T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ KİMLİĞİNİN OLUŞUM/YAPILANDIRMASININ SEÇİLMİŞ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Kübra FIRAT

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Seda KERİMGİL ÇELİK

Elazığ, 2023

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Yüksek Lisans Tezi

Tez Başlığı: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırmasının Seçilmiş Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tez Yazarı: Kübra FIRAT

İlk Teslim Tarihi:

Savunma Tarihi:

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırlanan bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsünün Yönetim Kurulunun 13/04/2023 tarih ve 2023-19/14 sayılı kararı ile oluşturulan jüri üyeleri tarafından değerlendirilmiş ve akademik dinleyicilere açık olarak yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğrt. Üyesi Seda KERİMGİL ÇELİK *İmza*

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Sümeyra AKKAYA

Üye : Dr. Öğrt. Üyesi Seda KERİMGİL ÇELİK

Üye : Doç. Dr. Eyyüp BOZKURT

O N A Y

Bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun …/…/20… tarih ve … sayılı kararı ile tescillenmiştir.

Prof. Dr. Ahmet TEKİN

Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım "Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırmasının Seçilmiş Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımı kabul edeceğimi beyan ederim.

…/.../2023

Kübra FIRAT

ÖNSÖZ

Değerli fikirleriyle bana yol gösteren, bu süreçte yaptığım her işi öğrenmemi sağlayan kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Seda KERİMGİL ÇELİK' e teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde her daim manevi desteklerini esirgemeyen biricik anne ve babama ve kıymetlim, her şeyim kız kardeşim Ümran FIRAT' a teşekkür ederim.

Son teşekkürüm ise bu süreçte gönüllü olarak araştırmama destek veren meslektaşlarıma…

Kübra FIRAT

Elazığ-2023

ÖZ

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırmasının Seçilmiş Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Kübra FIRAT

Yüksek Lisans Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
2023, Sayfa: XIII+98

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum ve yapılandırması sürecinin seçilmiş bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Bu araştırma karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel karma desen yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Bağlam Ölçeği" ve nitel veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Toplanan nicel veriler ve nitel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Nicel de yapılan analizler sonucunda sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının 7 farklı değişken açısından incelenmesinden önce normallik dağılımları incelenmiş olup verilerin normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. t-testi ve ANOVA Testi sonucunda mesleki kimliğin her bir değişken bağlamında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Nitelde elde edilen veriler incelendiğinde her değişken için "Etkisi Var" ve "Etkisi Yok" temaları adı altında ortak temalar oluşturulmuştur. Temalara bağlı toplam 54 kod oluşturulmuştur. Nicel ve nitel bulgular sonucunda bulguların karşılaştırma veya ilişkilendirme safhasına geçilerek yorumlamalar yapılmıştır. 7 değişkenin özelinde yapılan karşılaştırma veya ilişkilendirmeler sonucunda elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırma sürecinde cinsiyete bağlı olarak değişim olmadığı kadın veya erkek sınıf öğretmenlerinin benzer yapıda mesleki kimliklerini yapılandırdıkları görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum/yapılandırma süreci yaş değişkenine göre incelendiğinde yaşları ilerledikçe yaşın gerekliliği itibariyle mesleki kimliklerinde hem artı hem eksi yansımalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Motivasyon düşüklüğü, tükenmişlik, yorgunluk gibi eksi etkilerin yanı sıra yaşla beraber tecrübe artışı, mesleki kimlikte değişim gibi artı yönde etkiler de olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırma sürecinde medeni hal durumu değişkeninin etkisine bakıldığında evli olan bir sınıf öğretmeni ile bekar olan bir sınıf öğretmeninin benzer oranda etkilere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Medeni halde evli olma

durumu artı yönde düzen getirme, yaşantı gibi durumlar olurken eksi yönde ise zaman ayıramama, sorumluluk düzeyindeki artış gibi durumlar ortaya çıkmıştır. Eğitim durumu değişkenine bağlı olarak sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinde lisans mezunu olmayı şart olarak görürken lisansüstü eğitimin de gerekliliğini ifade ettikleri görülmüştür. Mesleki kıdem değişkenleri bağlamında mesleki kimlik ele alındığında sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri arttıkça mesleki kimliklerinde tecrübe artışının ve kendini yenilemenin etkili olduğu ifade edilirken mesleki kıdemin etkisinin olmadığını savunanlar ise mesleki kimliğin oluşum/yapılandırma sürecinin kişiye ve kendini geliştirmeye bağlı olduğu görüşünü bildirmişlerdir. Çocuk sahibi olma durumunun sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerindeki etkilerine bakıldığında az oranda çocuğu sevmek ve mesleği sevmek gibi kodlarla etkisinin olmadığının savunulmasının yanı sıra çocuklara bakış açısının değişmesi, çocuğu anlamak, empatik bakış açısı, çocuğa adanmışlık gibi artı yansımalar ile sorumluluk düzeyinin artması, eğitimden uzaklaşma gibi eksi yönde etkiler olduğu da tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeninin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırma sürecinde ailede sınıf öğretmeni varlığı değişkeninin etkilerine bakıldığında örnek alınan kişinin önemli olduğunu; eğer ailedeki sınıf öğretmeni olumlu kimlik yapısına sahip ise sınıf öğretmeninde de olumlu mesleki kimlik yapısının oluşacağı olumsuz kimlik yapısına sahip ise olumsuz mesleki kimlik yapısı oluşacağı tespit edilmiştir. Aynı zamanda rehberlik ve tecrübelerden faydalanma anlamında sınıf öğretmeninin mesleki kimliğinde artı yönde etkiler olacağı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına yönelik şu önerilerde bulunulabilir: Yaşa bağlı mesleki kimlikte negatif yönde etkileri en aza indirmek adına sınıf öğretmenlerinin yaşları arttıkça mesleklerini daha iyi icra etmelerini sağlayacak teşvik edici çalışmalarda bulunmalarına fırsatlar sağlanabilir. Gelişen teknolojiye ayak uydurabilmeleri için gerekli seminer, kurs faaliyetleri sunulmalıdır. Sınıf öğretmeninin çocuğunun olması durumuna yönelik eğitimden uzaklaşma dönemlerinin mesleki kimliğe negatif yansımalarını en aza indirmek için uzaktan eğitim ile telafisi yapılabilir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırma sürecinin her türlü değişkenden negatif veya pozitif olarak etkilenildiği kanısına varıldığı bu araştırmaya göre sınıf öğretmenlerinin lisanstan itibaren mesleki kimliklerinin oluşumlarına yönelik üniversite ve MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) iş birliğiyle programlar düzenlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Mesleki Kimlik, Öğretmen Kimliği, Sınıf Öğretmeni.

ABSTRACT

Examining the Formation/ Construction of the Professional Identity of Primary Teachers in Terms of Some Selected Variable

Kübra FIRAT

Master Thesis

FIRAT UNIVERSITY

Institute of Educational Science

Department of Basic Training
Division of Classroom Education

2023, Sayfa:XIII+98

The purpose of this research is to examine the formation and construction process of primary teachers' professional identities in terms of some selected variables. In this research, parallel mixed design method, which converges from mixed method designs, has been used. In the research, "Classroom Teachers' Professional Identity Formation/Construction Context Scale" has been used as a quantitative data collection tool and a semi-structured interview form has been used as a qualitative data collection tool.

The collected quantitative data and qualitative data have been analyzed separately. Through quantitative analysis the formation and construction of professional identity of the primary teachers have been examined in terms of 7 different variables and it has been found out that data shows a normal distribution. In the result of T-Test and ANOVA it has been found out that Professional identity doesn't differ statistically in the context of each variable.In the result of the qualitative data, common themes have been formed for each variable under the name of " Has an Effect" and "No Effect". Totally 54 codes have been formed depending on the themes. In the result of qualitative and quantitative findings. Interpreatations have been made by making comparison and correlation. The data which has been obtained by making comparison and correlation of 7 variables are as follows: It has been observed that there is no change depending on gender in the formation/construction process of the professional identities of primary teachers and both male and female primary teachers construct their professional identitities in a similiar way. When the professional identity formation/construction process of the primary teachers is examined according to the age variable, it has been constructed that there are both positive and negative effects on their professional identities as they get older. In addition to negative effetcts such as low motivation, burnout and fatigue; it has also been observed possitive efftects such as increase in experience depending on age and change in professional identity. When the effect of martial status variables in the formation/construction process of the professional identities of the primary teachers is examined, it has been concluded that both married and single primary teachers have similiar effects. It has been found out that being married brings order and experience positively whereas it results increase in the level of responsilibility and not allocating time

negatively. Depending on educational status variable it has been observed that primary teachers consider it must to have a bachelor's degree in their professional identity and they also experience the necessity of postgraduate education. According to result obtained in terms of professional seniority, as the professional seniority increase their experiences increase in terms of professional identity.When professional identity is considered in the context of professional seniority variables, as the professional seniority of primary teachers increases, it is stated that the increase in experience and self-renewal is effective in their professional identity, while those who argue that professional seniority does not have an effect stated that the formation / construction process of professional identity depends on the person and self-development. As for having a child it has been found out that it has some positive effects such as change of view about children, undrestanding the child emphatic point of view and devotion to child on the other hand it has also negative effects such as increase in the level of responsibility and getting away from education. Considering the effects of variables of the presence of a primary teacher in the family in the formatiıon/construction process of professional identity of the primary teacher , it is seen that the role model is important; It has been determined that if the classroom teacher has a positive identity structure in the family, a positive professional identity construction will be formed in the primary teacher, and if he has a negative identity construction, a negative professional identity structure will be formed. The following suggestions can be made according to the results of the resarch: opportunities can be provided for the primary teachers to engage in encouraging activities that will enable them to perform their professions better as they get older in order to minimize the negative effects of professional identity on age. Ncessary seminars and course activities should be offered in order to keep up with developing technology.regarding the results of the research: In order to minimize the negative effects on age-related professional identity, opportunities can be provided for classroom teachers to engage in encouraging activities that will enable them to perform their profession better as their age increases. Necessary seminars and course activities should be offered so that they can keep up with the developing technology. Thanks to online education can be compensated in order to minimize the negative effects of having a child in terms of getting away from education. In the research it has been concluded that each kind of variable affcets the process of formation/construction of professisonal identity of primary teachers in both positive and negative way and some programmes can be organaized in cooperation with the Ministry Of National Education and the university for the formation of professional identities of primary teachers starting from their undergraduate education.

Key Words: Identity, Professional Identity, Teacher Identity, Primary Teacher

İÇİNDEKİLER

O N A Y ..... **i**
BEYANNAME ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **iii**
ÖZ ..... **iv**
ABSTRACT ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **viii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **ix**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xi**
KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ ..... **xii**
EKLER LİSTESİ ..... **xiii**
BİRİNCİ BÖLÜM **1**
I. GİRİŞ **1**
1.1.Araştırmanın Problemi 1
1.2. Araştırmanın Amacı 2
1.3. Araştırmanın Önemi 2
1.4. Araştırmanın Sayıltıları 3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 3
1.6. Araştırmanın Tanımları 4
İKİNCİ BÖLÜM **5**
II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN **5**
2.1. Kimlik 5
2.2. Mesleki Kimlik 9
2.3. Öğretmen Kimliği 11
2.4. Mesleki Kimliği Etkileyen Unsurlar 18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **25**
III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ **25**
3.1. Araştırmanın Yöntemi/ Deseni 25
3.2. Katılımcılar 26
3.3. Veri Toplama Araçları 29
3.3.1. Nicel Veri Toplama Aracı 29
3.3.2. Nitel Veri Toplama Aracı 30

3.4. Araştırma Süreci 30
3.5. Verilerin Analizi 31
3.5.1. Nicel Veri Analizi 31
3.5.2. Nitel Veri Analizi 33
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 35
IV. BULGULAR 35
BEŞİNCİ BÖLÜM 74
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 74
5.1. Tartışma ve Sonuç 74
5.2. Öneriler 79
5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler 79
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler 80
KAYNAKLAR 82
EKLER 90
İZİN BELGELERİ 93
ÖZ GEÇMİŞ 98

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Nicel Örneklemin Demografik Özellikleri 27

Tablo 2 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri 28

Tablo 3 Normallik Testi Sonuçları 31

Tablo 4 Skewness – Kurtosis Testi Sonuçları 32

Tablo 5 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Cinsiyet Durumunun T-Testi Sonuçları 35

Tablo 6 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Cinsiyetin Etkisi Analiz Sonuçları 37

Tablo 7 Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri 40

Tablo 8 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Sürecinde Yaş Durumunun İstatistikleri 41

Tablo 9 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Sürecinde Yaş Durumuna Göre ANOVA Sonuçları 41

Tablo 10 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Yaşın Etkisi Analiz Sonuçları 43

Tablo 11 Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri 47

Tablo 12 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Medeni Hal Durumunun T-Testi Sonuçları 48

Tablo 13 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Medeni Hal Durumunun Etkisi Analiz Sonuçları 50

Tablo 14 Medeni Hal Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri 53

Tablo 15 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Eğitim Durumunun T-Testi Sonuçları 54

Tablo 16 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Eğitim Durumunun Etkisi Analiz Sonuçları 55

Tablo 17 Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri 57

Tablo 18 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Sürecinde Mesleki Kıdem Durumunun Betimsel İstatistikleri 58

Tablo 19 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Sürecinde Mesleki Kıdem Durumuna Göre ANOVA Sonuçları 59

Tablo 20 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Mesleki Kıdemin Etkisi Analiz Sonuçları 60

Tablo 21 Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri 62
Tablo 22 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Çocuk Sahibi Olma Durumunun T-Testi Sonuçları 63
Tablo 23 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Çocuk Sahibi Olma Durumunun Etkisi Analiz Sonuçları 65
Tablo 24 Çocuk Sahibi Olma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri 68
Tablo 25 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı Durumunun T-Testi Sonuçları 69
Tablo 26 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Ailede Sınıf Öğretmeninin Varlığının Etkisi Analiz Sonuçları 71
Tablo 27 Ailede Sınıf Öğretmeni Varlığı Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri 72

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Yakınsayan Paralel Karma Yöntem Deseni 25
Şekil 2 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Cinsiyetin Etkisi..... 36
Şekil 3 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Yaşın Etkisi..... 42
Şekil 4 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Medeni Hal Durumunun Etkisi 49
Şekil 5 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Eğitim Durumunun Etkisi 55
Şekil 6 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Mesleki Kıdemin Etkisi..... 59
Şekil 7 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Çocuk Sahibi Olma Durumunun Etkisi 64
Şekil 8 Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Ailede Sınıf Öğretmeninin Varlığının Etkisi 70

KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

EKLER LİSTESİ

Ek-1 Sınıf Öğretmeninin Meslekî Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırma Bağlam Ölçeği ... 90
Ek-2 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ... 92
Ek-3 Milli Eğitim İzni ... 93
Ek-4 Etik Kurul Kararı ... 94
Ek-5 Ölçek İzni ... 95
Ek- 6 Google Forms Güvenirlik ve Gönüllülük Ayarları ... 96
EK-7 Orijinallik Raporu ... 97

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, araştırmanın amacı ve alt amaçları araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımları üzerinde durulmuştur.

1.1.Araştırmanın Problemi

Eğitim öğretim ile ilgili araştırmalar her alanda yapılmaktadır. Eğitim ve öğretimin bileşenleri çalışmalara konu olmaktadır. Bu bileşenlerden biri olan öğretmen ise yine her boyutuyla çalışmalara konu olmaktadır. Eğitimin temel taşlarından biri olan öğretmenin eğitimin kalitesini etkilediği, yetiştirilen neslin niteliğinde önemli bir rol aldığı yadsınamaz bir gerçekliktir.

Day vd. (2008)'e göre eğitim alanında yapılan çalışmalara bakıldığında "öğretmen kimliği" kavramının başlı başına araştırılması gereken bir kavram olduğu ortaya çıkmaktadır. Beijaard vd. (2004), bir öğretmenin lisans eğitimlerinde ve mesleğe ilk geçiş yaptıkları dönemler arasında dahi mesleki kimliklerinde değişimin olması gerektiğini ve meslek hayatı boyunca kıdem ilerledikçe de mesleki kimliklerinde değişim olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Öğretmen mesleki kimliğinin tanımlanması, yapılanma sürecinin ve oluşumunun araştırılması, bu süreçte mesleki kimliği etkileyen durumların neler olduğunun tespit edilmesi ve bu etkilerin negatif yansımalarına yönelik durumların ortadan kaldırılması eğitim ve öğretimin temel taşı olan öğretmenin daha nitelikli bir eğitim sunması bağlamında önem arz etmektedir. Alan yazın tarandığında mesleki kimlik üzerine yapılan birçok çalışma olduğu, öğretmenlerin mesleki kimliği üzerine literatürde yeteri paradigmaların bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu araştırmayla da sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırılmasının seçilmiş bazı değişkenlere göre incelenmesi açısından alan yazına katkı sunması amaçlanmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşumu ve yapılandırmasının nicel ve nitel araştırma yöntemleriyle seçilmiş bazı demografik değişkenlere göre analizi yapılması hedeflenmiştir. Bu araştırma ile sınıf öğretmeninin mesleki kimliğinin oluşum/ yapılandırılmasında seçilen 7 demografik değişkenlerin etkisi karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel karma deseniyle incelemesi yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum yapılanmasının 7 demografik değişkene göre hem nicel hem nitel bağlamda araştırılmasıdır. Bir sınıf öğretmeninin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırma sürecinin bağımsız bazı değişkenler tarafından etkilenip etkilenmediği, etkilendiği durumlarda ne ölçüde ve ne yönde etkisinin olduğu gibi problem durumlarının nicelde ve nitelde ne gibi bulgular elde edildiği elde edilen bulguların karşılaştırmasının yapılarak entegrasyonunun sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın alt amaçları şu şekildedir:

- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi,
- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının yaş değişkenine göre incelenmesi,
- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının medeni hal değişkenine göre incelenmesi,
- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi,
- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının mesleki kıdem değişkenine göre incelenmesi,
- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının çocuk sahibi olma durumu değişkenine göre incelenmesi,
- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının ailede sınıf öğretmeni varlığı durumu değişkenine göre incelenmesi

Bu alt problemler çerçevesinde sınıf öğretmenlerinin nicel veri toplama aracına verdikleri yanıtların analizi ve nitelde ise alt problemlere yönelik soruların derinlemesine yanıtlanarak gerekli paradigmaların elde edilmesi ve tüm elde edilen nicel ve nitel bulguların birbirlerini ne ölçüde tamamladığı veya tamamlamayan yanlarının neler olduğunu saptamak amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Sınıf öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Algısının oluşumu, yapılandırılması üzerine alan yazın incelendiğinde yurt içi kaynak ve araştırmaların az olduğu görülmektedir.

Özakyüz ve Güneş (2022) tarafından yapılan "Öğretmenlerin Mesleki Kimliği İçerikli Lisansüstü Ulusal Tezlerin Analizi" isimli araştırma sonuçlarına göre mesleki kimliğin araştırma alanının daha çok Eğitim Bilimleri bölümünden İngilizce öğretmenliği alanından yapıldığı ancak sınıf öğretmenliği alanında çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Mesleki kimlik alanında yurt dışı kaynakların yurt içi kaynaklara göre daha fazla olması ve özellikle sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik konusu yurt içinde az olması sebebiyle bu araştırmanın alan yazında olması önem arz etmektedir.

Öğretmenler, mesleki kimlik algılarını geliştirip değiştirmelidir. Çünkü mesleki kimlik algısının anlamlı bir biçimde yapılandırılması demek yenilikler karşısında değişim göstermesine bağlıdır (Beijaard, Verloop, ve Vermunt 2000, s. 749-64). Buna dayanarak bir sınıf öğretmeninin mesleki kimliğinin boyutlarının farkında olması kendini ne derece öğretmen olarak algılaması gelişen ve değişen eğitim dünyasında daha nitelikli yer almasına olanak sağlamaktadır. Akkerman ve Meijer (2011), öğretmen kimliği içinde alt kimlikler barındıran sürekli değişip gelişen yani yapılandırılabilen çoklu kimliklere sahip olan bir kavram olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak bu araştırma sınıf öğretmeninin cinsiyetten, medeni hal durumundan, eğitim durumundan, çocuk sahibi olma durumundan, ailede sınıf öğretmeninin varlığı durumundan, yaş ve mesleki kıdem gibi değişkenlerden çoklu kimlik yapısına sahip olma yönünden etkileşim olup olmadığını göstermek adına önemlidir. Ayrıca bu araştırma sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırması sürecini etkisi altına alan değişkenlerin öğretmenlere bilimsel tabanda açıklamak ve onlarla paylaşılması açısından da önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sayıltıları

Sınıf öğretmenlerinin sorulara verdikleri yanıtların gerçeği yansıtacağı ve sorulara samimi ve ciddi cevaplar vereceği varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada elde edilen veriler Elâzığ ilinde görev yapmakta olan 362 sınıf öğretmeninin verdiği cevaplarla sınırlıdır ve 15 sınıf öğretmeninin yarı yapılandırılmış görüşme formuna yönelik vermiş oldukları yanıtlarla sınırlıdır. Araştırma probleminin çözümünde insan unsuru olmasına bağlı olarak sosyal bilimlerde yapılan araştırmaların genel sınırlılıkları bu araştırma için de geçerli olmaktadır.

1.6. Araştırmanın Tanımları

Kimlik: Kendimizi ne olarak gördüğümüzü ve başkalarınca imajımızın ne olarak algılandığını anlama şeklimizdir (Day, 2008).

Meslek: "Belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020).

Mesleki Kimlik: Öğretmenin tecrübeleri ile kendisini nasıl algıladığı ve başkalarının gözünden nasıl göründüğüne ilişkin inşa edilen sosyal yapının etkileşimsel bir bütünüdür (Johnson 2003, s. 787-800).

Öğretmenlik Mesleği: "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler" (MEB, 2014, s. 5109).

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Kimlik

Kimlik, bireyin yapısında bulunan bir olgu olarak tanımlanmaktan ziyade bireyin kendisinin oluşturduğu bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Beijaard vd., 2004, s. 107- 128). Kimliğin zamanla değişime uğrayarak sil baştan veya yenilenerek inşa edileceği belirtilmiştir (Day vd., 2006, s. 601-616). Kimlik, durağan bir yapıya sahip değildir; bireyin sosyal çevresiyle bütünlük içerisinde oluşan bir yapıya sahiptir (Zembylas, 2003, s. 107- 127). Kimlik, felsefe, sosyoloji ve psikoloji gibi sosyal bilimlerin her zaman en çok irdelenen araştırma konularından birisidir. Kimliğin tanımlanması çocukluk yaşantısından yaşamın sonuna kadar devam eden dinamik bir süreçtir. Bu süreçte öğretmenin "Ben kimim?", "Ben nasıl bir öğretmenim?" diye sordukları sorular mesleki kimliğe verilecek bir cevaptır. Kişinin kimliğini mesleki kimlik olarak tanımlayabilmesi kendini bir meslek grubuna ve o mesleğin gerektirdiği mesleki normlara ait olarak tanımlaması ile yakından ilgilidir. Kişinin seçtiği meslek alanının kişinin kendi benliğiyle örtüşmesi dolayısıyla da mesleki kimliğin sosyal ve bireysel kimlikten ayrılamadığını açıklamaktadır (Kavrayıcı ve Ağaoglu, 2020, s. 410). Kimlik; sosyal, psikoloji, sosyoloji ve eğitim gibi birçok alanın ortak konusu olup sürekli merak edilip araştırılarak farklı şekillerde tanımlanmıştır (Beijaard, 2019, s. 1-6). Dolayısıyla kimlik kavramı için farklı farklı tanımlara ulaşılabilindiği gibi ortak tanımlamalar da mevcuttur. Erikson, kimliği bireysellikle ve sürekli gelişerek devam eden bir süreç olarak görmüştür ve sosyalleşmenin, başka insanlarla etkileşimin kimlik üzerinde büyük önem arz ettiğini söylemiştir (Soydaş, 2020, s. 19- 20). Kimlik, kişinin kendisinin bireysel, kolektif ve sosyal anlamda bütün kimliklerinin özelliklerini içinde barındıran toplumdaki etkileşimleri sonucunda kendisini ve toplumdaki statüsünü tanımlayan bir kavramdır (Aka, 2010, s. 17-24).

Bu tanımın yanı sıra kişinin kendini nasıl tanımladığı, diğer kişilerden ayrılan yönlerinin neler olduğu ve kişinin "Ben kimim?" sorusuna verdiği yanıt olarak da tanımlanmaktadır (Cerulo, 1997, s. 385- 409). Aşkın (2007), kimlik için bir özellik, öznel bir bütünsellik ve tutarlılık tabirini kullanmıştır. Stryker ve Burke (2000), kimlik kavramına yönelik anlamlı araştırmalar yapan Mead'ın kimlik kuramından şöyle bahsetmiştir:

Bu kurama göre kimliğin oluşumu için kişilerin sosyal ilişkileri, toplumsal rolleri ve eylemleri etkilidir. Ayrıca toplumsallaşmayı ön plana çıkaran ortak kimlik, kamusal kimlik ve dışsal kimlik kavramlarıyla birlikte ele alınır. Bu kurama göre sosyal kimlik, kişilerin etkileşimde olduğu her ortamda ortama göre farklılaşan kimlik olarak tanımlanmaktadır. Kimliğin farklı rolleri kapsayan bir kavram olduğunu öne sürmüştür. Kişilerin bulundukları ortam ve zamana göre büründükleri hal ve durumları rol kimlik olarak tanımlamıştır. Kişinin sahip olduğu rol kimliği kişinin o rol aldığı kimliğin gerekliliklerini yerine getirmek ve o duygulara göre şekillendirmek olarak ifade edilmektedir. Rol kimliklerini karşılaştırmak gerekirse rol kimliklerinin sahip olduğu algısal ve eylemsel farklılıklar vardır.

Wenger (2000), kimliğin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Düşünülerek elde edilen deneyimler olarak kimlik
- Toplumun bir üyesi olarak kimlik
- Öğrenme döngüsü olarak kimlik
- Çoklu rollerin ilişkisi olarak kimlik
- Özel alan ve genel alan arasındaki ilişki olarak kimlik

Kişilerin sahip oldukları rollerin ve bu roller gereği üstlendikleri rol kimliklerinin bilincinde olmaları gerekmektedir. Alan yazın incelendiğinde kimlik üzerine birçok tanımın yapıldığı görülmüştür. Ancak her tanımın ortak bir noktada kesiştiği de görülmüştür. Yapılan tanımlar doğrultusunda kimliğin durağan bir yapıya sahip olmadığı dinamik bir özelliğinin olduğu, hem bireysel hem de toplumsal bir yapıda olduğu ve "Ben kimim?" sorusuna yanıt arayan canlı bir kavram olduğu görülmüştür (Soydaş, 2020, s. 42).

Kimlik, bireyin yaşadığı çevrenin ve kültürel ortamın şekillendirdiği inançların, değerlerin ve hayat tarzlarının bütününe denilmektedir. Bireyin sosyalleşmesi esnasındaki etkileşimleri ile değerlerinin ve inançlarının harmanlanmasıyla kişinin kimliği oluşmaktadır. Bu oluşum kültürle birlikte şekillenip değişmektedir. Kimlik, çocuklukta oluşmaya başlar ve ömrün son anına kadar devam eden bir yapıya sahiptir. Kimlik, olumlu ve olumsuz her türlü durumdan etkilenerek kendini şekillendirmektedir (Karaduman, 2010, s. 2886). Kimlik, hayati birçok konunun seçiminde veya o seçilen konunun gelişimde önemli rol oynamaktadır. Kültürel ortamın değişmesiyle kimlikte bir gelişim ve değişim meydana gelmektedir (Morsünbül, 2013, s. 232-244). Alan yazın

taraması yapıldığında kimlik kavramı için en genel ortak tanımın "Ben Kimim?" sorusuna verilen yanıt olduğu görülmektedir (Atak, 2011, s. 164). Schwartz (2005), "Ben Kimim?" sorusuna verilebilecek herhangi bir yanıt zaman içinde farklılaşabiliyorsa bu kimliğin değişimini, şekillendiğini göstermektedir. Kimlik süreç boyunca birçok unsurun etkisi altında kalarak şekillenip kendini geliştirmektedir. Kimliğin etki altında kaldığı bu süreç üç biçimde olmaktadır.

- Esnek bağlanma
- Uyum sağlama
- Kaçınma gösterme

Karaduman (2010), kimlik psikoloji alanının da ilgilendiği bir konu olarak "benlik" kavramı ile tanımlanmaktadır. Benlik ise kişinin kendini tanımlama şekli olarak karşımıza çıkmakta ve kişinin sosyal çevresiyle etkileşimleri sonucunda değişime uğramaktadır. Kimlik bireyin bir anda edindiği bir olgu değildir. Aksine bireyin varlığının gelişimi süresince var olan ve öğrendikleriyle, deneyimleriyle gelişen bir algılayıştır. Karaduman (2010), insanların sürekli bir gelişim ve değişim halinde olma durumundan kaynaklı olarak hem çevrelerinden etkilenen hem de çevrelerini etkileyen varlık olarak nitelendirerek insanın kimliğinin de bu etkileşimler sonucunda değişken bir yapıya sahip olduğu konusuna dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda kimlik esnek, dinamik ve değişken bir yapıya sahiptir. İnsan toplumsal bir varlık olması sebebiyle toplumsal değişimlerden de etkilenmektedir. Birey toplumdaki değişimler sonucu kimliğini de farkında olmadan değiştirme, geliştirme ihtiyacı duymaktadır. Kimlik, bireyin kendini nasıl algıladığının cevabını vermektedir. Ancak bir bireyin hayatta girdiği roller sebebiyle birden fazla kimliği bulunmaktadır.

Erikson'a (1968) göre, kimlik tarihi bir sıralama ve dinamik bir kavramdır. Kimliğin doğuştan yerleşen bir özellik olmadığı ve hayat boyunca gelişen bir özellikte olduğunu vurgulamaktadır. Wenger'e (1998) göre, kimlik kim olduğumuzla ve kalıcı öğrenmeler sonucu elde edilen değişimlerle ilgilidir. Kimliği beş boyutta ele almaktadır. Bunlar:

- Kendimizi tanımlayış şeklimiz ve sosyalleşmeler neticesinde oluşan kimlik
- Kendimizin ya da başkalarının bizim bilinen/bilinmeyen yönlerimizi algılayış şekliyle oluşan toplumun üyesi olarak kimlik
- Bulunduğumuz ortam ve gelecekte bulunacağımız ortamı kavrayış yoluyla kim olduğumuzu tanımladığımız kimlik

- Birden fazla role bürünen kimliklerin merkezindeki öz kimlik
- Yerelde ve ulusalda ilişki içinde bulunduğumuz gruplarla etkileşimde olan kimliktir.

Kimlik oluşum süreçleri üzerine yapılan araştırmalarda araştırmacılar kişinin öznel dünyasını ön plana çıkarırken bazı araştırmacılar ise kişinin sosyal bağlamı vurgulanmaktadır. Kimlik oluşumunu dört bakış açısı ile ele alacak olursak; psiko-sosyal bakış açısı, özneler arası bakış açısı, katlı kaynak bakış açısı ve diyalojik bakış açısıdır (Smith ve Sparkers, 2008).

Her insan farklıdır ve her insan kimliğini farklı ortamlarda sunmaktadır. Kimlikler içerisinde aslında o kimliği oluşturan başka rollerdeki kimliklerden de parçalar bulunmaktadır. Bireyin üstlendiği her rol o bireye farklı kimlikler vereceğinden kimlik oluşumunda hem kişisel hem sosyal alan o kimliği etki altına almaktadır. Örnek ile izah edecek olursak bir öğretmen sınıfında öğretmen rolünde, evinde çocuğuyla anne/baba rolünde, kariyer çalışmalarında yüksek lisans/doktora öğrencisi olabilmektedir. Her öğretmen kimliğini bulunduğu ortama davranış ve tutumlarıyla yansıtmaktadır. Yani öğretmenin sergilediği kimliğin yansımaları öğretmenin kişisel, sosyal, mesleki özelliklerini ve değerlerini kavramsallaştırmamıza yardımcı olmaktadır. Öğretmen kimliği üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında kimliğin öznel, psikolojik açıdan ele alınmasının yanı sıra sosyolojik (toplumsal) açıdan da ele alındığı görülmektedir (Girgin ve Şahin, 2019).

Day, Kington, Stobart ve Sammons (2006), kimliğin zamanla değişime uğrayarak sil baştan veya yenilenerek inşa edileceğini belirtmiştir.

Kimliğin şekillenmesi süreci kariyer yaşantısı boyunca devam eden dönüşümlü bir süreç olarak görülmüştür. Bir bireyin meslek hayatında kim olduğu ile kim olarak algılanması birbirinden ayrılmaz iki taraftır fakat bir çekirdek gibi iç içe geçmiş taraflar olarak betimlenmiştir (Girgin ve Şahin, 2019a). Moje ve Luke (2009), kimliği farklılık olarak kimlik, öznellik olarak kimlik, bilinç olarak kimlik, söylem olarak kimlik, pozisyon olarak kimlik kavramlarıyla sınıflandırmıştır.

2.2. Mesleki Kimlik

Meslek, "belli bir eğitim sonrası kazanılan bilgi ve beceriye dayalı, topluma yarar sağlayacak üretim yapabilmek, hizmet vermek ve tüm bunlar karşılığında ücret alınan kuralları olan iş" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020).

Bir işin meslek olarak tanımlanabilmesi için belli şartları yerine getirmesi gerekmektedir. Bunlar:

- Belli bir alana hizmet edebilmesi,
- Verilen hizmetten dolayı topluma karşı sorumlu kılması,
- Hizmet verdiği alanın geniş olması,
- Belli bir uzmanlık alanında bilgi ve beceriye sahip olunması gibi şartlardır (Erden, 1998).

Gelişmekte olan teknoloji, bilim, kültür gibi sosyal değişimler eğitimi etkilediği gibi eğitimden de etkilenmektedir. Bu durum öğretmenlerin yenilikçi ve dinamik bir mesleki kimlik yapısına sahip olmayı zorunlu hale getirmiştir (Ellis ve Childs, 2019, s. 277- 286). Mesleki kimlik tanımına bakıldığında bireylerin mesleki anlamda gelişimleri açısından kabiliyet, ilgi ve hedefleriyle ilgili olarak kararlı ve doğrucu bir görüşe sahip olmaktır (Kuzgun, 2014, s. 120-140). Alan yazın incelendiğinde mesleki kimlik kavramı ile öğretmen kimliği kavramı son yıllarda önemli bir konu olarak ele alınmaktadır (Soydaş, 2020, s. 43).

Moore ve Hofman (1988), mesleki kimlik kavramının sosyal kimlik kavramıyla entegre olduğunu, bireyin mesleğine verdiği önemin, değerin ve mesleğini ne derece iyi icra ettiğinin mesleki kimliği oluşturan önemli noktalar olduğunu vurgulamaktadır. Mesleki kimlik, bireyin öğretmen olarak bireysel değer ve inançları doğrultusunda biçimlendirdiği, şekil verdiği bir niteliğe sahiptir (Thomas ve Beauchamp, 2011, s. 762-769). Lasky (2005), mesleki kimliği, bir cisim, varlık olarak tanımlamanın yanlış olacağını dinamik yapısı gereği öğretmen tarafından geliştirildiğini ifade etmektedir. İnsan nasıl ki toplumsal- sosyal bir varlık ise insanın edindiği kimliklerden mesleki kimlik de sosyal bir varlıktır. Bireyin toplum içerisindeki etkileşimleri bireyin iç dünyasında anlamlandırılarak mesleki kimliği etkilemektedir. Day vd. (2006), mesleki kimlik kavramını bir süreç olarak görmekte oluşumunu tamamlayıp bitiren bir varlık olarak görmemekte ve öğretmenin kimliğini oluştururken bireysel ve toplumsal her türlü

etkenden etkilendiğini ileri sürmektedir. Beijaard vd. (2004), mesleki kimliği bir öğretmenin mesleki yaşantısı boyunca "Ben kimim?" sorusunu kendisine yöneltip cevap bulduğu ve cevabını oluştururken hem kendi benlik algısını hem de toplumsal unsurların oluşturduğu algıyı işe koşarak ifade ettiği tanımlamalar olarak ifade etmektedir.

Bir öğretmenin benliğini ve mesleğini anlamlandırmada üç temel boyut bulunmaktadır. Bu boyutlar bireyin çalıştığı ortamdan ve bulunduğu yerin kültüründen etkilenerek ortaya çıkmıştır.

- Mesleki kimliğin yerel alanda ve ulusal alandaki öğretmenlik ilkeleri, iş yükü, sorumlulukları ve öğretmenlik rolleri gibi unsurları içeren ideal öğretmen olma boyutudur.
- Belli bir branş, okul, bölge ve ortama bağlı olarak konumlandırılmış kimlik boyutudur.
- Kişisel kimlik boyutu ise öğretmenin özel yaşantısında farklı roller gereği edindiği kimliklerin mesleki kimliği etkilediği boyutudur. Bir öğretmenin hem anne olması hem öğretmen olması iki kimlik rolünün birbirini etkileme durumudur. Kimliğin üç alt boyutunu açıklarken bu boyutların öğretmenin mesleki kimliğine olumlu ve olumsuz yönden etkiler bırakacağını da dile getirerek öğretmenin bu kimlik boyutlarındaki olumlu yönlerine odaklanması gerektiğini ve bu yönleri geliştirip kendisine alması gerektiğini vurgulamaktadır (Day vd., 2007, s. 249-265).

Zembylas (2003), kişinin mesleki kimliğini öğretmenlikle, eğitimle ilgili konuların ve yaşanılan sosyal çevrenin etkileşimini etkilediğini belirtmektedir. Beauchamp ve Thomas (2009), mesleki kimliği öğretmenliğin merkez noktası olarak görmüş ve bir öğretmenin hareketlerini, düşüncelerini, ilgi alanlarını mesleki kimliğin etkilediğini ifade etmiştir. Mesleki kimlik "öğretmen olmanın" gerektirdiği gibi davranmayı sağlamaktadır. Mesleki kimlik, bireyin kendisinin sahip olduğu meslek dalında nasıl algıladığı ile ilgilidir (Sabancıoğulları ve Doğan, 2012, s. 185). Meslek, bireyin sosyal yaşantısında edineceği yeri ve kendini gerçekleştirmesine yardım eden bir unsurdur (Tuzcuoğlu, 2000, s. 267). Mesleki kimlik üzerine alan yazın araştırması yapıldığında yurt dışı çalışmalarında yıllar öncesine dayanan birçok çalışmaya rastlanmakta olup yurt içi çalışmalarda ise son yıllarda yeni yeni araştırılmaya başlandığı görülmektedir (Örnek, 2020, s. 3).

Mesleki kimlik, öğretmenlerin sınıfta öğretim yaparken alacakları mesleki karar ve eylemlerini inançları etkilemektedir (Girgin ve Şahin, 2019b s. 437-455). Straub (2003)'un öğretmen kimliğini sosyal kimlik açısından tanımlamasına bakıldığında bir meslek grubu içinde mesleki bir kimlik ya sosyal kimlik ya da rol kimliğinden biridir. Beijjard vd. (2000), öğretmenlerin mesleki kimlik algılarını geliştirip değiştirmek gerektiğini ileri sürmüştür. Çünkü mesleki kimlik algısının anlamlı bir biçimde yapılandırılması yenilikler karşısında değişim göstermesine bağlıdır. Yapılan araştırmalarda mesleki olarak kıdemli olan öğretmenlerin sınıflarında uyguladıkları öğretici yaklaşımlar pedagojik uzmanlık becerisi kazanmaktan uzaklaştıklarını göstermektedir (Bejjard, Meijerve, Verloop, 2004). Johnson (2003)'e göre, mesleki kimlik öğretmenin tecrübeleri ile kendisini nasıl algıladığı ve başkalarının gözünden nasıl göründüğüne ilişkin inşa edilen sosyal yapının etkileşimsel bir bütünüdür. Her bireyin kimlik oluşumu farklı zaman dilimlerinde meydana gelebilir (Walkington, 2005). Bir sınıf öğretmeninin mesleki kimlik yapısının oluşumu bireysel ve sosyal unsurları ile bunları oluşturan birçok inanç, duygu ve değerlerin etkileşimi sonucunda oluşur (Girgin ve Şahin, 2019b).

Bir öğretmenin mesleki kimliğinin yapısını anlayabilmek için öğretmenin mesleki kimliğini tanımlaması, değerlendirmesi ve yansıtma yaparak sosyal yaşantısındaki ilişkilerinde uygulaması gerekmektedir (Markauskaite, Sutherland ve Howar, 2008).

Bir öğretmenin mesleki kimliği öğretmenin çalıştığı ortamı, kendi benimsediği öğretim felsefeleri, bakış açıları gibi unsurlar arasında sürekli etkileşim içinde olarak gelişim göstermektedir (Girgin ve Şahin, 2019a).

2.3. Öğretmen Kimliği

Öğretmenlik bir meslek olarak sosyal yaşantının, öğretmenler ise eğitim sistem yapısının en temel unsurudur. Öğretmenlik mesleği insan merkezli olmasından dolayı sürekli gelişime ve değişime açıktır. Bir öğretmenin değişimi sadece gelişen öğretmeni etkilemediği gibi bulunduğu kurumu, öğrencileri, velileri ve hatta topluluğu etkilemektedir. Bir ülkenin kalkınması, geleceğinin nitelikli bireyler ile planlanması bireylerin toplumsal yaşama kazandırılarak sosyalleşmesi, öz değerlerini bilen ve geleceğe aktarabilecek ve dünyadaki hızlı gelişmeleri de takip etmesi ve gelecek nesillere aktarılmasında en büyük rolü öğretmenler üstlenmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin

iyileştirilmesi, kişisel özelliklerinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin verdikleri eğitimlerin niteliği önem arz etmektedir (Soydaş, 2020, s. 18).

Öğretmenlik, öğretmenlik mesleğinin niteliği, öğretmenin mesleki alanda gelişimi, mesleki kimliği konuları hem yurt içinde hem de yurt dışında gündemde olan sürekli araştırma konusu haline gelebilen bir alandır. Öğretmenlerin hem kişisel/öz hem de mesleki/kariyer açısından bulunduğu zamanın şartları ve gereksinimleri doğrultusunda kendini yenilemesi, geliştirmesi, mesleki kimlik algısının farkında olması gerekmektedir (Özer ve Gelen, 2008, s. 46). Eğitim öğretim sürecinin niteliğini artıran birçok unsur bulunmaktadır. Bunların başında öğretmen gelişimi geldiği gibi öğretmenlerin kendi mesleki kimlik algısının farkındalığı, bunun bilincinde olması da gelmektedir (Guskey, 2000, s.13).

Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlik kimliği nitelikli bir öğretmenin kendisini kişisel ve mesleki bağlamda süreklilik esasına dayanarak geliştiren, kendisini geliştirecek yolları bilen, araştıran ve değerlendiren olarak tanımlanmaktadır (Seferoğlu, 2004, s. 3). Bu tanımlara bakıldığında nitelikli öğretmenin gelişiminin mesleki kimlik algısıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Gelişen dünyaya yetişebilecek bir nesil yetiştirmek ancak profesyonel bir öğretmen kimliği ile mümkün olacaktır (Keiler, 2018, s. 34). Bir öğretmenin sahip olduğu kimlik algısı ve kimlik özellikleri, öğretmenin kişisel ve mesleki alanındaki yeterliliğini ve görüşlerini etkilemektedir (Güler ve Bedel, 2018, s. 521- 528).

Cüceloğlu (2022), öğretmen olmayı, öğretmenin kendisini nasıl gördüğü ile ilişkilendirmiştir. Öğretmen kimliği, kimlik ve mesleki kimlik kavramlarından farksız olarak öğretmenin kendini mesleği doğrultusunda nasıl algıladığı ve ne ölçüde öğretmen olduğunu yorumlayabildiği bir kimliktir (Van Veen vd., 2005, s. 917-934). Dolayısıyla mesleki kimlik, öğretmenin mesleki alanını düzenleyen, geliştiren bir unsur olarak görülmüş olup öğretmenin kendisini ve çevresindeki meslek arkadaşlarını nasıl tanımladığı ve bu süreçte kimliğini profesyonelleştirme çabaları olarak tanımlanabilir (Lasky, 2005, s. 896-916). Nasıl ki mesleki kimlik kavramın da tek bir tanım yapmak söz konusu değil ise öğretmen kimliği için de tek bir tanım yapılamamaktadır. Bu durum, öğretmen kimliğinin durağan olmadığını sürekli değişip gelişen bir yapıda olduğunu ve her türlü iç- dış etmenlerden etkilendiğini açıklamaktadır (Beltman, 2015, s. 225-245). Bu açıklamayı destekler nitelikte Beijaard vd. (2004), mesleki kimlik kavramının,

öğretmenin sürekli mesleki gelişim ve değişim için aktifliğini ve öğrenmenin farklı deneyimlerini edinmeleri ve kimliğin yüklemiş olduğu dinamikliği sağlamış olmaları gerekmektedir.

Sınıf içinde öğretmen kimliği, öğretmenin kendisini öğretmenlik mesleğinde ne kadar başarılı gördüğü ve öğrencilerinin öğretmenleri hakkında ne düşündükleri gibi durumlardan oluşmaktadır. Sınıf dışında ise öğretmen kimliği öğretmenin kendisi ve öğrencileri dışında geriye kalan kişilerin kısacası toplumun öğretmeni nasıl algıladığı, nasıl etkilediği gibi durumları içermektedir. Dolayısıyla öğretmen kimliği kavramı ne tek başına öğretmenin kendi öz yaşantısına öz benliğine bağlıdır. Ne de tamamen toplumsal-sosyal olgulara, beklentilere bağlıdır. Öğretmen kimliği hem bireysel hem de toplumsal bir kavram olarak incelenmektedir (Soydaş, 2020, s. 47). Bireyin öz benlik algısı ve gelişimi, mesleki kimliği ve mesleki kimliğin gelişimini etkilemektedir. Dolayısıyla kimlikler arası bağ olduğunu söylemek kaçınılmazdır. Öğretmenin mesleki kimliğini oluşturma süreci ile mesleğini icra etme süreci bireysel kimlikten ve mesleki kimlikten etkilenmektedir (Maclure, 1993, s. 311-322).

Öğretmenliğin öğretme haricinde duygu ve ahlaki açıdan da bir süreç olduğu yani sadece öğretim değil eğitim yapıldığı yadsınamaz bir gerçekliktir (Soydaş, 2020, s. 52). Whitty'e (2000) göre, öğretmenlik meslek olmanın yanı sıra diğer mesleklerden farklı olarak da bir hayat tarzı, yükümlülüklerin ötesinde bir adanıştır. Bu adanış ile öğretmenin mesleki kimliğini zenginleştirmesinin donanımlı ve profesyonel olmasının öğretmenin başarısını ve motivasyonunu yükselteceği beklenmektedir (Alspup, 2004, s. 35-39).

Beijaard vd. (2004), öğretmen kimliğini kategorilendirmekte; Lasky (2005), öğretmen kimliğini toplum ve kültür bağlamında ele almakta, Flores ve Day (2006), öğretmenin mesleki kimliğini öğretmenin kişisel hikayelerinden yola çıkarak boylamsal çalışma olarak ele almakta; Cohen (2010), öğretmenlerin ortamlardaki konuşmalarına bakarak öğretmen kimliğini tanımlamaktadır. Kimlik, kendimizin ve başkalarının bizi nasıl anladığıdır (Day & Kington, 2008, s. 7-23).

Kimlik, sosyolojik ve psikolojik kimlik olmak üzere iki şekilde tanımlanmaktadır. Mesleki kimliğin oluşumunda öğretmenlerin öğretim sürecindeki sosyal ve kişisel deneyimleri etkili olmaktadır. Öğretmen kimliğinin oluşması ise öğretmenlerin nasıl bir öğretim yapacağına karar vermesi ve eğitimdeki gelişmelere karşı nasıl bir tutum takınacağı gibi kriterlerden etkilenmektedir (Girgin ve Şahin, 2019a).

Öğretmen kimliğinin oluşumuna hem sosyolojik hem de psikolojik açılardan bakıldığında ikisinde de ortak olan yansıtmanın önemli bir süreç olduğu görülmektedir (Flores ve Day, 2006 s. 219-232).

Öğretmenlerin yapmış oldukları yansıtmaların öğrencilerin akademik başarılarını doğrudan etkilediği görülmüştür. Nitekim öğretmen yansıtmalarına yönelik yapılan çalışmalarda görülmektedir ki mesleki kimlik önemli bir rol oynamaktadır. Yansıtma kavramı genel bir görüş olarak kişisel bir çaba olarak algılansa da bazı araştırmacılar sosyal bağlamda da karşımıza çıktığını mesleki etkinlikler ve öğretmenler arasında paylaşılan tecrübeleri emsal göstermişlerdir (Cohen, 2010).

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğini; öğretmenin bilgi şemaları, benimsediği inançları, sınıf içerisindeki etkileşim ve uygulamaları, ilerisi için mesleki beklentileri oluşturmaktadır. Genel bir bakışla söylemek gerekirse öğretmenin yaşamında gözlenebilen ve gözlemlenemeyen birçok içerik kimlik oluşumunu etkilemektedir. Öğretmenin gözlemlenebilen alanına; sınıftaki etkileşimleri, öğretim sürecini işleyiş biçimi, değerlendirmeleri, görevi ve materyal tasarımları oluşturmaktadır. Kısacası gözlemlenebilen alanı, literatürde öğretmen eğitiminin fonksiyonel ve teknik boyutu olarak tanımlanmaktadır. Gözlemlenemeyen alanını ise daha çok öznel durumları içeren bilişsel süreç, inançları, beklenti ve duyguları oluşturmaktadır. Bu iki alan bütüncül olarak birbirleriyle nitelikli anlamda etkileşimde olursa öğretmen kimliği verimli ve etkili bir şekilde oluşturulabilir. Sınıf öğretmenlerini diğer öğretmenlerden ayıran önemli bir nokta vardır ki bütünsel olarak bütün disiplinlerin temelini oluşturmasıdır. İlkokuma – yazma öğretimi ile dört temel işlem becerisi, problem çözme yöntemlerinin verilmesi ve eğitsel, sosyal becerilerin temelinin verilmesi sınıf öğretmenlerini diğer branş öğretmenlerin öğretmen kimliğinin oluşumundaki bilgi bağlamında farklı kılmaktadır (Girgin ve Şahin, 2019).

Yapılan bütün çalışmalar öğretmenlerin mesleki kimliği üzerine farklı bakış açıları ile mesleki kimliği sosyal bağlamda bakılması biçiminde farklılaşmıştır. Özetle sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin sosyal bağlamda oluşumu üç kaynak olarak belirlenmiştir. Bunlar;

- Öğretmenlik eğitimi dönemlerindeki deneyimleri/ Meslekten önceki tecrübeler,
- Öğretmenlik eğitimi dönemlerindeki uygulamalar/ Stajyerlik tecrübeleri,

- Öğretmen olarak sınıftaki uygulamaları şeklinde sıralanmıştır (Flores ve Day, 2006).

Öğretmen kimliği, öğretmenlerin öğretmenlik anlamında kişisel ve toplumsal hissi ile açıklanmaktadır. Bu durumda kişinin benliği içerisinde içselleştirilerek ve sosyalleşerek oluşturulmuştur. Dolayısıyla öğretmen kimliğinin sağlam yapılanmasında sosyal etkileşim büyük önem arz etmektedir (Girgin ve Şahin, 2019a).

Günümüz eğitim dünyasından öğretmen kimliği çeşitli bağlam ve yaklaşımlarla incelenen bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Öğretmen kimliği süreç olarak değişerek gelişen bir oluşum olarak görülmektedir (Akkerman ve Meijer, 2011).

Öğretmen kimliği üzerine yapılan çalışmaların bazılarında post modern sosyal teori ağırlık oluşturmaktadır. Post modern sosyal teoriye göre öğretmenlerin sosyal yaşantılarından edindikleri birçok kimlik türü ve bunlara bağlı olarak da oluşan benlik kavramları vardır. Bahsi geçen teori bu durumu "çoklu kimlikler" olarak adlandırılmıştır. Örnek gösterecek olursak bir öğretmen sınıf içerisinde öğrencileriyle, okul içerisinde diğer çalışanlarla, sosyal yaşantısında dernek, sendika gibi faaliyetlerle, özel yaşantısında ise ebeveynlik görevi, hobi etkinlikleriyle farklı kimliklere bürünmektedir. Bu örnekler çoklu kimlikler terimini doğruladığı gibi öğretmen kimliğinin oluşum sürecinin birçok kimlikle ve olguyla etkileşim içinde olduğunu birbirlerinden bağımsız olmadıklarını kanıtlar niteliktedir. Tüm bu etkileşimler öğretmen kimliği üzerinde değişime, gelişime ve yeniden oluşuma yol açmaktadır (Girgin ve Şahin, 2019b). Öğretmen kimlik kavramının oluşumunda kişisel bakış açısı öğretmenin kendisini bir öğretmen olarak nasıl algıladığı, yönünü belirtirken sosyal, toplumsal bakış açısı ise diğer bireylerin öğretmeni nasıl algıladıklarıyla ilgilidir. Öğretmenlerin mesleki kimlik oluşumu bir süreçtir. Dolayısıyla kimlik oluşumunun başlaması ve tamamlanması gibi kavramlar kestirilemeyebilir (Girgin ve Şahin, 2019). Öğretmen kimliğinin temel rol oynadığı iki önemli kavram vardır. Bunlardan biri öğretmen olma bilinci diğeri ise kendini öğretmen olarak hissetme şeklinde öne sürülmüştür (Assaf, 2003).

Öğretmenin mesleki kimliğinin oluşumu sürecine öğretmenin hizmet içi eğitim uygulamaları, mesleki yeterlilikleri, alan bilgisi profesyonelliği, pedagojik formasyon alt yapısı, eğitim etkinlikleri, değişim ve yenilikleri takip edebilme yeterliliği ve öğretmenlik tecrübeleri ile nasıl inşa ettikleri yapılan çalışmalarda önemle vurgulanmaktadır (Beijaard, Verloop ve Vermunt, 2000).

Öğretmen kimliğinin profesyonelleşmesi, profesyonel bir bilgi yapısı ve öğretim programlarının çerçevesinde irdelenip kimliğin bilişsel, duyuşsal süreçleriyle oluşturulmaktadır. Bu oluşum süreci belirli kültürel iklim ve ortamda kararlılıkla değişen dinamik bir yapıda gerçekleşmektedir (Girgin ve Şahin, 2019). Öğretmenin kimlik inşa süreci farklı zaman dilimlerinde süreç olarak yenilenip değişir ve her zaman istikrarlı bir şekilde oluşum gerçekleştirmeyebilir. Durağanlaştığı ve stabil kaldığı dönemlerde söz konusudur. Kısacası öğretmen kimliği etkileşimsel, dinamik, değişim ve yeniliğe açık bir yapıdadır. Öğretmen kimliği sabit- yerinde duran- bir özellikte değildir. Öğretmenin edindiği tecrübeler yoluyla her an biçimlenerek değişim içerisinde olan bir dinamik yapıya bürünmektedir (Girgin ve Şahin, 2019).

Öğretmen kimliğinin üzerinde öğretmenin branşı ve öğretmenin mesleki gelişim süreci de etkili olmaktadır. Branşa göre öğretmen kimliği incelemesi yapıldığında her branşta farklı nitelikler ortaya çıkmaktadır. Branş öğretmeninin öz algı konusunda kimliğini etkilemektedir. Örneğin öğretmenin mesleki kimliği branşına ait bilgi ve becerileri ne derece bildiği, nasıl aktardığı ve öğretim sürecinde öğrencileriyle etkileşimi gibi bazı konularda ipuçları vermektedir (Baderstcher, 2007).

Branşa göre öğretmen kimliğinin farklılık gösterdiği anlaşıldığına göre sınıf öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine göre farklılaşma göstereceği söz konusudur. Sınıf öğretmeni diğer branş öğretmenlerinden farklı kılan en önemli özellik bütüncül olarak bütün disiplinlerin temelinin öğretimlerinin yapılmasıdır. Bu durum sınıf öğretmenini diğer öğretmenlerin kimlik oluşumu sürecini bilgi boyutunda ve öğretim uygulamaları boyutunda farklı kılmaktadır (Girgin ve Şahin, 2019). Sınıf öğretmenliği kimlik oluşum, gelişim sürecini iki mühim noktada şemalandırmıştır. Var olan öğretim bölümü ve uygulanan öğretim kısmı olarak iki bölümde şematize etmiştir. Var olan öğretim bölümünü öğretmenin kazandığı bilgi çeşitleri ve yapıları öğretimin etkililiği, niteliği olarak sınıflandırırken; uygulanan öğretim bölümünü ise sınıftaki etkileşimi olarak ele almıştır. Bütün bu kanılar sonucunda; bütüncül bir bakış açısıyla öğretmenlik yapan sınıf öğretmenlerini mesleki kimliklerini ne şekilde kavramsallaştırdıkları ve öğretmen kimliklerini nasıl algıladıkları, yapılandırdıkları önem arz etmektedir. Öğretmen kimliğinin oluşumunda genel ve bütüncül bir bakış açısıyla iki şekilde sınıflandırılmıştır:

- Kişisel (Özel) ve sosyal (toplumsal) ortamın birbirleriyle etkileşimi

- Bu bağlamların (ortamların) yapılandırılarak yansıtma yapılması – yeni deneyimler kazanması-

Böylece sınıf öğretmenlerinin mesleki olarak kimliklerinin biçimlenebilir, yeniden inşa edilebilir olduğu vurgulanmıştır. Öğretmen kimliğinin öğretmenin performansını ve davranışlarını etkilediğini vurgulayarak önemi üzerinde durulması gerekmektedir. Öğretmenin kişisel özellikleri, inandığı değer yargıları, inançları, yaşantısında kazandığı toplumsal rolleri, geçmiş yaşantısı gibi kriterler mesleki kimliğin gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Dolayısıyla öğretmenin öz bilgi bağlamıyla yansıtma yapacağı bağlam birbirleriyle karşılıklı etkileşim olduğunu göstermektedir. Bu durum da öğretmen kimliğinin yeniden şekillenmesi sağlamaktadır (Girgin ve Şahin, 2019).

Öğretmenin kimlik oluşumunu etkileyen mesleki normlar, iş ortamındaki kültür, öğretmenin meslektaşları ile ilişkileri önemli etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenin alan bilgisi, mesleki gelişimi gibi faktörlerin kimliği büyük katkı sağladığı görülmüştür (Bukor, 2011). Öğretmenlerin branşlara göre farklı kimlik oluşumları onların bir uzman olma olgusu olarak değil; bir öğretmen olarak kendilerini nasıl hissettiklerinin öz algısını göstermektedir. Sınıf öğretmeni olmak ile sınıf öğretmeni olarak hissetmek arasında kimlik etkili olmaktadır (Girgin ve Şahin, 2019). Olesen (2001) yaptığı bir araştırmada öğretmen kimliğinin, öğretmenin öğretmen olarak kendilerini nasıl algıladıklarıyla ilgili olabileceğini ortaya çıkarmıştır.

Öğretmen kimliğinin şekillenerek inşa edilmesi öğretmenin iş ortamındaki inançları, kültürü, davranışları, performansı etkileyen normları, değerleri ve beklentileri özümseyebileceği, eleştirip değiştirebileceği bir süreç olarak tanımlanabileceği vurgulanmıştır (Girgin ve Şahin, 2019). Öğretmenin kimlik oluşum sürecinde karşılaştığı olumsuz faktörler ve süreçte yaşadığı değişiklikler ile kimliğin profesyonellik duygusunu önemli ölçüde olumsuz etkilemiştir (Day, Flores ve Viana, 2007).

Öğretmen kimliği/ mesleki kimlik öğretmenin kendisini ne derece öğretmen olarak gördüğü, sınıf ve okul bağlamında ne kadar öğretmenlik duygusunu hissettiği, mesleki alanda ne ölçüde kendini başarılı gördüğü gibi unsurlarla ilişkilidir. Ayrıca yapılan araştırmalarda öğretmenin kimlik oluşum sürecinde kimliğin oluşumunu etkileyen olumlu ve olumsuz etkenlerin üzerinde de durulmuştur (Baderstcher, 2007).

Beijaard ve diğerleri (2004) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin kimlik oluşum süreçlerinde dört önemli etkenden bahsetmiştir:

1. Profesyonel bir kimliğin oluşumu/ biçimlenmesi dinamik ve devam eden bir süreçtir.
2. Mesleki kimlik birey ve içerik bağlamlarıyla ilgili bir süreçtir.
3. Bir öğretmenin mesleki kimliği bireyin diğer kimlikleriyle de ilişki içerisindedir.
4. Mesleki kimliğin gelişimi bireyin aktifliği/ girişkenliği ile doğru orantılıdır.

Öğretmen kimliğine yönelik birçok araştırma yapılmış olup bütün bu araştırmalar irdelendiğinde, "Öğretmen kimdir?", "Öğretmen ne iş yapar?" gibi sorulara karşılık bulunmuştur. Özetle öğretmen kimliğini tanımlarsak; sosyal- toplumsal etkileşimlerle yapılanmaya müsait, başkaları tarafından kavramlaştırılabilen, sürekli devam eden bir süreç, çoklu kimlik bütünü olarak tanımlanabilir. Her birey kendi içerisinde birbirinden etkilenen birçok kimlik taşımaktadır. Bir sınıf öğretmeni, öğretmen kimliğinin yanı sıra hayatında üstlendiği diğer rollerin de kimliğini bünyesinde taşımaktadır. Bu sebeple sınıf öğretmeni kimliğinin kavramlaşması tek bir kimlik türü ile açıklanamamaktadır. Birçok kimlik türünün etkileşim içerisinde olması sınıf öğretmeninin mesleki kimliğini tanımlamada o kimliklerin de tanımlanmasından yola çıkmaktadır. Bir birey olarak öğretmenin öğretim pedagojilerini, inanç, deneyim, tutum ve davranışlarını etkileyen hatta şekillenmesine olanak sağlayan öğretmen kimliğidir. Sınıf öğretmeni kimliğini anlayabilmek için büyük bir öneme sahip olan dönüşüm, işbirliği, temsilcilik ve yinelemeli gösterim kurallarıdır. "İşbirliği" kuralı ile kastedilen öğretmenin mesleki bilgi, deneyim, bakış açısı ve değerlerini paylaştığı gayretlerin bütünüdür. Dönüşüm ise kendini algılayış biçimini düşünme işidir. Dönüşüm geçmişteki duruma odaklandığında öğretmen kimliğinin temelini oluşturmaktadır. Temsilcilik kuralı, bir öğretmeni güdüleyen içsel veya dışsal kaynağın öğretmenin öğretim yapmasını sağlayan güçtür. Örneğin bir öğretmenin mesleğini severek içsel duygularla öğretimini yapması. Yinelemeli gösterim prensibi ise kimliklerin oluşumudur (Girgin ve Şahin, 2019a).

2.4. Mesleki Kimliği Etkileyen Unsurlar

Beijaard vd. (2000), mesleki kimlik için mesleki kimliği etkileyen unsurlar üzerinde durarak öğretmenin kendi mesleki kimliğini tanımlarken daha çok kendini pedagoji uzmanı, uzman eğitimci olarak gördüklerini ve bu algı ile mesleki kimliklerini tanımladıklarını ileri sürmektedir. Mesleki kimliği etkisi altına alan olumlu unsurlar ise

öğretmenin kendini en iyi öğretim uygulayıcısı olarak görmesi, öğretmenler arasındaki işbirliği, öğrenciyi merkeze alan uygulamalar, okul içi aktivitelerin varlığı, öğretmen veli işbirliği, eğitime anne babanın dahil edilmesi gibi unsurlardır. Mesleki kimliği etkisi altına alan olumsuz unsurlar ise öğretmenin öğrenciye yetememe duygusu, okulda işbirliğinin olmaması, akademik başarısı düşük öğrencilere sahip olmak, okulun olumsuz şartları, öğretme yöntem ve stratejilerinde eksik olunması, başarısız olma hissiyatı gibi unsurlardır. Bütün bu olumlu ve olumsuz unsurların varlığından yola çıkarak öğretmenin bu unsurların varlığının farkında olup bunlar doğrultusunda mesleki kimliğini şekillendirip yapılandırmaya ve bunu bilinçli bir farkındalıkla yapmanın önemine vurgu yapmaktadır.

Mesleki kimliği doğrudan etkileyen mesleki gelişim ise sürekli araştırılıp incelenen bir konu olmuştur. Çünkü gelişen bilgi toplumunun bir gereği olarak görülmüştür (Darling- Hammond, 1996, s. 3). Toplumların bilgi toplumu olması ve bilginin de sürekli gelişmesi öğretmenlerden birçok beklenti türü de değişmiştir. Daha nitelikli daha gelişen öğretmenler olarak beklenti boyutu artmıştır (Gore vd., 2017, s. 99- 113).

Franzak (2002), bir öğretmenin mesleki kimliğinin oluşumunda ve yapılandırılmasında birçok unsur olduğunu dile getirmiştir. Bu unsurları 3 gruba ayırmıştır. Bunlar: lisans öncesindeki deneyimler, lisans sürecindeki deneyimler-öğrenimler ve lisans sonrası öğretmenlik sürecidir. Bu üç süreç boyunca bir öğretmen çevresel birçok etken ile karşı karşıya kaldığından mesleki kimlik şekillenmektedir.

İlgili Araştırmalar

Atik (2022), "Öğretmenin Mesleki Kimlik Algılarının ve Mesleki Kimlik Tipolojilerinin İncelenmesi" adlı çalışmasında karma yöntem desenlerinden keşfedici sıralı deseni kullanmıştır. Araştırmada gönüllü 20 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Daha sonra kimlik tipolojilerini araştırmak için öğretmenlerin mesleki kimlik tipolojileri ölçeği geliştirmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin mesleki kimlik algılarını etkileyen 7 unsur, öğretmenlerin mesleki kimlik algılarını oluşturan 2 tema tespit edilmiştir.

Çalı (2021), "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Algısı" adlı doktora tezinde Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlerinin mesleki kimlik algısını ölçen bir ölçek geliştirmiş olup bu çalışma sonucunda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin

mesleki kimlik algılarının yüksek olduğu, kadınların erkeklere göre mesleğe daha meyilli olduğu ve eğitim durumlarının da mesleki kimliği etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çeltek (2019), yüksek lisans tezinde okul yöneticilerinin mesleki kimlik algılarını araştırmak amacıyla olgu bilim yöntemini kullanarak bazı sonuçlara ulaşmıştır. Bunlar; ailelerinde yönetici deneyimi bulunan yöneticilerin o kişileri örnek aldıkları, anne babalar tarafından desteklenen yöneticilerin mesleki kimlik algılarının olumlu yönde etkilendiği, kadınların annelik durumlarının mesleki kimliğe yansıdığı, erkeklerin ise ataerkil toplum gereği yöneticilik vasıflarının bu yönde şekillendiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca lisans üstü yapmanın mesleki kimlik algısı açısından zaruri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik ve Kalkan (2019) yapmış oldukları araştırmada öğretmen adaylarının mesleğe geçmeden önce mesleki kimliklerinin nasıl algıladıklarını ve mesleki kimliği bazı değişkenler açısından incelmeyi amaçlamışlardır. Araştırmada Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının yüksek düzeyde mesleki kimlik algısına sahip oldukları ve cinsiyet, öğrenim durumu gibi değişkenler açısından da anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Eryılmaz (2020), İngilizce öğretmeni ve eğitmenlerinin iki farklı profesyonel kimliğe sahip olma durumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma ile İngilizce öğretmenlerinin öğretmen kimliklerini nasıl şekillendirdiklerini o kimliğe nasıl büründüklerini öyküsel araştırma yöntemiyle incelemiştir. Bu incelemeler sonucunda öğretmen kimliklerini eğitmen kimliği olarak yapılandırmak için öğretmenlik sürecindeki bilgi ve deneyimlerden faydalandıkları ancak eğitmen kimliklerinde öğretmen kimliğinin baskın olduğu gözlemlenmiştir.

Coşgun (2021), yapmış olduğu bu çalışmada İngilizce branşında öğretmen adayı olanların, yeni başlayan İngilizce öğretmenlerinin ve deneyimli İngilizce öğretmenlerinin profesyonel kimlik gelişimlerini incelemeyi hedeflemiştir. Açıklayıcı sıralı karma desen yöntemiyle elde ettiği sonuçlar doğrultusunda 5 tema ortaya çıkmıştır. İngilizce öğretmenleri, kimliklerini etkileyen içsel ve dışsal faktörlerden söz etmişlerdir.

Yaşar vd. (2013), okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmen kimliği oluşturma sürecinde kimliği etkileyen unsurları belirlemek amacıyla okul öncesi öğretmen adaylarıyla yapmış oldukları nitel bir çalışmada Öğretmenlik Kimliğini Oluşturan Etkenleri Belirleme Anketi uygulanarak öğretmen kimliğinin oluşumunda etkili olan unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin öğretmen

kimliğini etkileyen unsurların kişilik özellikleri, öğretme isteği, üniversitede alınan eğitim, çevre ve stajın olduğu belirlenmiştir.

Girgin (2016), "Öğrenme ve Öğretme Dünyasını Oluşturan Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliği" isimli doktora tezinde eğitim öğretim sürecini oluşturan bir sınıf öğretmeninin mesleki kimliğini incelemeyi amaçlamıştır. Bu araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerini nasıl kavramsallaştırdıkları, nasıl yapılandırdıkları ve nasıl oluşturdukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çelebi Uçar (2018), yüksek lisans tezinde ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki kimlik algıları ile tükenmişlik seviyesini belirlemek ve aradaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma için ilişkisel model kullanılarak elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlerin mesleki kimlik algılarının yüksek olduğu ancak tükenmişlik seviyelerinin düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Kadın öğretmenlerin mesleki kimlik algılarının yüksek olduğu erkek öğretmenlerin ise mesleki kimlik algısından ziyade örgütsel kimlik algılarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Özdemir (2010), "Öğretmen Kimliği: Sınıf Öğretmenleri Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma (Malatya Örneği)" isimli yüksek lisans tezinde öğretmen kimliğini kimliğin mesleki yönüyle ele almıştır. Bu çalışmada aynı zamanda sınıf öğretmenlerinin kişisel kimlikleri ile mesleki kimlikleri nasıl açıkladığı da amaçlanmıştır. Araştırma bulgularında öğretmenin aile ve sosyoekonomik durumları gibi çevresel etkenler incelenerek öğretmen kimliğinin sosyolojik boyutu incelenmiştir.

Kavrayıcı ve Ağaoğlu (2020), bu çalışmalarında öğretmenlerin öğretmen kimliği ile örgütsel kimlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada Öğretmen Kimliği Ölçeği ve Öğretmen Kimliğini Etkileyen Etmenler Ölçeği kullanılarak elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlerin mesleki kimlik algıları yüksek, kişisel kimlik algılarının orta düzeyde olduğu, öğretmenlerin uyumları düşük, özdeşleşme orta seviyede ve içselleştirme yüksek seviyededir. Öğretmenlerin öğretmen kimliği algıları ile örgütsel bağlılıkları arasında olumlu yönde anlamlı ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Bukor (2011), yaptığı çalışmada dil öğretmenlerinin kimliklerinin bütüncül bir bakış açısıyla iki özelliği araştırmıştır. Öğretmenin kişisel deneyimlerinin entegrasyonunu ve bilinçli ve sezgisel düşünme süreçlerinin uygulanması şeklinde. Araştırmanın örnekleminin dil öğretmenleri oluşturmaktadır. Dil öğretmenlerinin kişisel, eğitimsel mesleki deneyimlerinin öğretmen kimliklerinin gelişimleri üzerindeki inançlarını

algılarını ve yorumlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmen kimliğinin kişinin kişisel biyografisine derinlemesine gömüldüğünü, katılımcıların aile ortamında beslenen inançları, algıları ve yorumları, okul deneyimlerini, kariyer seçimlerini, öğretim uygulamalarını, öğretim felsefelerini ve öğretmen kimliklerini güçlü bir şekilde etkilediği ortaya çıkmaktadır. Öğretmen kimliğinin gelişimi üzerindeki baskın etkilere dair bütüncül bir anlayış kazanmak için öğretmenlerin kişisel yaşam deneyimlerini keşfetmenin gerekli olduğunu kuvvetle önermektedir.

Day vd. (2006), yapmış oldukları bu çalışmada 100 okuldan 300 öğretmenin katılımıyla öğretmenlerin mesleki kimliklerini etkileyen olumlu ve olumsuz etkenleri araştırmayı amaçlamışlardır. Öğretmenlerin içinde yaşadığı ve çalıştığı daha geniş sosyal koşulların ve öğretmenlerin yaşamlarının, deneyimlerinin, inançlarının ve uygulamalarının kişisel ve mesleki unsurlarının birbirinin ayrılmaz parçası olduğu ve bunlar arasında genellikle gerilimler olduğu kabul edilmektedir. Öğretmenlerin benlik veya kimlik algısı üzerinde az ya da çok etkisi vardır. Öğretmen kimliklerinin bir dizi yaşam, kariyer ve durumsal faktöre göre farklı zamanlarda ve farklı şekillerde az ya da çok, istikrarlı ve az ya da çok parçalanmış olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Smith ve Sparkes (2008), yapmış oldukları çalışmada anlatı kimliklerinin ve benliklerinin çeşitli kavramsallaştırmalarını ve bu kavramlar için bir tipoloji oluşturmayı hedeflemişlerdir. Bunun için beş farklı bakış açısı oluşturmuşlardır. Bunlar; psikososyal, özneler arası, hikayeli kaynak, diyalojik ve performatif bakış açılarıdır. Aralarındaki karşıtlıklara ilişkin iç görüler, her bir bakış açısının benlikleri ve kimlikleri yaratmada hem toplumsal hem de bireye verdiği vurguyu keşfederek de üretildiğidir. Bu karşıtlıklar, bir uçta 'kalın bireysel' ve 'zayıf sosyal ilişkisel' benlik ve kimlik görüşünü benimseyen perspektifler ve diğer uçta 'zayıf bireysel' ve 'yoğun sosyal ilişkisel' görüşü benimseyen bakış açıları ile bir süreklilik boyunca düzenlenir. Her bakış açısının kendi içinde dikkate değer olduğunu ve farklılıklarına rağmen bir arada var olmanın mümkün olduğunu öne süren bir sonuca ulaşmışlardır.

Beijaard vd. (2000), yaptıkları bu çalışmada tecrübeli ortaokul öğretmenlerinin şu an ki profesyonel kimlikleri ile önceki mesleki kimlik algılarını araştırmaktır. Öğretmenlerin kendilerini konu uzmanı, didaktik uzman ve öğretmen olarak nasıl gördüklerini araştırmak için bir anket uygulaması yapmışlardır. Mesleki kimliklerine ilişkin mevcut algılarına dayalı olarak, beş öğretmen grubu ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan gruplar

uzmanlık için farklı öğrenme deneyimleri yaşamışlardır. Öğretmenlerin mevcut mesleki kimlik algılarındaki gruplar arasındaki farklılıkların bu algıları etkileyebilecek bağlamsal, deneyimsel ve biyografik faktörlerle ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.

Varghese vd. (2005), yapmış oldukları çalışmada dil öğretmeni kimliğini öğretmen kimliğine ilişkin veriye dayalı üç çalışma sunarak ve kullandıkları üç farklı teorik çerçeveyi yan yana getirerek dil öğretmeni kimliğini kuramlaştırmanın yollarını araştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Tajfel'in (1978) sosyal kimlik kuramı, Lave ve Wenger'in (1991) yerleşik öğrenme kuramı, ve Simon'ın (1995) görüntü-metin kuramı baz alınarak her kuramın dil öğretmenlerinin kimliklerindeki kuramsal yönleri incelenmiştir. Her bir kuramsal bakış açısının, dil öğretmeni kimliğinin farklı somut ve kuramsal yönlerini incelememize izin verdiği ve farklı yaklaşımlar arasında güçlü kavramsal yankılar olduğu görülmektedir. Tek başına her teorinin sınırlamaları olsa da, çoklu teorik yaklaşımlara açıklık, öğretmen kimliğinin süreçleri ve bağlamlarının daha zengin ve daha yararlı bir şekilde anlaşılmasını sağlar.

Walkington (2005), yapmış olduğu makale çalışmasında literatüre dayanarak ve son verileri kullanarak öğretmenlerin hizmet öncesi inançlarının ve algılarının öğretim yöntemlerini, öğrenme dinamiklerini ve öğretmen kimliklerinin oluşumunu nasıl etkilediğini yansıtıcı uygulama yoluyla araştırmayı amaçlamaktadır. Bunları kolaylaştırmak için, bireyselliği kabul eden danışmaya dayalı bir akıl hocalığı modelinin, esas olarak sosyalleşmeye odaklanan daha geleneksel denetim modelinden daha öğretmen kimliğinin gelişmesinde daha etkili olduğu tartışılmaktadır. Araştırma sonucunda yansıtıcı uygulamaların öğretmen kimliği üzerinde etkisinin büyük olduğu ve desteklenip geliştirilmesinin hem üniversitede hem de okullarda tüm eğitimcilerinin sorumluluğunda olduğu anlaşılmaktadır.

Day ve Flores (2006), yapmış oldukları makalede, öğretmenliğin ilk yıllarında öğretmenlerin profesyonel kimliklerine ilişkin boylamsal bir çalışmanın ana bulgularını sunmayı amaçlamaktadır. Öğretmenliğin ilk yıllarındaki öğretmen kimliğinin zamanla şekillenip yeniden farklı bir boyut kazanması durumundaki etkiler analiz edilmiştir. Öğretmenin kendisiyle ilgili algıları, çalıştıkları okulun kültürü ve öğrenci etkileşimleriyle bağlamsal, kültürel ve biyografik faktörler arasındaki etkileşimin öğretim uygulamalarını nasıl etkilediğini ortaya koyma durumları incelenmiştir. Öğretmenlerin kişisel ve mesleki geçmişleri ve hizmet öncesi eğitimleri, okul kültürü ve liderlik

konularının yanı sıra, öğretmenlerin ilk yıllarda geliştirdikleri mesleki kimliklerin türlerini ve göreli istikrarını ve istikrarsızlığını belirlemede oldukça güçlü aracı etkiler olarak ortaya çıkmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın yöntemi karma yöntemdir. Karma yöntem desenleri içerisinden Yakınsayan Paralel Karma Yöntem Deseni araştırmanın modelini oluşturmaktadır.

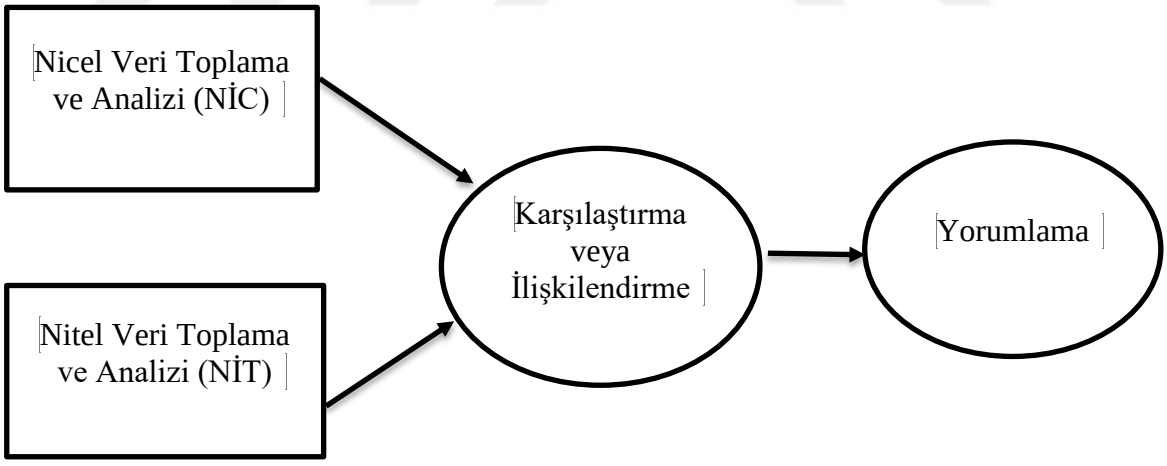
3.1. Araştırmanın Yöntemi/ Deseni

Araştırmanın yöntemi Karma yöntemdir. Karma yöntem desenleri içerisinden yakınsayan paralel karma yöntem deseni araştırmanın modelini oluşturmaktadır.

Karma yöntem desenleri içerisinden yakınsayan paralel karma yöntem deseni araştırmanın modelini oluşturmaktadır. Yakınsayan paralel karma yöntem yaklaşımı; nicel ve nitel verilerin beraber toplanıp ancak verilerin ayrı ayrı analiz edildiği ve bulguların birbirini doğrulayıp doğrulamadığının belirlendiği, karşılaştırmaların veya ilişkilendirmelerin yapıldığı bir karma yöntem desenidir (Creswell, 2017, s. 219).

Şekil 1

Yakınsayan Paralel Karma Yöntem Deseni (Creswell, J.,W., 2017, s. 220)

.

Araştırma yakınsayan paralel karma yöntem üzerine kurulmuştur. Sınıf öğretmenlerine nicel araştırma verilerine ulaşmak için "Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Bağlam Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırmanın nitel verilerine ulaşmak için 15 sınıf öğretmenine yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular eş zamanlı uygulanarak 15 sınıf öğretmeninden yanıtlar yüz yüze ve ses kayıt

cihazıyla alınarak araştırmanın uygulama aşaması tamamlanmıştır. Toplanan nicel veriler ve nitel veriler ayrı ayrı analiz edilmiş olup verilerin karşılaştırma veya ilişkilendirme safhasına geçilerek yorumlamalar yapılıp araştırma tamamlanmıştır.

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın nicel örneklemine ulaşmak için araştırma evreni olarak Elazığ ilinde görev yapan ilkokul öğretmenleri belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleminin büyüklüğünü bulmak için sürekli değişkenlerde uygulanan formül uygulanarak örneklem büyüklüğüne ulaşılmıştır. Örneklem büyüklüğünü hesaplayabilmek için sürekli değişkenlerde tahmin formülü kullanılmıştır. Araştırmanın evren büyüklüğü Elazığ ilinde görev yapan resmi ve özel ilkokullardaki öğretmen sayısı N=2353'tür (MEB, 2020, s. 80-81). Evren tahmini için sapma miktarı d= 0,05 ve standart sapma 0.5 puan olarak tahmin edilmiş olup güven düzeyi (1- α) =0,95 alınmıştır. Güven düzeyine karşılık gelen t değeri ise 1,96'dır. Sürekli değişkenlerde örneklem büyüklüğü tahmini için kullanılmış olan formüller; $n = n0 / 1 + (n0 + N)$ ile $n0 = [(t \times S) / d]^2$ kullanılmıştır (Büyüköztürk, Ş. vd., 2018, s. 98). Gerekli hesaplamalar sonucunda örneklem büyüklüğü en az 331 olarak belirlenmiştir. Araştırma verilerde yapılan incelemeler sonucunda araştırmanın nicel örneklemi 362 kişiden oluşmuştur. Nicel örneklemimize ait demografik değişkenlere göre dağılımları frekans ve yüzde değerleri olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1

Nicel Örneklemin Demografik Özellikleri

Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş	35 Yaş ve Altı	54	14,9
	36-45 Yaş	144	39,8
	46- 55 Yaş	132	36,5
	56 Yaş ve Üstü	32	8,8
	Toplam	362	100
Cinsiyet	Kadın	180	49,7
	Erkek	182	50,3
	Toplam	362	100
Medeni Hal	Evli	304	84,0
	Bekar	58	16,0
	Toplam	362	100
Eğitim Durumu	Ön Lisans- Lisans	290	80,1
	Lisansüstü	72	19,9
	Toplam	362	100
Mesleki Kıdem	9 Yıl ve Altı	36	9,9
	10-14 Yıl	52	14,4
	15- 19 Yıl	74	20,4
	20 Yıl ve Üstü	200	55,2
	Toplam	362	100
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Var	307	84,8
	Yok	55	15,2
	Toplam	362	100
Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı	Var	171	47,2
	Yok	191	52,8
	Toplam	362	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyet dağılımına bakıldığında 180'i (%49,7) kadın, 182'si (%50,3) erkektir. Sınıf öğretmenlerinin yaşlarına bakıldığında 35 yaş ve altı 54 (%14,9), 36- 45 yaş aralığında olan 144 (%39,8), 46- 55 yaş aralığında olan 132 (%36,5), 56 yaş ve üstü olan 32 (%8,8) öğretmen olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin medeni hal durumlarına bakıldığında 304'ü (%84,0) evli, 58'i (%16,0) ise bekardır. Sınıf öğretmenlerin eğitim durumlarına bakıldığında 290'ı (%80,1) ön lisans- lisans, 72'si (%19,9) lisansüstüdür. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine bakıldığında hizmet yılı 9 Yıl ve Altı olan 36 (%9,9), 10- 14 yıl aralığında olan 52 (%14,4), 15- 19 yıl aralığında olan 74 (%20,4), 20 Yıl ve Üstü olan 200 (%55,2) sınıf öğretmeni olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin çocuk sahibi olma durumu değişkenine göre sayılarına bakıldığında 307 (%84,8) sınıf öğretmeninin çocuk sahibi olduğu, 55 (%15,2) sınıf öğretmeninin çocuk sahibi olmadığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin ailenizde sınıf öğretmeni varlığı değişkeni incelendiğinde ailesinde sınıf

öğretmeni bulunan 171 (%47,2), ailesinde sınıf öğretmeni bulunmayan 191 (%52,8) kişiye rastlanılmıştır.

Araştırmanın nitel çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Patton'a (2018) göre amaçlı örnekleme yöntemi oldukça fazla bilgiye sahip durumların derinlemesine incelenmesini sağlayan bir yöntemdir. Ayrıca amaçlı örnekleme yöntemi pek çok olay ve durumun açıklanmasını ve keşfedilmesini sağlamaktadır. Amaçlı örnekleme yönteminde amaca ulaşabilmek, oldukça detaylı bilgi elde etmenin ilk aşaması veri yönünden zengin durumların seçilmesi gereklidir (Büyüköztürk, 2011, s.92). Amaçlı örnekleme yöntemleri derinlemesine açıklama yapmak için farklı türde stratejileri de içinde barındırmaktadır (Patton, 2018, s, 230). Araştırmada nitel çalışma grubumuz için araştırmanın niteliğine uygun olarak maksimum çeşitlilik örneklemesi stratejisi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemesi, sayıca az ancak araştırmanın alt problemlerinin her birine yanıt oluşturabilecek çeşitlilikte birey seçmektir. Maksimum çeşitlilik örneklemesindeki amaç çeşitlilik gösteren olgu ve durumlar arasında ortak olan veya farklı olan yanları bulmak ve bu çeşitliliğe dair problemin farklı boyutlarını ortaya çıkarmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.117-118).

Nitel Veri toplama aracı 15 sınıf öğretmenine uygulanmıştır.

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Medeni Hal	Eğitim durumu	Mesleki kıdem	Çocuk Sahibi Olma Durumu	Ailede Sınıf Öğretmeni Varlığı
KR1	Kadın	36- 45	Evli	Lisans	21- 26 yıl	Var	Yok
KR2	Kadın	25-35	Bekar	Lisansüstü	1-4 yıl	Yok	Var
KR3	Erkek	36- 45	Evli	Lisansüstü	21- 26 yıl	Var	Var
KR4	Erkek	46- 55	Evli	Lisans	27- 32 yıl	Var	Var
KR5	Kadın	36- 45	Evli	Lisans	21- 26 yıl	Var	Var
KR6	Erkek	36-45	Evli	Lisans	21- 26 yıl	Var	Yok
KR7	Kadın	56 ve üzeri	Bekar	Lisans	33 yıl ve üzeri	Var	Var
KR8	Erkek	36-45	Evli	Lisans	21- 26 yıl	Var	Yok
KR9	Kadın	36-45	Bekar	Lisansüstü	21- 26 yıl	Var	Var
KR10	Erkek	36-45	Evli	Lisansüstü	21- 26 yıl	Var	Var
KR11	Erkek	46-55	Bekar	Lisans	27- 32 yıl	Var	Yok
KR12	Kadın	36-45	Bekar	Lisansüstü	21- 26 yıl	Var	Yok
KR13	Erkek	46-55	Evli	Lisans	27- 32 yıl	Var	Yok
KR14	Kadın	25-35	Bekar	Lisansüstü	5-9 yıl	Yok	Var
KR15	Erkek	46-55	Evli	Lisans	27- 32 yıl	Var	Yok

Tablo 2' ye bakıldığında görüşme yapılan 15 sınıf öğretmeninden 8'inin erkek 7'sinin ise kadın olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni açısından incelendiğinde 25-35 yaş aralığında olan 2, 36-45 yaş aralığında olan 8, 46- 55 yaş aralığında olan 4, 56 ve üzeri yaş aralığında olan ise 1 sınıf öğretmeni olduğu görülmektedir. Medeni Hal durumlarına bakıldığında bekar olan sınıf öğretmeni sayısının 6, evli olan sınıf öğretmeni sayısının ise 9 olduğu görülmektedir. Eğitim durumlarına bakıldığında Lisans kademesinden mezun olan sınıf öğretmeni sayısının 9, yüksek lisans kademesinden mezun olan sınıf öğretmenlerinin ise 6 olduğu görülmektedir. Mesleki kıdemlerine bakıldığında 1-4 yıl aralığında olan 1, 5-9 yıl aralığında olan 1, 21- 26 yıl aralığında olan 8, 27- 32 aralığında olan 4, 33 yıl ve üzeri olan ise 1 sınıf öğretmeni olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi olma durumları açısından incelendiğinde çocuğu olan sınıf öğretmeni sayısı 13 iken çocuğu olmayan sınıf öğretmeni sayısı 2'dir. Ailede sınıf öğretmeni varlığı durumu incelendiğinde ailesinde sınıf öğretmeni bulunan 8, ailesinde sınıf öğretmeni bulunmayan ise 7 sınıf öğretmenine rastlanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Nicel Veri Toplama Aracı

Araştırmada nicel verileri toplamak amacıyla Girgin ve Şahin (2019) tarafından geliştirilen Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırma Bağlam Ölçeği" kullanılmıştır. Cevaplayıcı yanıtları için Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği tercih edilmiştir. Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırma Bağlam Ölçeği beş alt faktörden oluşmuş olup birinci alt faktörü "Mesleki Kimliğin Değerlendirilmesi" boyutunda 7 madde, ikinci alt faktörü olan "Sınıf Öğretmenliğinin Diğer Branşlardan Farkı" boyutunda 4 madde, üçüncü alt faktörü olan "Kimlik Oluşum Süreci" boyutunda 7 madde, dördüncü alt faktör olan "Kimliğin Şekillenmesine Etki Eden Faktörler" boyutunda 6 madde, beşinci alt faktör olan "Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliği Üzerindeki Olumsuz Etkenler" boyutunda 3 madde yer almaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.64'dir. Bu ölçme aracına demografik değişkenlerin yer alacağı bir bölüm eklenmiştir. Demografik değişkenler ise yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim durumu, mesleki kıdem ve çalışılan kurum tipi, çocuk sahibi olma durumu ve ailede sınıf öğretmeninin varlığı durumudur. Nicel veri toplama aracı Ek-1' de sunulmuştur.

3.3.2. Nitel Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

"Görüşme, belirli bir araştırma konusu hakkında derinlemesine bilgi sağlayan en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir" (Büyüköztürk vd., 2018, s. 158). "Yarı yapılandırılmış görüşme hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir." (Büyüköztürk vd., 2018, s. 159). Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmanın nicel kısmında da incelenen değişkenlere göre oluşturulmuştur. Bu belirlenen değişkenler, ilgili alan yazında yapılan araştırmalar incelenerek ve alanında uzman kişilerin görüşleri alınarak belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, nicel veri toplama aracının birinci kısmında yer alan 7 demografik değişkene göre araştırmacı tarafından hazırlanan 7 soru maddesinden oluşmaktadır. Nitel görüşme formu Nitel veri toplama aracı Ek-2'de sunulmuştur.

3.4. Araştırma Süreci

Araştırma yapılırken Elâzığ ilinde görev yapan sınıf öğretmenlerine nitel ve nicel veriler eş zamanlı olarak birbirinden bağımsız bir şekilde toplanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığından alınan izin ile birlikte (Ek-3) araştırma uygulamalarına geçilmiştir. Yapılan görüşmelerde gönüllülük esası uygulanmıştır. Katılımcılar hem nitelde hem nicelde gönüllü olur formunu onaylayarak araştırmaya katılmışlardır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular sınıf öğretmenlerine yöneltilip verilen cevaplar ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Yapılan görüşmelerin kayıt altına alınacağı bilgisi araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine gerekçeleriyle açıklanarak izinleri alınmıştır. Görüşme süreleri 5- 16 dk aralığında gerçekleştirilmiştir. Ortalama olarak 9-10 dk aralığında sürdüğü belirlenmiştir. Nicel veri toplama sürecinde ise Millî Eğitim Bakanlığından alınan izinler (Ek-3) doğrultusunda 163 örnekleme online anket üzerinden 219 örnekleme ise yüz yüze anket uygulanarak toplam 382 örnekleme ulaşılmıştır. Hem online hem yüz yüze ankette katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya katılmışlardır. Online anket Google Forms üzerinden oluşturularak bağlantı linki okullarla paylaşılmıştır. Form üzerinde her öğretmenin bir kez yanıt vermesini sağlamak için ayarlardan oturum açma gerekliliği aktifleştirilmiştir. Google Forms'a ait link şu şekildedir: https://forms.gle/w1jWdKydTVVVuRDc8 . Ayrıca online anket üzerinde de

yine gönüllülük esasına dayalı olarak veriler toplanmıştır. Bu doğrultuda anket üç bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde araştırma hakkında genel bilgi verildikten sonra "Katılmak İstiyorum", "Katılmak İstemiyorum" olmak üzere iki seçenek katılımcılara sunulmuştur (Ek-7). Araştırma verilerinde yapılan incelemeler sonucunda araştırmanın nicel örneklemi 362 kişiden oluşmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

3.5.1. Nicel Veri Analizi

Araştırma verilerinin analizi yapılırken nicel veri analizi İstatistik Paket programı ile yapılmıştır. Nicel veriler SPSS 22.0 Paket Programına girilerek verilerin normal dağılımlarına bakılmıştır. Bulgular toplam puana göre elde edilmiştir. Normal dağılım grafikleri oluşturulduktan sonra değişkenler bazında Kolmogorov- Smirnov, çarpıklık ve basıklık değerleri analiz edilmiştir. "Yaş", ve "Mesleki Kıdem" değişkenleri için ANOVA Testi, "Cinsiyet", "Medeni Hal", "Eğitim Durumu", "Çocuk Sahibi Olma Durumu" ve "Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı" değişkenleri için ise T-Testi analizleri yapılmıştır. "Çalışılan Kurum Tipi" değişkeninde ise yeterli sayıda katılımcıya ulaşılamadığı için analizi yapılmayarak bu değişken araştırmadan çıkartılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular T-Testi Tabloları ve ANOVA Tabloları halinde bulgular bölümünde gösterilmiştir. Verilerin öncelikle normallik testleri incelenmiştir. Kolmogorov-Smirnov testine göre ölçeklerin normallik testi Tablo 3'te-verilmiştir.

Tablo 3

Normallik Testi Sonuçları

Değişken	Kategori	İstatistik	sd	p
Cinsiyet	Kadın	.055	180	.200
	Erkek	.065	182	.060
Yaş	35 Yaş ve Altı	.108	54	.170
	36- 45 Yaş	.075	144	.048
	46- 55 Yaş	.074	132	.072
	56 Yaş ve Üstü	.079	32	.200
Medeni Hal	Evli	.068	304	.002
	Bekar	.051	58	.200
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Var	.066	307	.003
	Yok	.092	55	.200
Eğitim Durumu	Ön Lisans- Lisans	.075	290	.000
	Lisansüstü	.066	72	.200
Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı	Var	.056	171	.200
	Yok	.073	191	.014
Mesleki Kıdem	9 Yıl ve Altı	.108	36	.200
	10- 14 Yıl	.078	52	.200
	15- 19 Yıl	.100	74	.065
	20 Yıl ve Üstü	.086	200	.001
Ölçek Toplam Puan		.058	362	.006

Tablo 4

Skewness – Kurtosis Testi Sonuçları

Değişken	Kategori		İstatistik	Standart Hata
Cinsiyet	Kadın	Skewness	-.265	.181
		Kurtosis	-.200	.360
	Erkek	Skewness	-.064	.180
		Kurtosis	-.563	.358
Yaş	35 Yaş ve Altı	Skewness	.088	.325
		Kurtosis	.536	.639
	36-45 Yaş	Skewness	-.155	.202
		Kurtosis	-.058	.401
	46-55 Yaş	Skewness	-.050	.211
		Kurtosis	-.878	.419
	56 Yaş ve Üstü	Skewness	-.066	.414
		Kurtosis	-.780	.809
Medeni Hal	Evli	Skewness	-.177	.140
		Kurtosis	-.480	.279
	Bekar	Skewness	-.034	.314
		Kurtosis	-.166	.618
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Var	Skewness	-.151	.139
		Kurtosis	-.389	.277
	Yok	Skewness	-.103	.322
		Kurtosis	-.422	.634
Eğitim Durumu	Ön Lisans- Lisans	Skewness	-.230	.143
		Kurtosis	-.527	.285
	Lisansüstü	Skewness	.121	.283
		Kurtosis	.047	.559
Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı	Var	Skewness	.050	.186
		Kurtosis	-.587	.369
	Yok	Skewness	-.341	.176
		Kurtosis	-.103	.350
Mesleki Kıdem	9 Yıl ve Altı	Skewness	-.069	.393
		Kurtosis	.191	.768
	10-14 Yıl	Skewness	.269	.330
		Kurtosis	.452	.650
	15- 19 Yıl	Skewness	.153	.279
		Kurtosis	.-474	.552
	20 Yıl ve Üstü	Skewness	-.242	.172
		Kurtosis	-.593	.342
Ölçek Toplam Puan		Skewness	-.143	.128
		Kurtosis	-.398	.256

Dağılımın normalliğini incelerken iki farklı yol izlenmiştir. Normalliği incelemek için grup büyüklüğü 50'den büyük olduğu için Kolmogrov- Smirnov Testi de (Tablo 3) kullanılmıştır. Kolmogrov- Smirnov Testleri ve çarpıklık-basıklık katsayısının standart hataya bölünmesiyle elde edilen istatistiğin (Tablo 3) 1,96'dan küçük çıkması durumudur (Şenerbüyüköztürk, 2020, s. 42). 1,96'dan küçük ise dağılımın normalden aşırı

sapmadığı görülmektedir. Bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerin dağılımı her incelenen değişken grubu için normaldir.

3.5.2. Nitel Veri Analizi

Nitel veri analizi içerik analizi yöntemiyle yapılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallar çerçevesinde kodlamalar yoluyla bir metnin bazı kelimelerinin daha küçük parçalara, içerik kategorilerine göre düzenlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır (Büyüköztürk vd., 2018, s. 259). İçerik analizinde süreç şu şekildedir: İlk aşamada araştırmacılar tarafından görüşmelerden elde edilen verilerin deşifre edilerek metin haline dönüştürülmesi sağlanır. Araştırmacılar tarafından elde edilen metinler genel hatlarıyla okunarak analizin ilk adımına geçilir. Kodlama aşamasında okunan metnin belli bir bölümüne kod atamaktır. Daha sonra benzer kodların bir temada toplanarak daha geniş kapsamlı bir kategori oluşturulması sağlanır. Bütün bu işlemler yapılırken elle kodlama yapılabileceği gibi yazılım programlarından olan MAXQDA yazılım programı da kullanılabilir (Creswell, 2019, s. 153). Belirtilen bu aşamalar dikkate alınarak nitel veri analizi süreci öncelikle görüşmecilerin ses kayıtları dinlenip görüşmeler deşifre edilerek başlamıştır. MAXQDA 2022 programı aracılığıyla içerik analizi sürecine başlanılmıştır. Tema Kod üzerinde çalışılarak analizler şekil ve tablolar ile sonuçlandırılmıştır. Teyit edilebilirlik, araştırmalarda elde edilen sonuçların toplanan verilerle ve araştırılan durum bakımında doğrulanması durumudur (Tutar, 2022). Araştırmanın verileri iki araştırmacının kodlamalar yaparak ve bu kodlamaların sürekli karşılaştırmaları yapılarak iki araştırmacının ortak birleştiği kod ve temalar sonucunda son şekli verilmiştir. Araştırmada elde edilen ilk ham veriler ile son elde edilen verilerin geri dönüşleri yapıldığında birbirlerini doğruladığı görülmektedir. Aktarılabilirlik; araştırmanın sonuçlarının benzer ortam ve durumlara aktarılabilme ölçüsü olarak tanımlanabilir. Aktarılabilirlik için ayrıntılı betimleme, amaçlı örnekleme gibi bazı stratejiler bulunur (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmaya katılan katılımcıların belirlenmesinde araştırmanın amacına yönelik olarak belirlenen bazı değişkenler açısından amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Katılımcıların bu değişkelere ilişkin bilgileri ayrıntılarıyla verilmiştir. Tutarlılık, veri toplama sürecinde, verilerin analizi esnasında, veri toplama aracının oluşturulmasında araştırmanın tutarlı davranıp davranmama durumudur (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırmadaki sorular her katılımcıya benzer bir yaklaşımla sorularak yanıtlar kayıt altına alınmıştır. Araştırmada inandırıcılığı sağlamak için araştırmacılar birtakım stratejiler kullanırlar. Uzman incelemesi inandırıcılığı sağlamak için önerilen bir yoldur (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Yarı yapılandırılmış görüşme formu alanında uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda oluşturulup uygulanan grubun özellikleri dikkate alınarak düzenlenmiştir. Uygulanmadan önce sınıf öğretmenlerine gerekli bilgilendirme izinleri alınmıştır. Araştırmanın verilerinin analizi iki ayrı kodlayıcı ile yapılarak öncelikle oluşturulan 289 kod araştırmacılar tarafından tekrar tekrar okunarak en aza indirilmiştir. Birbirini kapsayan veya birbiriyle çelişen kodlar defalarca okunarak ya birleştirilmiş ya da kod havuzundan çıkarılmıştır. Temalar her soru için ortak temalar olacak şekilde dizayn edilmiştir. Son aşamada oluşturulan temalar ve kodlar şemalara dönüştürülmüştür.

3.5.2.1. Karma Yöntem Analizi

Yakınsayan paralel karma yöntem deseni için yan-yana karşılaştırma yapılmıştır. Yakınsayan paralel karma yöntem deseninin analizinde iki veri tabanı ayrı ayrı ele alınarak analiz edilir ve ardından iki veri tabanı birleştirilir. İki veri tabanı karşılaştırılarak yorumlanır. Yan yana karşılaştırma yaklaşımında ilk aşama nicel bulguların raporlaştırılması ardından nitel veri analiziyle bulgulara ulaşılmasıdır. Nicel bulgular doğrulanır ya da reddedilir. Analizin son aşaması da hem nitel hem nicel verinin bir tablo ya da grafik ile birleştirilmesidir. Bu son işleme "birleştirilmiş verilerin gösterilmesi" denilir. Karma yöntem analizinin son aşamasında yorumlamaya geçilir. Yorumlama da nicel ve nitel bulguların birbirleriyle örtüştüğü veya ayrıldığı noktalar ele alınır. Tam bir ayrılık ya da tam bir birleşme olması beklenmemelidir (Creswell, 2017, s. 222-223). Bu araştırmada da her değişken için oluşturulan kod havuzunda nicel ile karşılaştırmalar esnasında tekrar okumalar yapılarak kod havuzu güncellenerek son halini almıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Bu bölümde sınıf öğretmenlerine uygulanan nicel veri toplama aracı ile elde edilen bulgular ve yarı yapılandırılmış görüşme sonuçlarıyla elde edilen bulgular araştırmanın amacı doğrultusunda tablolar ve şemalar halinde oluşturulmuştur.

Bulgu 1: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

Nicel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Cinsiyet Durumuna göre t- testi sonuçları Tablo 5' de gösterilmiştir.

Tablo 5

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Cinsiyet Durumunun T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X̄	S	Sd	t	p	η2	Cohen d
Kadın	180	107,3333	11,00432	357,060	-.321	.748	.000	.003376
Erkek	182	107,7253	12,18736					

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Cinsiyet Durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, t(357,060) = -.321, p >.05. Kadın sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x}$ = 107,3333) ile erkek sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x}$ = 107,7253) farklılık göstermemektedir. Bu bulgular doğrultusunda, kadın sınıf öğretmenlerinin erkek sınıf öğretmenlerine göre mesleki kimliklerinin oluşum ve yapılandırma sürecinde anlamlı bir farklılık saptanmadığı tespit edilmiştir. Bağımsız değişkenimiz olan cinsiyet durumu için (Eta- Kare Değeri) η2=.000'dır. Etki değerine bakıldığında çok küçük olduğu Cohen d değeri .003376' dır. Levene Testinden elde ettiğimiz anlamlılık değeri p=.49 çıkmış olup p<. 50'den küçük çıktığı için varyansların eşitsizliğine karşılık gelen t= 357,060 değeri kullanılmıştır.

Nitel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Cinsiyet Durumuna göre yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen yanıtların içerik analizi bulguları Şekil 2 ve Tablo 6'da gösterilmiştir.

Şekil 2

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Cinsiyetin Etkisi

Şekil 2'ye göre araştırmada sınıf öğretmenlerine "Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasında cinsiyetin etkisi var mıdır? Neden? Açıklayınız." sorusuna verilen yanıtlara uygun olarak 2 tema ve toplam 10 kod elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yanıtları kod isimleri şekilde gösterilmiştir.

Tablo 6

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Cinsiyetin Etkisi Analiz Sonuçları

Temalar		**Katılımcılar**
Tema-1	**Etkisi Var**	**KR2, KR4, KR8, KR9*, KR12, KR14, KR15**
Tema-1 Kodları	Kadın Fıtratı	KR2, KR8, KR9*, KR14
	Okuldan Uzaklaşma	KR15
	Toplumsal Bakış Açısı	KR4, KR12
	Erkek Fıtratı	KR8
Tema- 2	**Etkisi Yok**	**KR1, KR3, KR5, KR6, KR7, KR9*, KR10, KR11, KR13**
Tema- 2 Kodları	Erkek Fıtratı	KR3
	Kişiliğe Bağlı	KR1, KR7, KR9*
	Mesleği Sevmek	KR6, KR13
	Okuldan Uzaklaşma	KR3
	Toplumsal Bakış Açısı	KR5
	Öğretmen Kimliği	KR10

"Etkisi Var" teması adı altında "Kadın Fıtratı", "Okuldan Uzaklaşma", "Toplumsal Bakış Açısı" ve "Erkek Fıtratı" olmak üzere 4 kod oluşturulmuştur.

"Kadın Fıtratı" kodunda 4 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR2: Mesleki kimlik oluşumunda cinsiyetin etkisi vardır. Kadınlar küçük yaştaki çocuklarla ilgilenmeye daha açıktır. Kadın fıtratı gereği çocuklarla ilgilenmeye ve zaman geçirmeye daha elverişlidir.

KR8: Çünkü kadın ve erkeğin kendilerine has cinsiyetlerinden kaynaklı kişisel özellikleri olduğundan dolayı bunu mesleğine yansıtması da doğaldır. Kadın öğretmenlerin daha duygusal daha anaç yapılarının olması erkek öğretmenlerin ise daha kontrolcü daha korumacı bir yapıda öğretmenlik yaptığını düşünüyorum açıkçası.

KR9*: Aslında bunun biraz idealizmle birazcık istekli alakası var ama her zaman kadın öğretmenler çocuklara daha yakın olurlar diye düşünüyorum.

KR14: Kadında bulunan o anaç ruh özellikle çocuğun anne kucağından okula geldiği evrede bir nevi o anaç ruha ihtiyaç duyuyor çocuk ve bunu bayan öğretmenler daha güzel verebiliyor.

"Okuldan Uzaklaşma" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR15: Erkekle bayan arasında çok fark var neden dolayı, bayanın bir evlilik süreci, bayanın bir çocuk süreci var. Çocuk olduğu zaman o süreç hamilelik öncesi ve hamilelik sonrası, sonra çocuğun yetiştirme sürecinde bayan biraz mesleğinden kopabiliyor.

"Toplumsal Bakış Açısı" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR4: Ataerkil bir toplumda yaşadığımız için her ne kadar cinsiyet etkisiz desek de muhakkak tabi ki kısmi olarak etkisi vardır. Dediğim gibi ataerkil bir toplumda olduğumuzdan dolayı bunun bir etkisi var ve bu da olumlu değildir.

KR12: Kadın öğretmen mi olsun, erkek öğretmen mi olsun bu belirleyici bir faktör aslında onlar açısından benim açımdan herhangi bir fark söz konusu olmasa da toplumsal bakışla değindiğimiz zaman ben toplum üzerinden hareket ettiğim de bunun ayırt edici bir nitelik olduğunu söyleyebilirim. Cinsiyet gerçekten toplumumuzun maalesef bunu kullanmak istemiyorum, ayrıştırma yoluna gittiği bir faktör.

"Erkek Fıtratı" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR8: Kadın öğretmenlerin daha duygusal daha anaç yapılarının olması erkek öğretmenlerin ise daha kontrolcü daha korumacı bir yapıda öğretmenlik yaptığını düşünüyorum açıkçası.

"Etkisi Yok" teması adı altında "Erkek Fıtratı", "Kişiliğe Bağlı", "Mesleği Sevmek", "Okuldan Uzaklaşma", "Toplumsal Bakış Açısı" ve "Öğretmen Kimliği" olmak üzere toplam 6 tema oluşturulmuştur.

"Erkek Fıtratı" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR3: Belki şu olabilir, öğretmenlerin cinsiyetinde bazı dezavantajlı durumlar olabiliyor. Erkek öğretmenlerin biraz daha böyle baskın olduğu gibi bir algı olabilir.

"Kişiliğe Bağlı" kodunda 3 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR1: Cinsiyetin etkisi olduğunu düşünmüyorum. Yine kişiye bağlıdır. Kişinin kendi, gelişimi kendi kimliği oturmuş, kendini geliştirmiş kişiye bağlıdır.

KR7: Ben yoktur diye düşünüyorum yani cinsiyetten çok kişinin kendi sorumluluğuyla mesleki kimliğiyle alakalı bir şeydir diye düşünüyorum.

KR9*: Yani şöyle söyleyeyim cinsiyetin etkisi olduğunu düşünmüyorum pek. Şöyle, aslında bunun biraz idealizmle birazcık istekli alakası var. Bu anlamda cinsiyetin çok büyük farklılıklar yarattığını düşünmüyorum. Bu tamamen öğretmenin kişiliği, karakteri ve idealizmine bağlı diye düşünüyorum.

"Mesleği Sevmek" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR6: Mesleki kimliğin oluşmasında öğretmen bir defa kendi mesleğini seviyorsa bunda bir cinsiyet ilişkisi olduğuna inanamıyorum.

KR13: Ben hiç etkisinin olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Sonuçta profesyonel bir meslek olarak yaptığımız bir iş burada çocukları sevmeye yönelik yaklaşım ne ise en etkili belirleyici de odur. Bir insan çocukları seviyorsa bayan erkek fark etmiyor mesleğini en iyi şekilde icra edeceğini düşünüyorum. O yüzden cinsiyetin çok fazla önemli bir faktör olacağını düşünmüyorum.

"Okuldan Uzaklaşma" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR3: Bayan öğretmenlerde de belli bir yaşın altında ise eğer doğum, evlilik gibi böyle süreçten uzaklaşmayla alakalı bir ücretsiz izin süreci gibi şeylerle mesleki kimliklerinde belli bir duraksama olabiliyor.

"Toplumsal Bakış Açısı" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR5: Yani ailelerde bence öyle bir düşünce oluyor. Bayan öğretmenler çocukları daha çok sahipleniyorlar diye düşünüyorlar ama ben tam tersini düşünüyorum. Beraber çalıştığım erkek arkadaşlarımda gördüm ki çok babacan tavırda olanlar ve çocuklarına çok iyi öğrencilerine çok iyi yaklaşanlar var. O yüzden bence cinsiyet diye ayırmamak gerekiyor, öyle bir etkisi olduğunu düşünmüyorum.

"Öğretmen Kimliği" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR10: Bence yoktur. Cinsiyet çok fazla etkilememelidir aslında yokturdan ziyade etkilememelidir diye düşünüyorum. Çünkü biz orada hani sınıf öğretmeni olarak çocuğun çoğu durumda anne babasından önce bizi kaile aldığını görüyorum.

Karşılaştırma veya Entegrasyon:

Tablo 7

Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri

NİCEL VERİLER				NİTEL VERİLER		
Cinsiyet	**X̄**	**p**	**t**	**Temalar**	**Temanın Katılımcıları**	**Temaya İlişkin Kodlar**
Kadın	107,3333	.748	**-.321**	**Etkisi Var**	KR2, KR4, KR8, KR9*, KR12, KR14, KR15	Kadın Fıtratı
						Okuldan Uzaklaşma
Erkek	107,7253					Toplumsal Bakış Açısı
						Erkek Fıtratı
				Etkisi Yok	KR1, KR3, KR5, KR6, KR7, KR9*, KR10, KR11, KR13	Erkek Fıtratı
						Kişiliğe Bağlı
						Mesleği Sevmek
						Okuldan Uzaklaşma
						Toplumsal Bakış Açısı
						Öğretmen Kimliği

İki veri türünde de ulaşılan bulgulara bakıldığında nicel veride kadın ve erkeklerin mesleki kimlik oluşum/yapılandırmaları istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmazken niteldeki görüşmeler sonucunda da cinsiyet değişkeni noktasında öğretmenlerin "Etkisi Var" ve "Etkisi Yok" temalarına neredeyse eşit oranda görüş bildirdikleri görülmektedir. "Etkisi Var" görüşünü bildiren öğretmenlerin hem kadın fıtratına hem de erkek fıtratına dair yorumları görülmekteyken "Etkisi Yok" temasında ise daha çok kişilik ve mesleği sevmeye yönelik görüşleri bulunmaktadır. Bu iki veri türündeki bulgulara göre de öğretmenlerin mesleki kimlik oluşum/yapılandırma bağlamında kadın ve erkeklerin mesleki kimliklerinin benzer yapıda olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Bulgu 2: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının yaş değişkenine göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

Nicel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Yaş Durumuna göre ANOVA sonuçları Tablo 9' da gösterilmiştir.

Tablo 8

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Sürecinde Yaş Durumunun İstatistikleri

Yaş	N	X̄	S
35 Yaş ve altı	54	108,3704	9,56861
36- 45 Yaş	144	108,6250	11,01929
46- 55 Yaş	132	107,0985	12,25422
56 Yaş ve Üstü	32	102,9688	13,66060

Tablo 9

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Sürecinde Yaş Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η2
Gruplararası	901,135	3	300,378	2,256	.082	.019
Gruplariçi	47673,03	358	133,165			
Toplam	48574,17	361				

Analiz sonuçları, sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum/yapılandırma sürecinde yaş bakımından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, F(3, 358)= 2,256, p >.05. Bu doğrultuda sınıf öğretmenlerinin yaşları sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum ve yapılandırma sürecini çok fazla etkilememektedir. ANOVA sonuçlarına göre 35 yaşa ve altına sahip sınıf öğretmenleri (X̄= 108,3704), 36-45 yaşa sahip sınıf öğretmenleri (X̄= 108,6250), 46-55 yaşa sahip sınıf öğretmenleri (X̄=107,0985), 56 yaş ve üstü yaşa sahip sınıf öğretmenleri (X̄= 102,9688) arasında mesleki kimlik açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Yaş için hesaplanan eta-kare değeri 901,135/48574,17=.019'dur. Bu duruma göre gözlemlenen varyansa göre sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırması sürecinde %1,9'u yaşa bağlı olduğu ifade edilebilir.

Nitel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Yaş Durumuna göre yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen yanıtların içerik analizi bulguları Şekil 3 ve Tablo 10'da gösterilmiştir.

Şekil 3

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Yaşın Etkisi

Şekil 3'e göre araştırmada sınıf öğretmenlerine "Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasında yaşın etkisi var mıdır? Neden? Açıklayınız." sorusuna verilen yanıtlara uygun olarak 2 tema ve toplam 12 kod elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yanıtları kod isimleri şekilde gösterilmiştir

Tablo 10

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Yaşın Etkisi Analiz Sonuçları

Temalar		Katılımcılar
Tema-1	**Etkisi Var**	**KR2, KR3, KR4, KR6, KR7, KR8, KR9, KR10, KR11, KR12, KR13*, KR14, KR15**
Tema- 1 Kodları	Fiziksel Hareketliliğe Yetişememe	KR2, KR11
	Mesleki Gelişim	KR4, KR6, KR10
	Mesleki Kimlikte Değişim	KR7, KR8, KR9
	Motivasyon Düşüklüğü	KR3, KR15
	Tecrübe	KR3, KR4, KR9, KR10, KR12, KR13*, KR14
	Toplumsal Bakış Açısı	KR12
	Tükenmişlik	KR15
	Yorgunluk	KR2
Tema- 2	**Etkisi Yok**	**KR1, KR5, KR13***
Tema-2 Kodları	Her Yaşta Çalışma	KR5
	Mesleki Gelişim	KR1
	Kendini Geliştirme	KR1, KR13*
	Kişiliğe Bağlı	KR13

"Etkisi Var" teması adı altında "Fiziksel Hareketliliğe Yetişememe", "Mesleki Gelişim", "Mesleki Kimlikte Değişim", "Motivasyon Düşüklüğü", "Tecrübe", "Toplumsal Bakış Açısı", "Tükenmişlik" ve "Yorgunluk" olmak üzere toplam 8 kod oluşturulmuştur.

"Fiziksel Hareketliliğe Yetişememe" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR2: Özellikle sınıf öğretmenliği çocukla çocuk olmayı gerektiren bir meslektir. Çocuğun seviyesine inemeyen veya çocuktaki fiziksel hareketlere yetişemeyen bir öğretmen mesleki kimlik oluşturmada sıkıntı yaşayacaktır. Genellikle ilerleyen yaşlarda sınıf öğretmenlerinin genel şikâyeti çocukla aynı potansiyele sahip olamadığı yönündedir.

KR11: Sınıf öğretmenliği statik bir yapı değil aşırı dinamizmi gerektiren bir yapıdır. Yaş ilerledikçe fiziksel yeterlilik açısından mesleki olarak yaşın ilerlemiş olması öğretmenin dinamik yapısını önemli ölçüde etkiliyor. Bu sebepten dolayıdır ki sınıf öğretmenliğinde belli bir yaştan sonra istenilen performansı vermek mümkün olmuyor.

"Mesleki Gelişim" kodunda 3 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR4: Yaşın etkisi şöyle var, yaş demek aslında deneyim demek deneyim demek *öğretmenin kendisini geliştirmesi demek mesleğinde bir adım daha ileri gitmesi demek.* O yüzden yaşın olumlu bir etkisi olduğunu düşünüyorum yani yaş ilerledikçe mesleki kimliğin oluşmasında ve o kimliği ifade etmesinde olumlu katkı sunduğu düşünüyorum.

KR6: Bence yaşın etkisi vardır çünkü insan yaptığı mesleği geliştikçe, yaşı ilerledikçe mesleğinin kendisine katkısını görüyor ve ona göre davranışlarını geliştiriyor, değiştiriyor ve bu da kendi mesleğine, kimliğine bir katkı olmuş oluyor.

"Mesleki Kimlikte Değişim" kodunda 3 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR7: Yaşın etkisi vardır diyorum. Çünkü ilk yıllardaki mesleki kimliğimizle yıllar geçtikten sonra ki mesleki kimliğimiz tabi ki değişim gösterdi. Tamamen hani öğretmenliğe ya da öğretmen kimliğine büründük.

KR8: Yaşın etkisi vardır bence yani önemli olan burada ileri yaşlarda öğretmenin daha da bir olgun kimlik kazanmasıyla beraber bunu da mesleğine yansıtabileceğini düşünüyorum. Hayata bakış açısının değişmesiyle mesleğinde de belli başlı değişiklikler olacaktır diye düşünüyorum.

"Motivasyon Düşüklüğü" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR3: Geçmişte göreve başladığımız ilk zamanlarda da birazcık daha böyle heyecanımın biraz daha böyle ilgimin alakamın olduğunu fark ediyorum. Biraz yaş aldıkça ilgimin, alakamın, motivasyonumun biraz daha düştüğünü tecrübemin arttığını görmekteyim.

KR15: Vardır. Çünkü okulu bitirdiğimiz zaman bir öğretmen olma sevdasıyla biz bu yola çıkıyoruz ve ilk başta maddi koşullar hiç ön planda değil tamamen öğrencilerimize faydalı olmak için ülkemizin belirli bölgelerine en ücra köşelere gitme arzusuyla gidiyoruz. Ve orada yapılan işte o genç olmanın verdiği heyecan enerji bunlar çok önemli şimdi belirli bir yaştan sonra gittiğimiz zaman belirli bir o enerji kalmaz.

"Tecrübe" kodunda 7 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

KR9: Ben var olduğunu düşünüyorum. Çünkü bizler göreve ilk başladığımız zamanlarda ne olursak olalım tecrübe anlamında eksiğiz. Yıllar geçtikçe aslında bu oturuyor tam olarak. Ben mesela ilk göreve başladığım zaman hep idealisttim hep hareketliydim hep canlıydım hep bir şeyler yapmak istiyordum. Ama aslında bazı şeyleri

çok da doğru yapmadığımı şimdilerde fark ediyorum ki on yıla kadar, ilk on yıla kadar hatta birçok şeyi eksik yaptığımı düşünüyorum şu an da. Onuncu yılımdan sonra hep üzerine bir şeyler eklemeye başladım ve bir şeyleri oturtmaya başladım. O yüzden de mesleki kimliğin tam oturmasında yaşı ve tecrübenin etkisi olduğunu düşünüyorum

KR13*: Yani yaşanmışlık veya yaşam veya sınıf öğretmenliğindeki mesleki yaşantı tecrübe zamanla daha da olgunlaştırıyor.

KR14: Vardır. Neden vardır? Mesleğe yeni başlamış bir öğretmenle bir öğretmenin geçirdiği eğitim tecrübesiyle on yıllık bir öğretmenin geçirdiği eğitim tecrübesi bence aynı değildir. İnsan yaptıkça öğrenir yaşadıkça süreci geçirdikçe bu süreçte pişer, bilgisini derinleştirir, nasıl aktaracağını daha da kısa yollarla öğreteceğini bu süreçle beraber öğrenir.

"Toplumsal Bakış Açısı" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR12: Mesleğe ilk başladığım yılları düşünüyorum gerçekten toplumda şöyle bir algı var sınıf öğretmenlerine yönelik veliler özellikle ilkokul öğrencilerinin okula başlama sürecinde mutlaka bir deneyim şartı arıyor öğretmenlerde bu sınıf öğretmeni ise bunun aranma olasılığı daha fazla oluyor. Buna bağlı olarak da toplumsal bakış açısı yönünden baktığımız da çevremizdeki insanların bizlere olan bakış açılarında da olumlu yönde bir artış olduğunu hissettim. O yüzden bence yaş mesleki kimlikte önemli bir faktör. Yaşın artmasına paralel olarak mesleki kimliğinde olumlu bir izlenim oluşturduğu kanısına varabilirim.

"Tükenmişlik" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR15: Yapılan işte o genç olmanın verdiği heyecan enerji bunlar çok önemli şimdi belirli bir yaştan sonra gittiğimiz zaman belirli bir o enerji kalmaz. Tükenmiş olursun hayatın verdiği sıkıntılarla gittiğimiz zaman o heyecanı vermemiş oluruz. Bir de gençken daha gözü karasın biz mesela gittiğimiz zaman çok zorlu şartlarda gittik okulların olmadığı bölgelere gittik. O zorlukları genç olmanın verdiği enerjiyle gözü kara olma, cesaretle yenebildik. Şimdi ben kendimi o zamanı düşündüğüm zaman şu yaşta gitsem aynı şeyler yapar mıyım diye düşünüyorum çoğu şeyi yapamayacağımı hayal ediyorum.

"Yorgunluk" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR2: Genellikle ilerleyen yaşlarda sınıf öğretmenlerinin genel şikâyeti çocukla aynı potansiyele sahip olamadığı ve çok yorulduğu yönündedir. Bu yüzden ben mesleki kimliğin oluşumu veya yapılandırma sürecinde yaşın etkisi olduğunu düşünüyorum.

"Etkisi Yok" teması adı altında "Her Yaşta Çalışma", "Mesleki Gelişim", "Kendini Geliştirme" ve "Kişiliğe Bağlı" olmak üzere toplam 4 kod oluşturulmuştur.

"Her Yaşta Çalışma" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR5: Bence yaşın etkisi yoktur. Gençken daha farklı şeyler düşünüyorsun yaşın ilerledikçe daha çok şey keşfediyorsun. Daha iyi hale geliyorsun evet ama her yaşında kendini vererek çalışıyorsun bence.

"Mesleki Gelişim" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR1: Sınıf öğretmenlerinde yaşın etkisi yoktur insan kendini her yaşta da geliştirebilir, güncelleyebilir, eğitimini arttırabilir.

"Kendini Geliştirme" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR1: Yaşla değil de kendini geliştirmesine bağlı olarak mesleki kimliğinde olumlu etki oluşturabilir. Yaşın etkisi yoktur.

KR13*: Gerçekten mesleki anlamda kendini geliştirmeye yönelik, mesleğe aç olan kişiler her geçen yıl ne yapacaklardır kendilerini geliştirmek adına yeni bir şeyler öğreneceklerdir. Hayatlarına bir şeyler mutlaka katacaklardır. Ama diğer taraftan yaşanmışlıkla beraber hayatına hiç katamayacak insanlar da vardır.

"Kişiliğe Bağlı" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR13: … Ama diğer taraftan yaşanmışlıkla beraber hayatına hiç katamayacak insanlarda vardır. Bu da tamamıyla kişilikle alakalı bir durum. Mesleki kişiliği de dediğim gibi bu yaklaşımla da katkı sunacaklardır veya katkı sunmayacaklardır diye devam eder.

Karşılaştırma veya Entegrasyon:

Tablo 11

Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri

NİCEL VERİLER				NİTEL VERİLER		
Yaş	**X̄**	**p**	**f**	**Temalar**	**Temanın Katılımcıları**	**Temaya İlişkin Kodlar**
35 Yaş ve altı 36- 45 yaş 46-55 yaş 56 yaş ve üstü	108,3704 108,6250 107,0985 102,9688	.082	2,256	**Etkisi Var**	KR2, KR3, KR4, KR6, KR7, KR8, KR9, KR10, KR11, KR12, KR13*, KR14, KR15	Fiziksel Hareketliliğe Yetişememe
						Mesleki Gelişim
						Mesleki Kimlikte Değişim
						Motivasyon Düşüklüğü
						Tecrübe
						Toplumsal Bakış Açısı
						Tükenmişlik
						Yorgunluk
				Etkisi Yok	KR1, KR5, KR13	Her Yaşta Çalışma
						Mesleki Gelişim
						Kendini Geliştirme
						Kişiliğe Bağlı

İki veri türü incelendiğinde, nicel bulgularda yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Nitel bulgularda da öğretmenler "Etkisi Var" ve "Etkisi Yok" temalarına da görüş bildirmişlerdir. Ancak etkisi var yönünde görüşler daha çoğunluktadır. Kodlar incelendiğinde ise öğretmenlerin yaşla birlikte fiziksel hareketliliğe yetişememe, tükenmişlik, yorgunluk ve motivasyon düşüklüğü gibi kodlar yaşın mesleki kimlik oluşum/yapılandırması yönünde eksi yönünü oluştururken mesleki kimlikte değişim, tecrübe, mesleki gelişim gibi kodlar yaşın mesleki kimlik oluşum/yapılandırma sürecindeki artı yönünü işaret etmektedir. Etkisi Yok yönünde görüş bildirenler ise yine mesleki gelişim, kendini geliştirme, kişiliğe bağlı gibi kodlarla mesleki kimlik oluşum/yapılandırmasının her yaşta olabileceğini ifade etmektedirler. İki veri türüne bakıldığında da nicel ve nitel verilerin örtüştüğü sonucuna ulaşılmaktadır.

Bulgu 3: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının medeni hal değişkenine göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

Nicel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Medeni Hal Durumuna göre t- testi sonuçları Tablo 12' de gösterilmiştir.

Tablo 12

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Medeni Hal Durumunun T-Testi Sonuçları

Medeni Hal	N	x̄	S	sd	t	p	η2	Cohen d
Evli	304	107,4704	11,35385	360	-.225	.822	.000	.003079
Bekar	58	107,8448	12,91511					

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Medeni Hal Durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, t(360) = -.225, p >.05. Evli sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x}$ = 107,4704) ile bekar sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x}$ = 107,8448) farklılık göstermemektedir. Bu bulgular doğrultusunda, evli sınıf öğretmenlerinin bekar sınıf öğretmenlerine göre mesleki kimliklerinin oluşum ve yapılandırma sürecinde anlamlı bir farklılık saptanmadığı tespit edilmiştir. Bağımsız değişkenimiz olan Medeni Hal durumu için (Eta- Kare Değeri) η2= .000'dır. Cohen d değeri .003079' dur. Bu duruma göre sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırılması sürecinde medeni hal durumunda etki değerleri incelendiğinde etki değerinin oldukça düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Nitel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Yaş Durumuna göre yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen yanıtların içerik analizi bulguları Şekil 4 ve Tablo 13'te gösterilmiştir.

Şekil 4

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Medeni Hal Durumunun Etkisi

Şekil 4'e göre araştırmada sınıf öğretmenlerine "Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasında medeni hal durumunun etkisi var mıdır? Neden? Açıklayınız." sorusuna verilen yanıtlara uygun olarak 2 tema ve toplam 9 kod elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yanıtları kod isimleri şekilde gösterilmiştir.

Tablo 13

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Medeni Hal Durumunun Etkisi Analiz Sonuçları

Temalar		**Katılımcılar**
Tema- 1	**Etkisi Var**	**KR1, KR2, KR3, KR4, KR8, KR9, KR10, KR12, KR14, KR15**
Tema- 1 Kodları	Evli Olmayanların Zaman Ayırabilmesi	KR1, KR2, KR8, KR14
	Evliliğin Düzen Getirmesi	KR4, KR8
	Sorumluluk Düzeyindeki Farklılık	KR9, KR12, KR14, KR15
	Yaşantı	KR10
	Kendi Çocuğunun Varlığının Etkisi	KR10
	Çocuklara Adanmışlık	KR3, KR9, KR15
Tema-2	**Etkisi Yok**	**KR5, KR6, KR7, KR10, KR11, KR13**
Tema- 2 Kodları	Kişiliğe Bağlı	KR6, KR10
	Mesleği Sevmek	KR6
	Mesleğe Bakış	KR5, KR13

"Etkisi Var" teması adı altında "Evli Olmayanların Zaman Ayırabilmesi", "Evliliğin Düzen Getirmesi", "Sorumluluk Düzeyindeki Farklılık", "Yaşantı", "Kendi Çocuğunun Varlığının Etkisi" ve "Çocuklara Adanmışlık" olmak üzere toplam 6 kod oluşturulmuştur.

"Evli Olmayanların Zaman Ayırabilmesi" kodunda 4 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR1: Evli veya bekâr olması sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliği oluşumunda etkisi olur. Özellikle bekâr olanlar erkek kadın fark etmez sınıf öğretmenlerinde, zaman olarak daha çok zaman ayırabilirler, farklı illere gezilere gidebilirler, eğitimlere katılabilirler.

KR2: Medeni hal durumunun etkisi vardır. Çünkü medeni hali bekar olan bir öğretmen derse hazırlık noktasında daha fazla zaman ayırabilir diye düşünüyorum. Fakat medeni hali evli olan bir öğretmenin çocuk bakımı, yemek vs gibi günlük rutinleri olduğu için derse hazırlık kısmına fazla zaman ayıramayacağını düşünüyorum. Bu da mesleki kimliği ve yapılandırma sürecini etkiler.

"Evliliğin Düzen Getirmesi" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR4: Evlilik yaşamın bir nevi düzene girmesi demek ben kendi açımdan baktığımda hani bekar ve evli olduğum dönemi kıyasladığım zaman medeni hali evli olan kişilerin

yaşantısının daha düzgün bir hale geldiğine kanaat getiriyorum. O yüzden olumlu bir etkisi vardır diye evli olanların düşünüyorum.

KR8: Medeni halinde etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü evli öğretmenlerin daha düzenli bir hayat içinde bu düzenin mesleğine yansımaları illa ki olacaktır.

"Sorumluluk Düzeyindeki Farklılık" kodunda 4 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR9: Belli bir yuva kurduktan sonra çocuğun olduktan sonra bir hayata başladıktan sonra bu sefer evindekileri, ailendekileri düşünmeye başlıyorsun. Ee tabi ki bu kafandaki o doluluk miktarı da artıyor. Tamamıyla her şeyini ne eve verebiliyorsun ne de sınıfa verebiliyorsun. Sınıftaki sınıfta evdeki evde kalmak zorunda kalıyor.

KR12: Medeni halde etkiliyor. Bekâr bir öğretmeni düşündüğümüz zaman sorumluluk düzeyi daha farklıdır. Evli bir açısından baktığımız zaman sorumluluk daha farklı oluyor. Yani bu boyutlarda sorumluluğun artışı veya azalışı söz konusu olduğu için medeni halinde mesleki kimliğin oluşumunda ve yapılandırılmasında önemli derecede bir faktör olduğunu söyleyebilirim.

"Yaşantı" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR10: Daha önceki yaşantısında aile ile ilgili bir sorunu olan kişilerin çocuklara bakışının çok daha farklı olduğunu da gördüm. Yaşadığı veya öğretmenlerinden yaşadığı şeyler o kişinin veya o arkadaşımızın mesleğini etkilediğini de biliyorum.

"Kendi Çocuğunun Varlığının Etkisi" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR10: Evli olan çocuğu olan kişilerin o kendi çocuğuymuş gibi aslında biraz daha nasıl diyeyim empati kurarak yaklaşım, mesleğini çok daha iyi yaptığını da gördüğüm insanlar var.

"Çocuklara Adanmışlık" kodunda 3 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR3: Çok fazla tercih edilen merkezi öğretmenlerinden bunların medeni hallerinden genellikle evlenmemiş olduklarını duydum ve kendilerini çocuklara adamış olduklarını da duydum. Bu anlamda hani biraz daha sanki böyle bekar evlenmemiş ya da evlenmemiş çocuğu olmamış arkadaşların daha özverili olduklarını düşünüyorum

KR15: Bekârken hiçbir sorumluluğun yok Türkiye'nin istediğin bölgesine gidebilirsin. Sorumlulukların yok. Kendini dolayısıyla mesleğine tamamen adayabilirsin.

Ama evlendikten sonra mutlaka hayat şartları daha da zorlaşıyor sorumlu olduğun kişiler oluşmaya başlıyor.

"Etkisi Yok" teması adı altında "Kişiliğe Bağlı", "Mesleği Sevmek", "Toplum Etkisi" ve "Mesleğe Bakış" olmak üzere toplam 4 kod oluşturulmuştur.

"Kişiliğe Bağlı" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR6: Buna da pek inanmıyorum ben etkisi olacağına medeni yani evli olan öğretmenle bekar olan bir öğretmen de kesinlikle mesleki kimliğine bir etkisi olacağına pek inanmıyorum. Tamamen bence kendi karakterinden, kendini geliştirmesinden kaynaklanır.

KR10: kişinin karakteriyle ilgilidir. Bekâr olup çok iyi çalışan arkadaşlarımız da var bu ileriki süreçte çocuğu olduğunda hani bu kişinin aslında kendi mesleğine olan saygısı kendine olan saygısıyla alakalı bir durumdur. Nice anne baba olup çocuklara çok kötü davranan veya mesleğini iyi yapmayan arkadaşlar da biliyoruz. Bekar olup uzun yıllar bekar kalıp da çok daha iyi çalışan arkadaşlarımız da var.

"Mesleği Sevmek" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR6: Yani bir öğretmen evli de olsa bekar da olsa mesleğini seviyorsa evli bekar olması fark etmez.

"Mesleğe Bakış" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR5: Son yıllarda çalışan bütün öğretmenlerin bekar ya da evli olmasının hiçbir şeyi değiştirmediğini çocuklara öğretmenlik yaklaşımlarıyla baktıklarını düşünüyorum o yüzden bekar ya da evli olmak etkilemiyor.

KR13: Mesleğe profesyonel olarak bakıyorsun karşındaki çocuğun seviyesini biliyorsun o yaşa kendimi indirgeyebiliyorsam onların seviyesine inebiliyorsam medeni halle bunun hiçbir alakasının olduğunu düşünmüyorum. En iyi şekilde yapılacağını söyleyebiliriz.

Karşılaştırma veya Entegrasyon:

Tablo 14

Medeni Hal Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri

NİCEL VERİLER				NİTEL VERİLER		
Medeni Hal	**X̄**	**p**	**t**	**Temalar**	**Temanın Katılımcıları**	**Temaya İlişkin Kodlar**
Evli Bekar	107,4704 107,8448	.822	-.225	**Etkisi Var**	KR1, KR2, KR3, KR4, KR8, KR9, KR10, KR12, KR14, KR15	Evli Olmayanların Zaman Ayırabilmesi
						Evliliğin Düzen Getirmesi
						Sorumluluk Düzeyindeki Farklılık
						Yaşantı
						Kendi Çocuğunun Varlığının Etkisi
						Çocuklara Adanmışlık
				Etkisi Yok	KR5, KR6, KR7, KR10, KR11, KR13	Kişiliğe Bağlı
						Mesleği Sevmek
						Mesleğe Bakış

İki veri türü incelendiğinde medeni hal durumu değişkenine göre nicel de anlamlı bir farklılık göstermezken nitel bulgular da öğretmenler yine Etkisi Var ve Etkisi Yok yönünde görüş bildirmektedir. İki tema için sunulan görüşlerin oranlarının birbirine yakın olduğu gözlenmektedir. Etkisi Var yönündeki temanın kodları incelendiğinde Evli Olmayanların zaman ayırabilmesi, sorumluluk düzeyindeki farklılık, çocuklara adanmışlık gibi kodlarla mesleki kimlik oluşum/yapılandırmanın artı yönde etkisinin varlığı ifade edilirken evli olanların ise evliliğin düzen getirmesi, yaşantı ve kendi çocuğunun varlığının etkisi gibi kodlarla da yine mesleki kimlik oluşum/yapılandırmanın artı yönde etkisinden söz edilmiştir. Bu da göstermektedir ki sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum/yapılandırması sürecinde iki kategorinin de artı yönde etkileri vardır. Etkisi yok teması incelendiğinde öğretmenlerin mesleki kimlik oluşum/yapılandırması sürecinin medeni hal durumundan etkilenmediğini daha çok kişiye bağlı, mesleği sevme ve mesleğe bakış gibi kodlarla ilişkilendirildiği görülmektedir. İki veri türü de incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin medeni hal durumu yönünden benzer oranda etkilendiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Bulgu 4: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

Nicel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Eğitim Durumuna göre t- testi sonuçları Tablo 15' te gösterilmiştir.

Tablo 15

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Eğitim Durumunun T-Testi Sonuçları

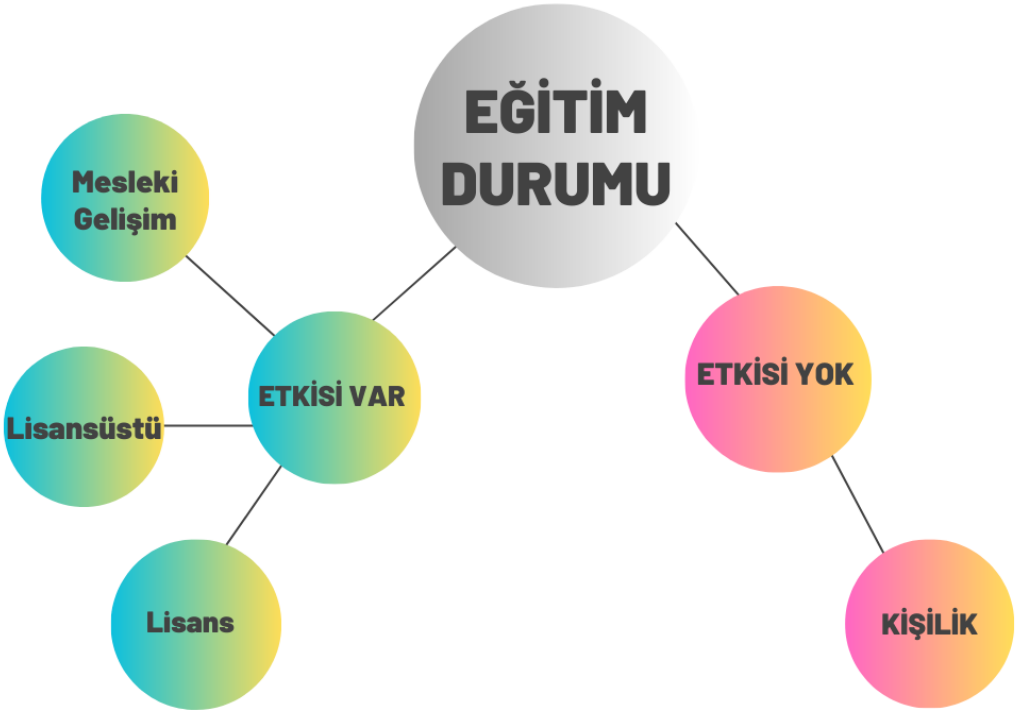
Eğitim Durumu	N	x̄	S	sd	t	p	η2	Cohen d
Ön Lisans-Lisans	290	107,3276	11,43900	360	-.667	.505	.001	.008594
Lisansüstü	72	108,3472	12,27520					

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Eğitim Durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, t(360) = -.667, p >.05. Ön lisans- Lisans mezunu olan sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x}$ = 107,3276) ile lisansüstü mezunu olan sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x}$ = 108,3472) farklılık göstermemektedir. Bu bulgular doğrultusunda, önlisans- lisans mezunu olan sınıf öğretmenlerinin lisansüstü mezunu olan sınıf öğretmenlerine göre mesleki kimliklerinin oluşum ve yapılandırma sürecinde anlamlı bir farklılık saptanmadığı tespit edilmiştir. Bağımsız değişkenimiz olan eğitim durumu için (Eta- Kare Değeri) η2=.001'dir. Bu duruma göre sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırma sürecinde eğitim durumu değişkeninin puanlarında gözlenen varyansın yaklaşık %0,1'inin eğitim durumuna bağlı olduğu ifade edilebilir. Cohen d değeri .008594'tür.

Nitel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Eğitim Durumuna göre yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen yanıtların içerik analizi bulguları Şekil 5 ve Tablo 16'da gösterilmiştir.

Şekil 5

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Eğitim Durumunun Etkisi

Şekil 5'e göre araştırmada sınıf öğretmenlerine "Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasında eğitim durumunun etkisi var mıdır? Neden? Açıklayınız." sorusuna verilen yanıtlara uygun olarak 2 tema ve toplam 4 kod elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yanıtları kod isimleri şekilde gösterilmiştir.

Tablo 16

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Eğitim Durumunun Etkisi Analiz Sonuçları

Temalar		Katılımcılar
Tema- 1	**Etkisi Var**	**KR1, KR2, KR3, KR4, KR5, KR6, KR7, KR8, KR9, KR10, KR12, KR13, KR14, KR15**
Tema-1 Kodları	Mesleki Gelişim	KR3, KR4, KR5, KR6, KR8, KR9, KR10, KR12, KR14, KR15
	Lisansüstü	KR1, KR2, KR3, KR4, KR5, KR7, KR8, KR9, KR10, KR12, KR15
	Lisans	KR3, KR6, KR8, KR13
Tema- 2	**Etkisi Yok**	**KR11**
Tema- 2 Kodları	Kişilik	KR11

“Etkisi Var” teması adı altında “Mesleki Gelişim”, “Lisansüstü” ve “Lisans” olmak üzere toplam 3 kod oluşturulmuştur.

“Mesleki Gelişim” kodunda 10 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR5: Kendisi için de öğretmen yeni şeyler yaptığı için mutlaka öğrendiklerini, farklı gördüklerini öğrencilerine de yansıtacaktır o yüzden eğitimin mutlaka etkisi var. Her türlü eğitimin hani sadece üniversitede işte yüksek lisans, doktora da değil onun dışında işte bütün projeler, yapılan başka eğitimlere katılması ve orada gördüklerini sınıfına yansıtması mutlaka etkili bence. Hizmet içi eğitimler, gidilen kongreler ya da konferanslar hepsi mutlaka etkilidir.

KR8: Eğitim tabi ki doğrudan etkileyen bir süreç yani özellikle çalıştığı alandan mezun olan bir öğretmenin çok daha fark yaratacağı aşikâr bence. Yani bunun dışında eğitimini lisans düzeyinde yüksek lisans düzeyinde yapan bir öğretmenin daha fazla mesleğiyle ilgili bilgi sahibi olması bunu da pratiğe dönüştürecek bir bilgiye sahip olması onun açısından bir avantaj olur. Eğitim durumu kesinlikle çok önemli.

“Lisansüstü” kodunda 11 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR1: Eğitim yönetimi, eğitimle alakalı kendini geliştirmeyle alakalı lisans, yüksek lisans ve doktoranın etkisi olacağını düşünüyorum olumlu yönde etkisi olacağını düşünüyorum. Oyunlaştırarak öğretme, proje tabanlı öğrenim bu konularda eğitim almış özellikle yüksek lisans ve doktora yapmış olan arkadaşların daha tecrübeli olacağına inanıyorum.

KR2: … Lisansüstü yüksek lisans eğitimi yapan tamamlayan öğretmenlerin sınıf içinde daha elverişli olduğunu düşünüyorum. Alan uzmanı olduğu için, yani olumlu bir etkisi var.

KR3: … Günümüzde artık lisansta yetmiyor mutlaka bir öğretmenimizin yüksek lisans yapıp kendi alanında kendisini akademik temellerle geliştirmesinde fayda var.

“Lisans” kodunda 4 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR3: Ön lisanstan olan arkadaşların gerçekten de bu anlamda çok fazla pedagojik olarak yeterli olmadığını düşünmekteyim. Bunun üstüne lisans mezunu olan arkadaşların evet çok adanmışlığı olan çok böyle başarılı olan arkadaşların olduğunu da düşünmekteyim.

KR13: Sınıf öğretmenliğinin de farklı mesleklerden geçişlerde oldu sadece bu ön lisans olarak değil daha öncelerinde öğretmen liseleri, enstitüler falan daha sonra ki yıllarda işte herhangi bir fakülteden mezun olup da dört yıllık mezun olup sınıf öğretmenliği yapanlar, evet pedagojik formasyonun çok önemli olduğunu söyleyebiliriz kesinlikle önemli üniversitelerde bununla ilgili eğitim almanın da oldukça faydası çok ki mesleğe atandıktan sonra bunları çok daha rahatlıkla görebiliyoruz, irdeleyebiliyoruz.

"Etkisi Yok" teması adı altında "Kişilik" olmak üzere toplam 1 tane kod oluşturulmuştur.

"Kişilik" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR11: Kesinlikle eğitim durumunun sınıf öğretmenliğinin üzerinde kimliği yapılandırması açısından hiçbir etkisi olduğuna inanmıyorum. İki yıllık yüksekokul mezunu çok ama çok başarılı mesleğinde mihenk noktasında olan öğretmenlerde tanıdım. Doktorasını yapmış olup da sınıf öğretmenliğini hiçbir şekilde yapamayacak öğretmenlerde tanıdım. Kişiye bağlı, kişiliğe bağlı.

Karşılaştırma veya Entegrasyon:

Tablo 17

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri

NİCEL VERİLER				**NİTEL VERİLER**		
Eğitim Durumu	**X̄**	**P**	**t**	**Temalar**	**Temanın Katılımcıları**	**Temaya İlişkin Kodlar**
Önlisans-Lisans	107,3276	.505	-.667	**Etkisi Var**	KR1, KR2, KR3, KR4, KR5, KR6, KR7, KR8, KR9, KR10, KR12, KR13, KR14, KR15	Mesleki Gelişim
Lisansüstü	108,3472					Lisansüstü
						Lisans
				Etkisi Yok	KR11	Kişilik

İki veri türü de incelendiğinde eğitim durumu değişkenine göre niceldeki bulgularda anlamlı farklılık olmadığı tespit edilirken nitelde etkisi var temasının etkisi yok temasına göre çoğunlukta olduğu gözlenmektedir. "Etkisi Var" teması adı altında görüş bildiren sınıf öğretmenleri lisansın gerekliliğinin yanı sıra lisansüstü eğitimin şart olduğu düşüncesini ileri sürerek mesleki kimliğin oluşum/yapılandırılması sürecinde eğitim durumunun eğitim kademesi arttıkça artı yönde bir gelişme olacağını savundukları

gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra "Etkisi Yok" teması adı altında mesleki kimliğin eğitim durumundan etkilenmesinden ziyade kişilikten etkilendiğini öne süren öğretmen de mevcuttur. İki veri türü karşılaştırıldığında nicelde bulunan anlamlı farklılık olmayışın nitel de örtüştüğü sonucuna varılmaktadır.

Bulgu 5: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının mesleki kıdem değişkenine göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

Nicel: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum/yapılandırma sürecinde mesleki kıdem durumunun betimsel istatistikleri Tablo 18'de, ANOVA Sonuçları ise Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 18

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Sürecinde Mesleki Kıdem Durumunun Betimsel İstatistikleri

Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	S
9 Yıl ve Altı	36	108,3333	8,72435
10- 14 Yıl	52	109,8269	9,85129
15-19 Yıl	74	105,5270	11,99112
20 Yıl ve Üstü	200	107,5300	12,25151

Analiz sonuçları, sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum/yapılandırma sürecinde mesleki kıdem bakımından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir, $F(3, 358)= 1,479$, $p >.05$. Bu doğrultuda sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum ve yapılandırma sürecini çok fazla etkilememektedir. ANOVA sonuçlarına göre 9 yıl ve altı kıdeme sahip sınıf öğretmenleri ($\bar{X}= 108,3333$), 10-14 yıl kıdeme sahip sınıf öğretmenleri ($\bar{X}= 109,8269$), 15-19 yıl kıdeme sahip sınıf öğretmenleri ($\bar{X}=105, 5270$), 20 yıl ve üstü kıdeme sahip sınıf öğretmenleri ($\bar{X}= 107,5300$) arasında mesleki kimlik açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 19

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Oluşum/Yapılandırma Sürecinde Mesleki Kıdem Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

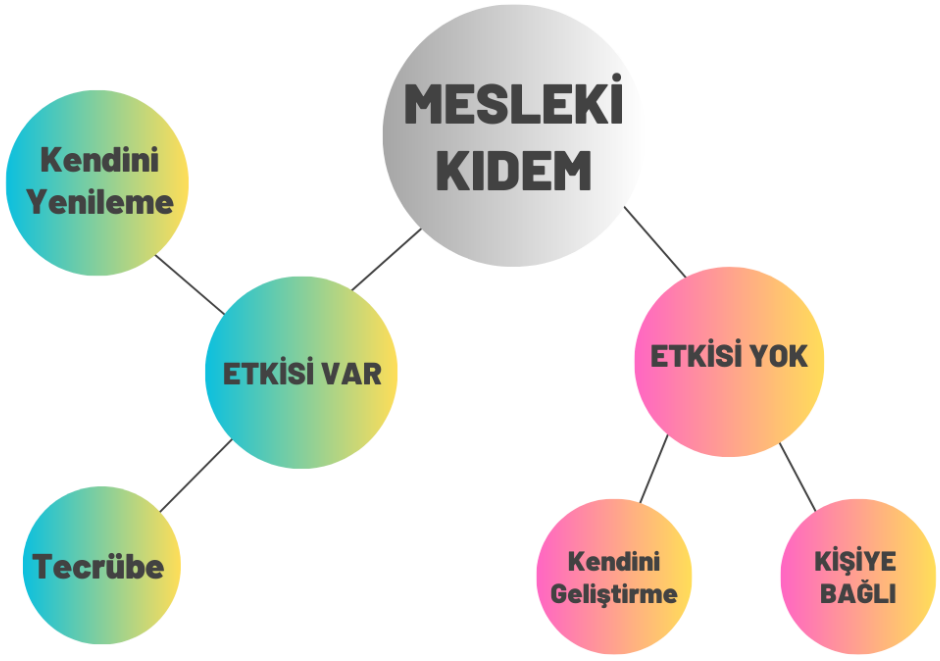
Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	η2
Gruplararası	594,450	3	198,152	1,479	.220	.012
Gruplariçi	47979,71	358	134,022			
Toplam	48574,17	361				

Mesleki Kıdem için hesaplanan eta- kare değeri 594,450/48574,17= 0.12'dir. Bu duruma göre gözlemlenen varyansa göre sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırması sürecinde %12'si mesleki kıdeme bağlı olduğu ifade edilebilir.

Nitel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Mesleki Kıdem Durumuna göre yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen yanıtların içerik analizi bulguları Şekil 6 ve Tablo 20'de gösterilmiştir.

Şekil 6

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Mesleki Kıdemin Etkisi

Şekil 6'ya göre araştırmada sınıf öğretmenlerine "Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasında mesleki kıdemin etkisi var mıdır? Neden? Açıklayınız." sorusuna verilen yanıtlara uygun olarak 2 tema ve toplam 4 kod elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yanıtları kod isimleri şekilde gösterilmiştir.

Tablo 20

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Mesleki Kıdemin Etkisi Analiz Sonuçları

Temalar		**Katılımcılar**
Tema- 1	**Etkisi Var**	**KR2, KR3, KR4, KR5, KR8, KR9, KR10, KR11, KR12, KR13, KR14, KR15**
Tema- 1 Kodları	Kendini Yenileme	KR3, KR12, KR13
	Tecrübe	KR2, KR3, KR4, KR5, KR8, KR9, KR10, KR11, KR12, KR13, KR14, KR15
Tema- 2	**Etkisi Yok**	**KR1, KR6, KR7**
Tema- 2 Kodları	Kişiye Bağlı	KR1, KR7
	Kendini Geliştirme	KR6

"Etkisi Var" teması adı altında "Kendini Yenileme" ve "Tecrübe" olmak üzere toplam 2 kod oluşturulmuştur.

"Kendini Yenileme" kodunda 3 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR3: Kendisi açısından sürekli kendini güncellemesi açısından sürekli öğrenmeye açık olması açısından mesleki kıdeminde öğretmenlik mesleki kimliğiyle alakalı yıl aldıkça yaş aldıkça çok fazla artması gerektiğini düşünmekteyim.

KR12: Kendimize yaptığımız yatırımlardan dolayı kişisel gelişimimize olan katkılardan dolayı gerçekten bu değişimin mesleki kıdemle birlikte artığını görebiliyorum. O yüzden kıdemin mutlaka mesleki kimliğe olumlu yönde etkisi olduğunu söyleyebilirim.

"Tecrübe" kodunda 12 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR8: Mesleki kıdemden kasıt meslekte çalıştığı süre ilerleme durumu yani bu tecrübe demek zaten yani her işte tecrübe en önemli faktör neredeyse mesleki kıdem kesinlikle çok etkiler. İleri kıdem sahibi öğretmenlerin kademe sahibi öğretmenlerin daha başarılı olabileceğini düşünüyorum. Tecrübe sahibi olarak.

KR5: Kendi adıma düşünüyorum mesela ilk yıllarımda ilk yıllardan sınıf öğretmenliğinde hep köyden başlanıyor ve zor yerden başlanıyor o aslında tam tersine sınıf öğretmeninin çok iyi pişmesini sağlıyor. Sonra ki yıllarda evet merkeze doğru geliniyor belki ama zaten sen köyde o kadar güzel deneyim kazanıyorsun ki gençlik yıllarında onu da o ileriki zamanlara yansıtıyorsun aslında direkt merkezden başlasan o zor evreleri yaşamasan belki birçok şeyi çözemeyip öğrenciye yaklaşımın bile farklı olabilir. Benim ilk yıllarda ki deneyimlerimin bana iyi geldiğini düşünüyorum. Evet, mesleki kıdem etkili oluyor ama en başta yaşadıklarınla beraber katlanarak gidiyor bence.

KR15: Bunu tecrübe olarak da anlatabiliriz. İnsan hata yapa yapa bilerek değil bilerek yaptığı zaman yanlış oluyor. Hata yapa yapa tecrübeleniyor. Ve o kadar güzel tecrübeler ediniyor ki ileriki yaşlarda çok daha güzel kendini eğitim ve öğretime aktarabiliyor ya da yeni gelen öğretmen arkadaşlarına tecrübelerini aktarabiliyor. Kıdemin etkisinin çok büyük olduğunu söyleyebilirim.

"Etkisi Yok" teması adı altında "Kişiye Bağlı" ve "Kendini Geliştirme" olmak üzere 2 kod oluşturulmuştur.

"Kişiye Bağlı" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR1: Mesleki kıdemin etkisi yoktur. Yeni mezun bir öğretmenle yirmi yıllık bir öğretmen arasında hiçbir fark görmüyorum. Özellikle yeni mezun sınıf öğretmenliği mezunu olan arkadaşların çok tecrübeli gerçekten de etkili bir öğrenme ortamı oluşturduklarına şahit oldum yine kişinin kendisini geliştirmesiyle alakalıdır.

KR7: Daha çok kişinin kendi karakteriyle, mesleğine verdiği önemle elindeki malzemenin nasıl şekillendirilebileceğine olan bilinciyle alakalıdır diye düşünüyorum. Onun için daha çok kıdem değil kişinin kendine bağlı diye düşünüyorum.

"Kendini Geliştirme" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR6: Kıdemin burada bence etkisi değil de yaş ilerledikçe yani görev yaptığı süresi ilerledikçe öğretmene kendisini geliştirmediği müddetçe pek katkısı olmaz.

Karşılaştırma veya Entegrasyon:

Tablo 21

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri

NİCEL VERİLER				NİTEL VERİLER		
Mesleki Kıdem	**X̄**	**p**	**f**	**Temalar**	**Temanın Katılımcıları**	**Temaya İlişkin Kodlar**
9 Yıl ve Altı 10- 14 Yıl 15-19 Yıl 20 Yıl ve Üstü	108,3333 109,8269 105,5270 107,5300	.220	1,479	**Etkisi Var**	KR2, KR3, KR4, KR5, KR8, KR9, KR10, KR11, KR12, KR13, KR14, KR15	Kendini Yenileme Tecrübe
				Etkisi Yok	KR1, KR6, KR7	Kişiye Bağlı Kendini Geliştirme

İki veri türü de incelendiğinde mesleki kıdem değişkeni açısından mesleki kimliğin hem nicelde anlamlı bir farklılık göstermediği hem de nitelde iki yönde de görüş bildirildiği tespit edilmiştir. Nitelde etkisi var temasında görüş bildiren öğretmenler kendini yenileme ve tecrübe kodlarıyla mesleki kıdemin mesleki kimliğe artı yöndeki etkisinden söz ederken etkisi yok teması altında görüş bildiren öğretmenlerin ise mesleki kıdemin kişiye bağlı, kendini geliştirme gibi kodlarla yine mesleki kıdemin mesleki kimlik üzerindeki etkisizliğini dile getirmektedir. Bu doğrultuda nicelde bulunan bulguların sınıf öğretmenlerin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırması süresinde mesleki kıdem değişkeni bazında değişmezken nitelde bulunan bulgularda da iki yönde de görüş olduğu ancak etkisi var yönünde görüşün daha çok olduğu tespit edilmiştir.

Bulgu 6: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının çocuk sahibi olma durumu değişkenine göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

Nicel: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum/yapılandırma sürecinde Çocuk sahibi olma durumunun T- Testi Sonuçları ise Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Çocuk Sahibi Olma Durumunun T-Testi Sonuçları

Çocuk Sahibi Olma Durumu	N	x̄	S	sd	t	p	η2	Cohen d
Var	307	107,5635	11,43946	360	.128	.898	.000	.001814
Yok	55	107,3455	12,56718					

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Çocuk Sahibi Olma Durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(360) = .128$, $p > .05$. Çocuk sahibi olan sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x} = 107,5635$) ile çocuk sahibi olmayan sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x} = 107,3455$) farklılık göstermemektedir. Bu bulgular doğrultusunda, çocuk sahibi olan sınıf öğretmenlerinin çocuk sahibi olmayan sınıf öğretmenlerine göre mesleki kimliklerinin oluşum ve yapılandırma sürecinde anlamlı bir farklılık saptanmadığı tespit edilmiştir. Bağımsız değişkenimiz olan çocuk sahibi olma durumu için (Eta- Kare Değeri) $\eta 2 = .000$'dır. Cohen d değeri .001814'tür. Bu duruma göre sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırma sürecinde çocuk sahibi olma durumu değişkeninin etkisinin oldukça az olduğu gözlenmektedir.

Nitel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Çocuk Sahibi Olma Durumuna göre yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen yanıtların içerik analizi bulguları Şekil 7 ve Tablo 23'te gösterilmiştir.

Şekil 7

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Çocuk Sahibi Olma Durumunun Etkisi

Şekil 7'ye göre araştırmada sınıf öğretmenlerine "Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasında çocuk sahibi olma durumunun etkisi var mıdır? Neden? Açıklayınız." sorusuna verilen yanıtlara uygun olarak 2 tema ve toplam 9 kod elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yanıtları kod isimleri şekilde gösterilmiştir.

Tablo 23

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Çocuk Sahibi Olma Durumunun Etkisi Analiz Sonuçları

	Temalar	Katılımcılar
Tema- 1	**Etkisi Var**	**KR2, KR3, KR4, KR5, KR7, KR8, KR9, KR10, KR11, KR12, KR13, KR14, KR15**
Tema- 1 Kodları	Empatik Bakış Açısı	KR2, KR3, KR8, KR9, KR10, KR15
	Sorumluluk Düzeyinin Artması	KR8, KR11, KR12, KR14, KR15
	Çocuklara Bakış Açısının Değişmesi	KR4, KR9, KR13, KR14
	Çocuğu Anlamak	KR5, KR10
	Öğrenciye Adanmışlık	KR11
	Duygusallaşma	KR4, KR9
	Eğitimden Uzaklaşma	KR3, KR14
Tema-2	**Etkisi Yok**	**KR1, KR6**
Tema 2 Kodları	Mesleği Sevmek	KR6
	Çocuğu Sevmek	KR1

"Etkisi Var" teması adı altında "Empatik Bakış Açısı", "Sorumluluk Düzeyinin Artması", "Çocuklara Bakış Açısının Değişmesi", "Çocuğu Anlamak", "Öğrenciye Adanmışlık", "Duygusallaşma" ve "Eğitimden Uzaklaşma" olmak üzere toplam 7 kod oluşturulmuştur.

"Empatik Bakış Açısı" kodunda 6 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR2: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşumu ve yapılandırma sürecinde çocuk sahibi olma durumunun etkisi olduğu kanaatindeyim. Çünkü çocuk sahibi olan bir sınıf öğretmenin kendi çocuğuyla sınıfındaki öğrenciler arasında özdeşim kurabileceği düşüncesindeyim. Sınıfındaki öğrencilere davranış kazandırma da veya onlarla kurduğu iletişimde daha dikkatli davranarak empatik bir bakış açısıyla yaklaşım kurabilir bir öğretmen.

KR3: Çocuğu olan bir öğretmenin de empati yapma duygusu daha da artıyor normalde çocuklara sadece çocuk olarak bakan insan artık çocuğu olduğu zaman bence çocuklara daha böyle yakından yürekten bakabiliyorlar. O çocuğu kendi çocuğunmuş gibi kendisini onun velisinin yerine koyuyormuş gibi süreci böyle daha duygusal baktığını da gördüm.

KR8: Çocuk sahibi öğretmenlerin çocuklara bakış açısıyla kendi çocukları arasında empati kurması daha fazla sorumluluk alması bu açı açıdan çocuk sahibi olmanın bir etkisi vardır.

“Sorumluluk Düzeyinin Artması” kodunda 5 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

KR11: Her ebeveyn gibi çocuk ebeveyn üzerinde oluşturduğu yük, baskı öğretmenin ister istemez okuldaki performansını dönemsel olarak etkilemekte. Çünkü bir ebeveynin sorumluluklarını taşıyor. Çocukların getirdiği yükten dolayı maddi manevi yüklerden dolayı dönem dönem öğretmenin kimliği üzerinde ve mesleki yapılandırması üzerinde olumsuz etkisi olduğunu da gördüm.

KR12: Gerçekten çocuğun sorumluluğu okul hayatı iş hayatı açısından baktığımız zaman sorumluluk düzeyinde artışlar gösterilebiliyor. Bu açıdan bazen tükenmişlik durumları yaşayabiliyoruz

KR14: Çocuğu olduğu için ekstra sorumlulukları arttığı için belki mesleki olarak bundan da zarar da görebilir. O yoğunluk o sorumlulukla okula vakit, eğitim sürecine vakit ayıramayabilir okul dışı çalışmalarında.

“Çocuklara Bakış Açısının Değişmesi” kodunda 4 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

KR13: Sınıf öğretmeni olan kişilerin anne veya baba olarak çocuk sevgini yaşadıktan sonra çocuklara bakış açısı biraz daha farklılaşıyor işte o anaç veya babacan duygular biraz daha merhamet biraz daha aşırı sevgi daha çok empatik yaklaşım çok daha ön planda oluyor.

KR14: Yani şöyle olabilir. Belki çocuğu olan kişi o anaç ruhla daha fazla empati kurmaya başlar zaten içinde var olan o ruhla ruhu daha da pekiştirir. Öğrenciyle daha fazla empati kurar, öğrenciyi daha iyi anlar ve öğrenciye merhametini daha üst seviye de gösterir. Bu anlamda olumlu bir etkisi olabilir.

“Çocuğu Anlamak” kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR5: Kendi çocuğum olduktan sonra da onun nasıl gördüğünü nasıl yaklaştığını ya da öğretmenine olan sevgisini gördükçe evet sınıf öğretmenliği çok önemli bir şeymiş diye görmeye başladım. Zaten öyle olduğunu öğrencilerimde görüyordum fark ediyordum ama kendi çocuğumda öğretmenine bakış açısını deneyimliyorum daha iyi anlıyorum onun duygularını o yüzden evet bence çocuk sahibi olmak etkilidir.

KR10: Çocuk sahibi olan bir kişinin sanki diğer çocukları da kendi çocuğuymuş gibi düşünüp eğitimini o yönde şekillendireceğini düşünüyorum. Hani oradaki empatik yaklaşabilir çocuğa karşı. Çocuk psikolojisini daha iyi biliyordur. Bence bu etkilidir.

"Öğrenciye Adanmışlık" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR11: Özellikle çocuğu olmayan bekar öğretmenlerimiz çocuk sevgilerini öğrencileriyle tatmin etme adına çok yoğun bir adanmışlık gösterenlerine olmakta veya bunlara şahit oldum.

"Duygusallaşma" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşler şu şekildedir:

KR4: Kendi çocuğumuzun olması demek bizi biraz daha duygusallaştırması demek, birçok yönden aslında olumlu etkisi varken insanın bazen aşırı duygusal olması da olumsuz etki de yaratabiliyor onu ifade edeyim, çocuk sahibi olmanın muhakkak etkisi var çocuklara davranış yönünden etkisi vardır. Ben kendi açımdan baktığımda çocuğum olmadığı dönemlerdeki hani çocuklara davranış tarzımla çocuklarımdan sonrakinde fark hissediyorum. Duygusal anlamda insanı biraz daha duygusallaştırıyor bu.

KR9: Çocuklarına, öğrencilerine gereken ilgiyi gösteriyorsun öğretmen olarak ama özellikle duygusal noktalarda eğitim noktasında dokunabilmen için bence anne olduktan sonra daha farklı dokunuyorsun.

"Eğitimden Uzaklaşma" kodunda 2 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR3: Çocuğa bir zaman ayrılıyor çocuğun doğumuyla beraber bayansa eğer doğum öncesi doğum sırası doğum sonrası bir okuldan uzaklaşma olabiliyor. Bu anlamda okuldan bir kopuş olabiliyor özellikle sınıf öğretmenleri için konuşuyorum. Sınıf öğretmenlerinde böyle yaklaşık doğum süresince iki yıllık okuldan uzaklaşma süreci olabiliyor. Bir rahatsızlık vs. olduğu zaman bu süre. Daha da artabiliyor.

KR14: Çevremde gözlemlediğim kadarıyla ama benim genelde gördüğüm, özellikle çocukları küçük yaşta ise annelerin biraz daha okuldan koptuğunu düşünüyorum ancak çocuk belli bir yaşa eğitim seviyesine geldiğinde o annenin tekrar okula bir dönüş gerçekleştirdiğini düşünüyorum.

"Etkisi Yok" teması adı altında "Mesleği Sevmek" ve "Çocuğu Sevmek" olmak üzere toplam 2 kod oluşturulmuştur.

"Mesleği Sevmek" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR6: Medeni halde ki gibi. Bence bekar ya da evli, çocuk sahibi olan burada fark etmiyor önemli olan öğretmenin kendini geliştirmesi ve mesleğini sevmesidir.

"Çocuğu Sevmek" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:
KR1: Çocuk sahibi olma durumunun etkisi yoktur. Kişi çocukları seviyorsa erkek kadın fark etmez her şekilde bu sınıf öğretmenliğini çok güzel bir şekilde yerine getirir, çocuğun seviyesine iner, çocuk seven herkes çocuğun dilinden anlar, onun duygularından anlar ona göre davranır.

Karşılaştırma veya Entegrasyon:

Tablo 24

Çocuk Sahibi Olma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri

NİCEL VERİLER				**NİTEL VERİLER**		
Çocuk Sahibi Olma Durumu	**X̄**	**p**	**t**	**Temalar**	**Temanın Katılımcıları**	**Temaya İlişkin Kodlar**
Var	107,5635	.898	.128	**Etkisi Var**	KR2, KR3, KR4, KR5, KR7, KR8, KR9, KR10, KR11, KR12, KR13, KR14, KR15	Empatik Bakış Açısı
Yok	107,3455					Sorumluluk Düzeyinin Artması
						Çocuklara Bakış Açısının Değişmesi
						Çocuğu Anlamak
						Öğrenciye Adanmışlık
						Duygusallaşma
						Eğitimden Uzaklaşma
						Mesleği Sevmek
				Etkisi Yok	KR1, KR6	Çocuğu Sevmek

İki veri türü de incelendiğinde, nicelde öğretmenlerin çocuk sahibi olma değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunmadığı gözlenirken nitelde Etkisi Var yönünden Empatik Bakış Açısı, Çocuklara Bakış Açısının Değişmesi, Çocuğu Anlamak, Duygusallaşma gibi kodlarla çocuk sahibi olma durumunun mesleki kıdem üzerindeki artı yönleri vurgulanmaktadır. Yine etkisi var yönünden eğitimden uzaklaşma, sorumluluk düzeyinin artması gibi kodlarla ise çocuk sahibi olma durumunun mesleki kıdem üzerindeki eksi yönleri vurgulanmaktadır. Etkisi Yok yönünden görüş bildiren sınıf öğretmenleri çocuk sahibi olma durumunun mesleki kıdemi etkilemediğini mesleği sevmek, çocuğu sevmek gibi kodlarla vurgulamaktadır. İki veri türünde de çocuk sahibi olan öğretmenlerle çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırma sürecinde

avantaj ve dezavantajların söz konusu olduğu görülmekte olup nicel ve nitel verilerimizin birbiriyle örtüştükleri bulgusuna varılmaktadır.

Bulgu 7: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasının ailede sınıf öğretmeninin varlığı durumu değişkenine göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

Nicel: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum/yapılandırma sürecinde Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı durumunun T- Testi Sonuçları ise Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılması Sürecinde Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı Durumunun T-Testi Sonuçları

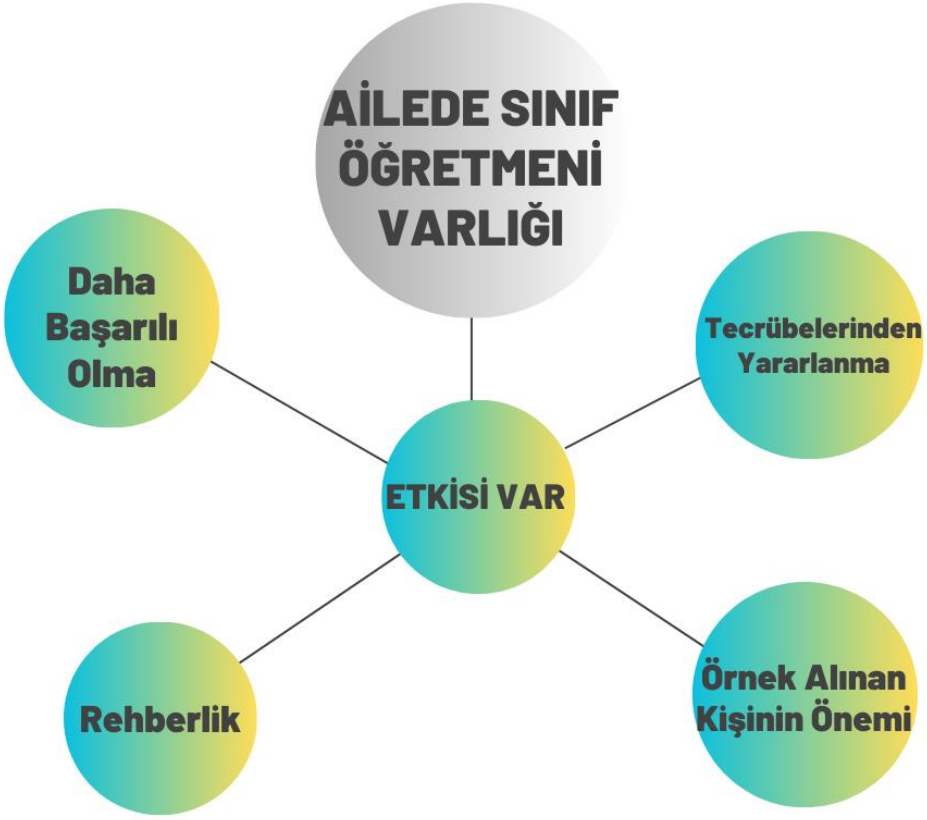
Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı Durumu	N	x̄	S	sd	t	p	η2	Cohen d
Var	171	106,9298	12,11639	360	-	.352	.002	.009788
Yok	191	108,0681	11,12137		.932			

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı Durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(360) = -.932$, $p > .05$. Ailesinde sınıf öğretmeni bulunan sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x} = 106,9298$) ile ailesinde sınıf öğretmeni bulunmayan sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırması süreci ($\bar{x} = 108,0681$) farklılık göstermemektedir. Bu bulgular doğrultusunda, ailesinde sınıf öğretmeni bulunan sınıf öğretmenlerinin ailesinde sınıf öğretmeni bulunmayan sınıf öğretmenlerine göre mesleki kimliklerinin oluşum ve yapılandırma sürecinde anlamlı bir farklılık saptanmadığı tespit edilmiştir. Bağımsız değişkenimiz olan ailede sınıf öğretmeni varlığının durumu için (Eta- Kare Değeri) $\eta 2 = .002$'dir. Bu duruma göre sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırma sürecinde eğitim durumu değişkeninin puanlarında gözlenen varyansın yaklaşık %0,2'sinin ailede sınıf öğretmeni varlığı durumuna bağlı olduğu ifade edilebilir. Cohen d değeri .009788'dir.

Nitel: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırılması Sürecinde Çocuk Sahibi Olma Durumuna göre yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen yanıtların içerik analizi bulguları Şekil 8 ve Tablo 26'da gösterilmiştir.

Şekil 8

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Ailede Sınıf Öğretmeninin Varlığının Etkisi

Şekil 8'e göre araştırmada sınıf öğretmenlerine "Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırmasında ailede sınıf öğretmeninin varlığının etkisi var mıdır? Neden? Açıklayınız." sorusuna verilen yanıtlara uygun olarak 1 tema ve toplam 4 kod elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yanıtları kod isimleri şekilde gösterilmiştir.

Tablo 26

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğin Oluşumu/Yapılandırmasında Ailede Sınıf Öğretmeninin Varlığının Etkisi Analiz Sonuçları

Temalar		Katılımcılar
Tema- 1	**Etkisi Var**	**KR1, KR2, KR3, KR4, KR5, KR6, KR7, KR8, KR9, KR10, KR11, KR12, KR13, KR14, KR15**
Tema-1 Kodları	Daha Başarılı Olma	KR11
	Tecrübelerinden Yararlanma	KR2, KR3, KR4, KR5, KR7, KR8, KR10, KR14
	Rehberlik	KR13
	Örnek Alınan Kişinin Önemi	KR1, KR2, KR3, KR9, KR10, KR12, KR15

"Etkisi Var" teması adı altında "Daha Başarılı Olma", "Tecrübelerinden Yararlanma", "Rehberlik" ve "Örnek Alınan Kişinin Önemi" olmak üzere toplam 4 kod oluşturulmuştur.

"Daha Başarılı Olma" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR11: Ailesinde öğretmen olan sınıf öğretmeni veya branş öğretmeni fark etmiyor ailesinde çok yakın birinci derece yakınlarından öğretmen olan kişilerin öğretmenlik mesleğinde daha başarılı olduklarına şahit olduğum durumlar çok oldu.

"Tecrübelerinden Yararlanma" kodunda 8 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR2: Olumlu olduğunu düşünüyorum yani sınıf öğretmeni varlığının mesleki kimlik geliştirmede olumlu bir etkisi olduğunu düşünüyorum bir nebze de etkisi var. O süreçte de ondan edinilecek tecrübeler, bilgiler, model alınma noktasında da etkisi olduğunu düşünüyorum.

KR3: Sınıf öğretmeni olan bir yakının görüşlerine çok sık başvurulur.

KR4: Tabi ki olumlu etkisi var kendimizi geliştirme sürecinde özellikle ilk mesleğe başladığımız yıllarda onların deneyimlerinden çok faydalandım hala da etkisi var.

"Rehberlik" kodunda 1 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekildedir:

KR13: Evet bazen üniversitelerde dediğim gibi alıyoruz pedagojik formasyon dersleri, eğitimleri alıyoruz ama uygulamaya gidildiği zaman çok da yeterli olmadığını

yaşayanlardan birisiyim kesinlikle. Yol gösterecek birileri olmuş olsaydı mesleğe belki de daha da avantajlı bir şekilde başlayabilecektik. Burada kesinlikle önemli pay sahibidirler diye düşünüyorum.

"Örnek Alınan Kişinin Önemi" kodunda 7 öğretmen görüş bildirmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir:

KR1: Olumlu yönde de olumsuz yönde de etkisi olabilir. Ailede sınıf öğretmeni olup örnek aldığımız kişiler olursa gerçekten olumlu yönde etkisi olur. Ailemizde yine sınıf öğretmeni olup ama olumsuz agresif bir örnek varsa bunun da olumsuz etki oluşturabileceğine inanıyorum.

KR9: İlkokuldaki sınıf öğretmenimdi ben onu hep idol olarak gördüm. Hep iyi şeyler gösterdi bize hep iyi roller oldu bize o yüzden ben de hep onu örnek alarak sınıf öğretmeni oldum. Açıkçası amcam sınıf öğretmenliğinden hep şikâyet eden bir insandı, hiç sevmeyen bir insandı ama buna rağmen ben sınıf öğretmeni oldum. Şu anda da hala amcamla çatışma halindeyiz. O mesleğini sevmeyenler arasında ben hep sevenler arasında oldum.

KR10: Babam her zaman idolümdür. Her yerde söylerim. Bu sorunun cevabı da kesinlikle etkiler.

Karşılaştırma veya Entegrasyon:

Tablo 27

Ailede Sınıf Öğretmeni Varlığı Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırma Verileri

NİCEL VERİLER				**NİTEL VERİLER**		
Ailenizde Sınıf Öğretmeni Varlığı	**X̄**	**p**	**t**	**Temalar**	**Temanın Katılımcıları**	**Temaya İlişkin Kodlar**
Var	106,9298	.352	-.932	**Etkisi Var**	KR1, KR2, KR3, KR4, KR5, KR6, KR7, KR8, KR9, KR10, KR11, KR12, KR13, KR14, KR15	Daha Başarılı Olma
Yok	108,0681					Tecrübelerinden Yararlanma
						Rehberlik
						Örnek Alınan Kişinin Önemi

İki veri türü de incelendiğinde nicelde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Nitelde ise "Etkisi Var" yönünde sadece görüşler bildirilmiştir. "Etkisi Yok" yönünde görüş bildiren sınıf öğretmeni olmadığından Etkisi Yok teması

oluşturulmamıştır. Etkisi var yönünde görüş bildiren sınıf öğretmenleri ailede sınıf öğretmeninin olması durumunda sınıf öğretmeninin daha başarılı olacağı, o kişinin tecrübelerinden faydalanılacağını, o kişinin rehberlik yapacağı gibi artı yönlerden bahsederken örnek alınan kişinin de önemli olduğunu dile getirmiştir. Örnek alınan kişinin önemi koduyla hem artı hem eksi yönünde görüş bildirilmiştir. Sınıf öğretmeninin ailesinde sınıf öğretmeni varsa ve bu sınıf öğretmeni mesleğini sevmeyen bir öğretmen ise kötü örnek olacağından örnek alınan kişinin önemi çok önemli bir etken olarak görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek ulaşılan bulgulara yönelik sonuçlar yer almaktadır. Araştırmamızda elde edilen sonuçlar aşağıya ayrıntılı bir şekilde çıkartılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırılması sürecinde "Cinsiyet" durumunun etkisine yönelik elde edilen bulgulara bakıldığında nicel anlamda istatistiksel bir farklılığın olmadığı nitelde de nicel sonuçlara benzer olarak hem etkisi var yönünde hem etkisi yok yönünde görüşlerin verildiği görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırılması sürecinde kadın veya erkeklerin benzer özelliklerde olduğu görülmektedir. Bu da göstermektedir ki kadın sınıf öğretmenler ile erkek sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin oluşum/yapılandırma sürecinin birbirinden farklı olmadığı ve cinsiyetin etken bir unsur olmadığı görülmektedir. Çelebi Uçar (2018), kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden mesleki kimlik açısından farklı olmadığını yalnızca erkek öğretmenlerin örgütsel bağlılık kimliklerinin yüksek olduğu görülmektedir. Atik (2022), çalışmasında öğretmenlerin mesleki kimliklerinin boyutlarına bakıldığında öğretmenin bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve sosyal özellikleri bağlamında kategorilendirilmiştir. Fiziksel özellikler açısında bir öğretmenin cinsiyetinin mesleki kimliği üzerinde etkili olmadığı yapılan işin, tutum davranışların etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda etkisi var yönünde görüş bildiren sınıf öğretmenlerinin görüşleri mesleki kimliğin cinsiyetten ve toplumsal bakış açısından kaynaklı etkilendiği dile getirilmektedir. Bu sonucu destekler nitelikte Özkan (2020), kadın erkek bakımından meslekte eşitsizliklerin ve mesleği icra sürecinde cinsiyetten kaynaklı etkilerin olduğundan söz edilmiştir. Toplumsal bakış açısı olarak ise cam tavan ve kraliçe arı sendromu gibi ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Balyer ve Özcan (2014), kadın öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini içsel sebeplerle, erkek öğretmenlerin ise dışsal sebeplerle tercih ettikleri görülmektedir. Kadın öğretmenlerin içsel sebeplerine bakıldığında annelik, merhamet duygusu, çocuklarla daha yakından ilgilenme gibi durumların olduğu yorumuna ulaşılmaktadır. Erkek öğretmenlerin dışsal sebeplerine bakıldığında ise toplumsal yapıdan kaynaklı ataerkil yapının yansımaları görülmektedir. Dolayısıyla bu yönüyle araştırmada çıkan sonuçlar ile

örtüşmektedir. Araştırma sonucumuzdan farklı olarak Alptekin Yolcu ve Kıngır (2021), yapılan araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının mesleki kimlik algısında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılığın bulunduğu ve bu farklılığın kadın öğretmen adayları yönünde olduğu ancak bu farkın etki büyüklüğünün çok küçük bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırılması sürecinde "Yaş" durumunun etkisine yönelik elde edilen bulgulara bakıldığında yer aldığı nicel anlamda istatistiksel bir farklılığın olmadığı nitelde de cinsiyet değişkeninde olduğu gibi hem etkisi var hem de etkisi yok yönünde görüşlerin verildiği görülmektedir. Araştırmada yaşla birlikte tükenmişlik, yorgunluk, motivasyon düşüklüğü gibi kodlar elde edilmiştir. Ayrıca öğretmenler mesleki kimliklerini etkileyen unsurlar arasında motivasyon sorunlarının da olduğunu dile getirmişlerdir. Can (2019) yaptığı çalışmada öğretmenlerin mesleki kimliklerini gelişimlerini etkileyen unsurlar arasında düşük motivasyon olduğu tespit etmiştir. Çelebi Uçar (2018), öğretmenlerin kimlik algılarında tükenmişlik düzeylerinde farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Bu açıdan araştırmamızda çıkan sonuç doğrulanmaktadır. Atik (2022), çalışmasında öğretmenlerin mesleki kimliklerinde kendilerini öğretmen olarak görmelerinin temelinde motivasyonun yüksek olması durumunun etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda öğretmenlerin mesleki kimlikleri ile mesleki gelişimleri arasında ilişki olduğu ve mesleki gelişimleri ile motivasyonun artmasının sağlanması gerektiğine ulaşılmıştır. Ertürk (2016), öğretmenlerin mesleki motivasyonunu içsel ve dışsal motivasyon olarak inceledikleri çalışmasında öğretmenlerin içsel motivasyonlarının yüksek olduğu, dışsal motivasyonlarının ise orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tutal ve Deniz (2022) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin mesleki yeterliliklerinin yaşa göre farklılaşmadığı, yaşla değişmediği ve yaşın etkisinin olmadığı görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırılması sürecinde "Medeni Hal" durumunun etkisine yönelik elde edilen bulgulara bakıldığında nicel anlamda istatistiksel bir farklılığın olmadığı nitelde de medeni hal değişkeninde hem etkisi var hem de etkisi yok yönünde görüşlerin verildiği görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin medeni hal durumu yönünden benzer oranda etkilendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonucu destekler nitelikte Day vd. (2007), öğretmen kimliğinin boyutlarından olan kişisel boyut açıklamasında öğretmenin özel

yaşantısında farklı roller gereği edindiği kimliklerin mesleki kimliği etkilediği boyutudur. Hem öğretmen kimliği hem kişisel yaşantısındaki eş olma kimliği bu iki kimlik rolünün birbirini etkileme durumudur. Kimliğin üç alt boyutunu açıklarken bu boyutların öğretmenin mesleki kimliğine olumlu ve olumsuz yönden etkiler bırakacağını da dile getirerek öğretmenin bu kimlik boyutlarındaki olumlu yönlerine odaklanması gerektiğini ve bu yönleri geliştirip kendisine alması gerektiğini vurgulamaktadır.

Araştırma sonucunda medeni hal durumunun etkisi yok yönünde görüş bildiren sınıf öğretmenlerinin medeni hal durumundan ziyade öğretmenin mesleğini sevmesi, çocukları sevmesi, kişiliğe bağlı olduğu gibi kodlarla mesleki kimliğin etkili olduğunu bildirmişlerdir. Bu sonucu destekler nitelikte Kavrayıcı (2020)'nın yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının mesleki kimliklerinde en etkili unsurun mesleği, çocukları sevmek olduğu gibi kişisel/bireysel özellikleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırılması sürecinde "Eğitim Durumu" etkisine yönelik elde edilen bulgulara bakıldığında nicel anlamda istatistiksel bir farklılığın olmadığı nitelde de medeni hal değişkeninde olduğu gibi hem etkisi var hem de etkisi yok yönünde görüşlerin verildiği görülmektedir. Ancak etki var temasının etkisi yok temasına göre çoğunlukta olduğu gözlemlenmektedir. Etkisi Var teması adı altında görüş bildiren sınıf öğretmenleri Lisansın gerekliliğinin yanı sıra Lisansüstü eğitimin şart olduğu düşüncesini ileri sürerek mesleki kimliğin oluşum/yapılandırılması sürecinde eğitim durumunun eğitim kademesi arttıkça artı yönde bir gelişme olacağını savundukları gözlemlenmiştir. Bu sonucu destekler nitelikte Bukor (2011)'un da değindiği gibi öğretmenlerin kimliklerini doğrudan etkileyen bir unsurun pedagojik formasyon ve pedagojik formasyon uygulamaları olduğudur. Ayrıca Atal (2019), yapılan araştırmada Bilişim Teknolojileri öğretmen adaylarının pedagojik formasyon ve lisanslarının öğretmen kimliklerini etkiledikleri tespit edilmiştir. Ulubey ve diğerleri (2018), yaptıkları çalışmada pedagojik formasyon eğitimlerinin aday öğretmenlerin mesleki kimliklerine pozitif yönde etki yaptığı sonucuna ulaşmışlardır. Beijaard, Verloop ve Vermunt, (2000), öğretmenin mesleki kimliğinin oluşumu sürecine öğretmenin hizmet içi eğitim uygulamaları, mesleki yeterlilikleri, alan bilgisi profesyonelliği, pedagojik formasyon alt yapısı, eğitim etkinlikleri, değişim ve yenilikleri takip edebilme yeterliliği ve öğretmenlik tecrübeleri ile nasıl inşa ettikleri yapılan çalışmalarda önemle vurgulandığı belirtmiştir.

Bunun yanı sıra etkisi yok teması adı altında mesleki kimliğin eğitim durumundan etkilenmesinden ziyade kişilikten etkilendiğini öne süren öğretmenimiz de mevcuttur. Yine Atal (2019) yaptığı araştırmada Bilişim Teknolojileri öğretmen adaylarının kendilerini öğretmen olarak tanımlayabilmelerinin sebepleri arasında bölümlerini sevdikleri, öğretmenlik boyunca kendilerini geliştirdikleri gibi kişiliğe bağlı faktörlerin olduğu ortaya çıkmıştır. Tutal ve Deniz (2022) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin eğitim durumlarının mesleki yeterlilikleri üzerinde anlamlı olarak farklılaşmadığı gözlemlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırılması sürecinde "Mesleki Kıdem" etkisine yönelik elde edilen bulgulara bakıldığında nicel anlamda istatistiksel bir farklılığın olmadığı nitelde de medeni hal değişkeninde olduğu gibi hem etkisi var hem de etkisi yok yönünde görüşlerin verildiği görülmektedir. Mesleki kıdemin sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırılması sürecinde etkisinin tecrübe anlamında etkisi olduğunu ve kıdemin etkisiyle öğretmenlerin kendilerini yenilemesi bağlamında etkisi olduğu görüşlerine ulaşılmıştır. Bu sonucu doğrular nitelikte Eroğlu ve Özbek (2020) yaptığı çalışmada etkili öğretmenlerin profesyonelliğinin deneyimleri olduğu ve deneyimlerden yola çıkarak elde edeceği yansıtıcı fikirler olduğu görülmektedir. Yine araştırma sonucunu destekler nitelikte Beijaard vd. (2004), bir öğretmenin öğretmen adayıyken ve mesleğe ilk geçiş yaptıkları dönemler arasında dahi mesleki kimliklerinde değişimin olması gerektiğini ve meslek hayatı boyunca kıdem ilerledikçe de mesleki kimliklerinde değişim olması gerektiğini vurgulamaktadır. Eroğlu ve Özbek (2020) aynı zamanda etkili öğretmenlerin mesleki kimlik gelişimlerine baktığında en çok kendini yenilemenin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Aldemir ve İlhan (2018)'nın PDR öğretmenlerine yönelik yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisans eğitimi döneminde mesleki kimlik algılarının çoğunlukla pozitif olduğu ancak mesleğe geçip mesleki kıdem ilerledikçe bu algılarının negatife doğru değişim gösterdiği görülmektedir. Bejjard, Meijerve ve Verloop (2004)Mesleki kimlik algısındaki bu değişimin öğretmenlerce çeşitli nedenlere dayandırıldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenler daha çok dışsal toplumsal etmenler olarak karşılarına çıkmaktadır. Yapılan araştırmalarda mesleki olarak kıdemli olan öğretmenlerin sınıflarında uyguladıkları öğretici yaklaşımlar pedagojik uzmanlık becerisi kazanmaktan uzaklaştıklarını göstermektedir. Tutal ve Deniz (2022) yaptığı

çalışmada sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdeminin mesleki yeterlilikleri üzerinde etkisinin olmadığı yani anlamlı bir farklılaşma olmadığı da görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırılması sürecinde "Çocuk Sahibi Olma Durumunun" etkisine yönelik elde edilen bulgulara bakıldığında nicel anlamda istatistiksel bir farklılığın olmadığı nitelde de medeni hal değişkeninde olduğu gibi hem etkisi var hem de etkisi yok yönünde görüşlerin verildiği görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğini çocuk sahibi olma durumu açısından incelendiğinde etkisinin olduğu görüşünde olan sınıf öğretmenleri çocuk sahibi olmanın mesleki kimliği artı ve eksi yönlerde etkilediğini dile getirmişlerdir. Day vd. (2007), bir öğretmenin hem anne olması hem öğretmen olması iki kimlik rolünün birbirini etkileme durumunda olduğunu söyleyerek araştırma sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Girgin ve Şahin (2019)' e göre bireyin üstlendiği her rol o bireye farklı kimlikler vereceğinden kimlik oluşumunda hem kişisel hem sosyal alan o kimliği etki altına almaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşum/yapılandırılması sürecinde "Ailede Sınıf Öğretmeni Varlığı Durumunun" etkisine yönelik elde edilen bulgulara bakıldığında nicel anlamda istatistiksel bir farklılığın olmadığı nitelde de ailede sınıf öğretmeni varlığının etkisi değişkeninde etkisi var yönünde görüşlerin olduğu ancak etkisi yoktur yönünde görüş bildirilmediği görülmüştür. Etkisi var yönünde görüş bildiren sınıf öğretmenlerinin ailede sınıf öğretmeninin olup olmama durumunu hem artı hem eksi yönde değerlendirmektedir. Ailede sınıf öğretmeni var ise ve örnek alınma açısından olumlu mesleki yapılandırma oluşturma anlamında artı yönü varken örnek alınan kişinin mesleği sevmeyen bir yönü olduğu takdirde eksi yönde etkisi olacaktır. Hunter-Johnson (2015), yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçerken arkadaş, aile ve öğretmenlerinden etkilendikleri sonucuna varmıştır. Alptekin (2021) yapılan araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının mesleki kimlik algısı incelenirken mesleği seçerken etkilendikleri kişi ile ilgili sonuçlar incelendiğinde öncelikle mesleği seçmede etkili olan kişinin "kendileri" daha sonra ise aileleri olduğu sonucu elde edilmiştir. Aslan (2016)'nın yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleğinin seçiminde öğretmenlerin en çok kişiliklerinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Atik (2022), yapmış olduğu araştırma sonucunda öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini seçmede aile üyelerinden ya da yakın akrabaları içinde öğretmenlik mesleğini icra edenler olduğunu ve onlardan etkilenerek meslek seçimi yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca ailede bulunan

öğretmenlerin rol model olmaları mesleği tercih etmede önemli etken olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda ailede sınıf öğretmeni varlığının sınıf öğretmeninin mesleki kimliğine etkilerinin olduğunu hem pozitif hem de negatif yönde kimlik oluşumunu ve yapılandırmasını etkilediği görülmektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler

- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinde yaşla birlikte tükenmişlik, yorgunluk, motivasyon düşüklüğü gibi eksi yönde etkiler söz konusu olduğu görülmektedir. Yaş ilerledikçe sınıf öğretmeninin mesleki kimliğini etkileyen bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması için öğretmenlerin özlük haklarında iyileştirmeler yapılabilir. Motivasyonlarını artıracak uzmanlarla rehberlik gibi etkinlikler yapılabilir. Tükenmişlik durumlarını aşmak için yeni eğitim öğretim metotlarını uygulamada öğrenebilecekleri ortamlar sunulabilir. Yaşla birlikte mesleki kimliği etkileyen artı yöndeki bir etken olan tecrübenin artmasına yönelik ise sınıf öğretmenlerinin tecrübelerini birbirleriyle paylaşabilecekleri eğitsel, psiko-sosyal çalışmalara katılmaları ve ödüllendirmelerin yapılması sağlanabilir.
- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin yine medeni hal durumu yönünden hem artı hem eksi yönde etkilendiği araştırma bulgularıyla kanıtlanmıştır. Evli sınıf öğretmenlerinin sorumluluğunun artması sebebiyle daha az zaman ayırması bekar öğretmenlerin ise daha çok zaman ayırması algısının oluştuğu görülmektedir. Bunun için sınıf öğretmenlerine yönelik eğitimler verilebilir. Ayrıca öğretmenin derse veya öğrenciye daha fazla vakit ayırmasına yönelik ders vakitleri dışında da eğitsel sosyal faaliyetlere yer verilmesi kolaylaştırılabilir. Evli sınıf öğretmenlerinin hayatlarında artan sorumluluk düzeylerinin mesleki kimliğe olumsuz yansımalarının en aza indirgenmesi açısından özlük hakları, ders yükümlülükleri gibi konularda iyileştirmeler yapılabilir.
- Sınıf öğretmenleri eğitim durumlarının mesleki kimliğini etkisine ilişkin Ön Lisans – Lisans, Yüksek Lisans bağlamı dışında bir sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim faaliyetleri, özel veya MEB üzerinden aldığı kurs programları,

katıldığı atölyeler, çalıştaylar, paneller sınıf öğretmeninin mesleki kimliğine tecrübe, bilgi birikimi anlamında artı yönde etkiler sağlamaktadır. Bu tarz eğitimlerin, etkinliklerin arttırılması sağlanabilir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin tezli yüksek lisans, doktora gibi eğitim kademelerinde yükselmelerine yönelik teşvik edici fırsatlar sunulabilir.

- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğini mesleki kıdem değişkeni yönünde etkileyen en önemli bulgu tecrübe olarak karşımıza çıkmaktadır. Mesleki kıdemi yüksek olan bir sınıf öğretmeninin tecrübesi oldukça fazladır anlayışına yönelik sınıf öğretmelerinin mesleki kıdemi yüksek olan öğretmenlerle hasbihal edecekleri, rehber olabilecekleri hatta geçmiş yıllara yönelik yaptıkları çalışmaların çıktılarını paylaşabilecekleri platformlar oluşturulabilir. Sınıf öğretmeninin daha önceden yapmış olduğu çalışmaları bir elektronik ortamda toplayabilecekleri e-kitap tarzı platformlar paylaşımı arttırılabilir.
- Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğini çocuk sahibi olma durumu değişkeni yönünde incelediğimizde artı ve eksi yönde etkilere ulaşılmaktadır. Çocuk sahibi olan bir kadın öğretmeninin okuldan eğitimden uzaklaşma zamanlarının telafisi sağlanabilir. Bu telafi uzaktan eğitim ile yapılabilir.
- Sınıf öğretmenlerinin ailede sınıf öğretmeni varlığı durumu değişkeni bakımından mesleki kimliğinin etkilendiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ailesinde sınıf öğretmeni olup da olumlu örnek alınma durumunun mesleki kimliğe olumlu yansımaları olacaktır. Ancak olumsuz örnek olunma durumuna karşın her sınıf öğretmeni adaylarının lisansta iken olumlu anlamda örnek olabilecek sınıf öğretmenleriyle buluşmaları sağlanarak rehberlik, tecrübelerden faydalanma gibi mesleki kimliğin oluşumuna etki eden unsurlar kontrol altına alınabilir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik uygulamaları esnasında danışmanlığını yapan uygulama öğretmenlerinin seçimlerine dikkat edilerek bu unsurlar için çeşitli eğitim süreçlerinden geçirilmeleri sağlanabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Araştırma sınıf öğretmenlerine yönelik yapılmıştır. Alan yazın incelendiğinde mesleki kimlik araştırmalarında İngilizce öğretmenliği, matematik ve fen

bilimleri öğretmenliğinde daha çok yapıldığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerine yönelik daha çok araştırma yapılabilir.

- Araştırma Elâzığ ilinde görev yapan sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Başka illerde görev yapan sınıf öğretmenlerinin de mesleki kimlikleri araştırılabilir.
- Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin mesleki kimliğini etkileyen unsurlarda en çok cinsiyet ve yaş değişkenleri açısından incelendiği görülmektedir. Bu araştırmada cinsiyet ve yaş değişkeni dışında başka değişkenlerde incelenmiştir. Yapılacak araştırmalarda daha farklı etkenler açısından da mesleki kimlik araştırmaları yapılabilir.
- Araştırma karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel karma desen ile yapılmıştır. Alan yazın tarandığında bu araştırmanın karma Yöntem ile yapılma durumu oldukça azdır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliği karma yöntem desenleri ve farklı araştırma yöntemleri ile daha kapsamlı araştırılabilir.
- Mesleki kimlik kavramı hem sosyolojik hem psikolojik bir kavram olması dolayısıyla canlı bir kavram olarak görülmektedir. Bundan yola çıkarak sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin dönem dönem etkileri boylamsal olarak incelenebilir.
- Yapılacak başka araştırmalarda önlisans mezunu olup da sınıf öğretmenliği yapan bir öğretmenin mesleki kimliği ile sınıf öğretmeni mezunu olup da sınıf öğretmenliği yapan bir öğretmeninin mesleki kimlikleri arasındaki farklılıklar incelenebilir.

KAYNAKLAR

Aka, A. (2010). Kimliğe Teorik Yaklaşımlar. *Sosyal Bilimler Dergisi,* 34(1), 7-17-24.

Akkerman, S. F., ve Meijer, P. C. (2011). A dialogical approach to conceptualizing teacher identity. *Teaching and Teacher Education*. 27(2), 308-319. https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.08.013

Aldemir, A. ve İlhan, T. (2018). Okul Psikolojik Danışmanlarının Mesleki Algıları Üzerine Bir İnceleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 8 (51), 53-80.

Alptekin Yolcu, M. ve Kıngır, S. (2021). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mesleki Kimlik Algılarının İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 778-812.

Alspup, J. (2004). Am I a Teacher? Exploring the Development of Professional Identity. *Language Arts Journal of Michigan*, 20(1). https://doi.org/10.9707/2168-149X.1245

Aslan, R. (2016). A narrative inquiry into the professional identity formation of second career EFL teachers (Yayın No. 439122) (Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi). YÖK. https://tez.yok.gov.tr

Assaf, L. C. (2003). *The authoring of self: Looking at preservice teachers' Professional identities reflected in an online environment* (Doctoral dissertation). University of Kentucky Doctoral Dissertations, Lexington, Kentucky.

Aşkin, M. (2007). Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (2).

Atal, D. (2019). Öğretmen Eğitimi Sürecinin Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Mesleki Kimlikleri Üzerindeki Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.* 52 (2), 435-467. https://doi.org/10.30964/auebfd.509526

Atak, H. (2011). Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*. 3 (1), 163-213.

Atik, S., (2022). Öğretmenlerin Mesleki Kimlik Algılarının ve Mesleki Kimlik Tipolojilerinin İncelenmesi. (Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi).

Badertscher, E. M. (2007). An inquiry into relationships with mathematics: how identities and personal ways of knowing mediate and respond to mathematics content experiences. 276.

Balyer, A. ve Özcan, K. (2014). Choosing teaching profession as a career: Students' reasons. International Education Studies, 7(5), 104-115. http://dx.doi.org/10.5539/ies.v7n5p104

Beauchamp, C., ve Thomas, L. (2009). Understanding teacher identity: An overview of issues in the literature and implications for teacher education. *Cambridge Journal of Education*, *39*(2), 175-189. https://doi.org/10.1080/03057640902902252

Beijaard, D. (2019). Teacher learning as identity learning: Models, practices, and topics. *Teachers and Teaching*, *25*(1), 1-6. https://doi.org/10.1080/13540602.2019.1542871

Beijaard, D., Meijer, P. C., & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and Teacher Education*, *20*(2), 107-128. https://doi.org/10.1016/j.tate.2003.07.001

Beijaard, D., Verloop, N., & Vermunt, J. D. (2000). Teachers' perceptions of professional identity: An exploratory study from a personal knowledge perspective. *Teaching and Teacher Education*, *16*(7), 749-764. https://doi.org/10.1016/S0742-051X(00)00023-8

Beltman, S. (2015). *Drawing identity: Beginning pre-service teachers' professional identities*. 225-245.

Bukor, E. (2011). *Exploring teacher identity: Teachers' transformative experiences of re-constructing and re-connecting personal and professional selves.* Unpublished doctoral thesis, Ontario Institute for Studies in Education at the University of Toronto, 397 pages.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, Kılıç, E., Akgün, Ö., E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. (28. Baskı). [Elektronik Kitap]. Pegem Akademi.

https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=79749

Can, E. (2019). Öğretmenlerin meslekî gelişimleri: Engeller ve öneriler. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1618-1650.

Cerulo, K. A. (1997). Identity Construction: New Issues, New Directions. *Annual Review of Sociology*, *23*, 385-409.

Cohen, J. L. (2010). Getting recognised: Teachers negotiating professional identities as learners through talk. *Teaching and Teacher Education*, *26*(3), 473-481. https://doi.org/10.1016/j.tate.2009.06.005

Coşgun, Erdem, G. (2021). *Öğrenci, Mesleğe Yeni Başlayan ve Tecrübeli Yabncı Dil Olarak İngilizce Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Gelişimlerinin Araştırılması: Geleceğe Dair Beklenti ve Korkuları.* (Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi).

Creswell, J.,W. (2017). *Araştırma Deseni*. (Çev. Ed. Selçuk Beşir Demir). Eğiten Kitap.

Creswell, J. W. (2019). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri*. (Çev.Dr. Hasan Özcan). Anı Yayıncılık.

Cüceloğlu, D., ve Erdoğan, İ. (2022). *Öğretmen Olmak Bir Can'a Dokunmak*. Final Kültür Sanat Yayınları.

Çalı, O. (2021). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Kimlik Algısı*. (Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi).

Çelebi, Uçar, N. (2018). *Öğretmenlerin Kimlik ve Tükenmişlik Algıları Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi).

Çelik, H. R. ve Kalkan, Ö. K. (2019). Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Algıları: Pamukkale Üniversitesi Örneği. *Ege Eğitim Dergisi,* 20(2), 351-365.

Çeltek, A. B. (2019). *Okul Yöneticilerinin Mesleki Kimlik Algıları*. (Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi).

Darling- Hammond. (1996). *The Quiet Revolution: Rethinking Teacher Development*. ASCD. https://www.ascd.org/el/articles/the-quiet-revolution-rethinking-teacher-development

Day, C., Flores, M. A., & Viana, I. (2007). Effects of national policies on teachers' sense of professionalism: Findings from an empirical study in Portugal and in England. *European Journal of Teacher Education*, 30(3), 249-265. https://doi.org/10.1080/02619760701486092

Day, C., & Kington, A. (2008). Identity, well-being and effectiveness: The emotional contexts of teaching. *Pedagogy, Culture & Society, 16*(1), 7-23. https://doi.org/10.1080/14681360701877743

Day, C., Kington, A., Stobart, G., & Sammons, P. (2006). The personal and professional selves of teachers: Stable and unstable identities. *British Educational Research Journal, 32*(4), 601-616. https://doi.org/10.1080/01411920600775316

Ellis, V., & Childs, A. (2019). Innovation in teacher education: Collective creativity in the development of a teacher education internship. *Teaching and Teacher Education, 77*, 277-286. https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.10.020

Erikson. (1968). *Erik H. Erikson-Identity Youth and Crisis*, W. W. Norton ve Company.

Eroğlu, M. ve Özbek, R. (2020). Etkili Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi.* 37, 73-92. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1197119

Ertürk, R. (2016). Öğretmenlerin iş motivasyonları. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi,* 2(3), 1-15. https://dergipark.org.tr/en/pub/ekuad/issue/28248/300307

Eryılmaz, R. (2020). İngiliz Dili Eğitiminde Öğretmen Eğitmenlerinin Profesyonel Kimlik Gelişimi. (Doktora Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi).

Flores, M. A., & Day, C. (2006). Contexts which shape and reshape new teachers' identities: A multi-perspective study. *Teaching and Teacher Education, 22*(2), 219-232. https://doi.org/10.1016/j.tate.2005.09.002

Franzak, J. K. (2002). Developing A Teacher Identity: The Impact Of Critical Friends Practice On The Student Teacher. *English Education,* 3 4 (4), 258-280.

Girgin, D. ve Şahin, Ç. (2016). *Öğrenme ve Öğretme Dünyasını Oluşturan Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliği.* (Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi).

Girgin, D., ve Şahin, Ç. (2019). Investigation of Professional Identity Formation Processes of Primary Teachers: A Case Study. *Journal of Qualitative Research in Education, 7*(3), 1-30. https://doi.org/10.14689/issn.2148-624.1.7c.3s.12m

Girgin, D., ve Şahin, Ç. (2019). Sınıf Öğretmenin Mesleki Kimlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Mesleki Kimliğin Oluşum/Yapılandırma Bağlamının Geçerlik ve

Güvenirlik Çalışmaları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *20*(2), 2. https://doi.org/10.17679/inuefd.456941

Girgin, D., ve Şahin, Ç. (2019). Sınıf Öğretmenin Mesleki Kimlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Mesleki Kimliğin Sosyal Bağlamının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Trakya Eğitim Dergisi*. *9* (3), 437-455.

Gore, J., Lloyd, A., Smith, M., Bowe, J., Ellis, H., & Lubans, D. (2017). Effects of professional development on the quality of teaching: Results from a randomised controlled trial of Quality Teaching Rounds. *Teaching and Teacher Education, 68*, 99-113. https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.08.007

Guskey, T. R. (2000). *Evaluating Professional Development*. Kentucky Üniversitesi.

Güler, G., ve Bedel. (2018). Benlik Saygısı Geliştirme Programı Nın Benlik Saygısı ve Genel Öz-Yeterlik Üzerine Etkisi. *Journal of International Social Research, 11*(56), 521-528. https://doi.org/10.17719/jisr.20185639026

Hunter-Johnson, Y. (2015). Demystifying the mystery of second career teachers' motivation to teach. *The Qualitative Report*, 20(8), 1359-1370.

Johnson, A. K., (2003). Every experience is a moving force'': identity and growth through mentoring. *Teaching and Teacher Education.* 19, 787-800.

Karaduman, S. (2010). Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü. *Journal of Yaşar University*, 14.

Kavrayıcı, C. (2020). Evaluation of the factors affecting teacher identity development of pre-service teachers: A mixed method study. Eurasian Journal of Educational Research, 89, 93-110. https://doi.org/10.14689/ejer.2020.89.5

Kavrayıcı, C., ve Ağaoglu, E. (2020). Öğretmenlerin Mesleki Kimlik Algıları ve Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki. *Başkent University Journal of Education*, *7*(2), 409-427.

Keiler, L. S. (2018). Teachers' roles and identities in student-centered classrooms. *International Journal of STEM Education, 5*(1), 34. https://doi.org/10.1186/s40594-018-0131-6.

Kuzgun, Y. (2017). *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Lasky, S. (2005). A sociocultural approach to understanding teacher identity, agency and professional vulnerability in a context of secondary school reform. *Teaching and Teacher Education, 21*(8), 899-916. https://doi.org/10.1016/j.tate.2005.06.003.

Maclure, M. (1993). Arguing for Your Self: Identity as an organising principle in teachers' jobs and lives. *British Educational Research Journal*, *19*(4), 311-322. https://doi.org/10.1080/0141192930190401

Markauskaite, L., Sutherland, L. M., ve Howard, S. K. (2008). Knowledge labels and their correlates in an asynchronous text-based computer-supported collaborative learning environment: who uses and who benefits? *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*, 03(01), 65-93. https://doi.org/10.1142/S1793206808000458

MEB. (2020). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim. *Millî Eğitim Bakanlığı*. [Elektronik Kitap]. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2021_2022.pdf

Moje, E. B., ve Luke, A. (2009). Literacy and Identity: Examining the Metaphors in History and Contemporary Research. *Reading Research Quarterly*, *44*(4), 415-437. https://doi.org/10.1598/RRQ.44.4.7

Moore, M., ve Hofman, J. E. (1988). Professional Identity in Institutions of Higher Learning in Israel. *Higher Education*, *17*(1), 69-79.

Morsünbül, Ü. (2013). Kimlik Gelişiminde Yeni Bir Boyut: Seçeneklerin Saplantılı Araştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 5 (40), 232-244.*

Örnek, B. (2020). Öğretmenlerde Mesleki Kimlik Oluşumu Sürecine İlişkin Bir Çözümleme. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

Özakyüz, H. ve Güneş, G. (2022). Öğretmen Mesleki Kimliği İçerikli Lisansüstü Ulusal Tezlerin Analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 42(3), 2695-2720.

Özdemir, B. Y. (2010). *Öğretmen Kimliği: Sınıf Öğretmenleri Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma (Malatya Örneği).* (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi).

Özer, B., ve Gelen, İ. (2008). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *5*(9).

Özkan, E. (2020). Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılık: Cam Tavan ve Kraliçe Arı Sendromu. *Sosyolojik Düşün*. 5(2). 127-138. https://doi.org/10.37991/sosdus.826813

Sabancioğullari, S., ve Doğan, S. (2012). Bir Entegre Eğitim Programından Yeni Mezun Olan Hemşirelerin Meslek ve Okul Eğitimine İlişkin Düşünceleri ve Profesyonel Kimlik Düzeyleri. *İ.Ü.F.N. Hem. Dergisi. 20 (3), 184-192.*

Salling Olesen, H. (2001). Professional identity as learning processes in life histories. *Journal of Workplace Learning*, 13(7/8), 290-298. https://doi.org/10.1108/13665620110411076

Schwartz, S. J. (2005). A New Identity for Identity Research: Recommendations for Expanding and Refocusing the Identity Literature. *Journal of Adolescent Research, 20,* 293-308. https://doi.org/10.1177/0743558405274890

Smith, B., ve Sparkes, A. C. (2008). Contrasting perspectives on narrating selves and identities: An invitation to dialogue. Qualitative Research, 8(1), 5-35. https://doi.org/10.1177/1468794107085221

Seferoğlu, S. S. (2004).Teacher competencies and professional development [in Turkish]. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 54, 40-45.

Soydaş, M. (2020). *Öğretmenlerin mesleki kimlik ve mesleki gelişime ilişkin görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/591604

Starr, S., Haley, H.-L., Mazor, K. M., Ferguson, W., Philbin, M., & Quirk, M. (2006). Initial Testing of an Instrument to Measure Teacher Identity in Physicians. *Teaching and Learning in Medicine*, *18*(2), 117-125. https://doi.org/10.1207/s15328015tlm1802_5

Stryker, S., & Burke, P. J. (2000). The Past, Present, and Future of an Identity Theory. *Social Psychology Quarterly*, *63*(4), 284-297. https://doi.org/10.2307/2695840

Türk Dil Kurumu, (2020). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.

Thomas, L., & Beauchamp, C. (2011). Understanding new teachers' professional identities through metaphor. *Teaching and Teacher Education*, *27*(4), 762-769. https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.12.007

Tutal, İ. ve Deniz, S. (2022). Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Çalışmalarının Mesleki Yeterlilik Ölçütleri Yönünden İncelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 6(9), 88-107.

Tutar, H. (2022). Nitel Araştırmalarda Geçerlilik ve Güvenilirlik: Bir Model Önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 117-140.

Tuzcuoğlu, Semai. (2000). Benlik ve Mesleki Benlik Kavramlarının Öğrenim Yılları ile İlişkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 267-280.

Ulubey, Ö., Yıldırım, K., ve Alpaslan, M. M. (2018). Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programının öğretmen adaylarının öğretmen kimliği algısına etkisinin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 48-55. https://doi.org/10.21666/muefd.403519

Van Veen, K., Sleegers, P. ve Van de Ven, P.H., (2005). One teacher's identity, emotions, and commitment to change: A case study into the cognitive–affective processes of a secondary school teacher in the context of reforms. *Teaching and Teacher Education, 21*(8), 917-934. https://doi.org/10.1016/j.tate.2005.06.004

Varghese, M., Morgan, B., Johnston, B. ve Johnson, K. (2005). Theorizing Language Teacher Identity: Three Perspectives and Beyond. *Journal Of Language, Identıty, And Educatıon.* 4(1), 21-44.

Walkington, J. (2005). Becoming a teacher: Encouraging development of teacher identity through reflective practice. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 33(1), 53-64. https://doi.org/10.1080/1359866052000341124

Wenger, E. (2000). Uygulama Toplulukları ve Sosyal Öğrenme Sistemleri. *Organizasyon*, 7 (2), 225–246. https://doi.org/10.1177/135050840072002

Whitty, G. (2000). Teacher professionalism in new times. *Journal of In-Service Education, 26*(2), 281-295. https://doi.org/10.1080/13674580000200121

Yaşar, M., Karabay, A. ve Bilaloğlu, R. G. (2013). *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 269-282.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (12. Baskı). Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.

Zembylas, M. (2003). Emotions and Teacher Identity: A poststructural perspective. *Teachers and Teaching, 9*, 213-238. https://doi.org/10.1080/13540600309378

EKLER

Ek 1 Sınıf Öğretmeninin Meslekî Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırma Bağlam Ölçeği

1.KISIM: DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER

Yaş: 25-35 ( )
36- 45 ( )
46- 55 ( )
56 ve Üstü ( )

Cinsiyet: Kadın (**)**
Erkek ( )

Medeni Hal: Evli ( )
Bekar ( )

Çocuk Sahibi Olma Durumu: Var ( )
Yok ( )

Eğitim Durumu: Önlisans ( )
Lisans ( )
Lisansüstü ( )

Ailenizde sınıf öğretmeni: Var ( )
Yok ( )

Mesleki Kıdem: 1-4 yıl ( )
5-9 yıl ( )
10- 14 yıl ( )
15- 20 yıl ( )
21- 26 yıl ( )
27- 32 yıl ( )
33 yıl ve üzeri ( )

MADDELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Öğretmenlik mesleğinde yıllar içinde öğrenci ve çevre arasındaki ilişki faktörünün önemini daha iyi anladım.					
2. Öğretmenlik mesleğinde yıllar içinde sınıf içinde kullandığım öğretim yöntemleri değişim gösterdi.					
3. Öğretmenlik mesleğinde yıllar içinde çocukları derste daha fazla aktif kılmayı öğrendim.					
4. Öğretmenlik mesleğinde yıllar içinde öğretimimde bilgi ve iletişim teknolojilerini daha çok kullanır oldum.					
5. Öğretmenlik mesleğinde zamanla sosyal etkinliklerin önemini fark ettim.					
6. Öğretmenlik mesleğinde zamanla daha sabırlı olmayı öğrendim.					
7. Öğretmenlik mesleğinde zamanla empati yeteneğimin geliştiğini düşünüyorum.					
8. Sınıf öğretmenliği velilerle daha fazla işbirliği içinde olmayı gerektirdiği için diğer öğretmenliklerden ayrılır.					
9. Sınıf öğretmeninin sorumluluğunun çok daha fazla olması onu diğer öğretmenlerden farklı kılar.					
10. Sınıf öğretmeninin etkisi, çocuğun yaşamının her kesitinde vardır.					
11. Sınıf öğretmenleri öğrencilerin hayatları boyunca hiç unutmadığı öğretmenleridir.					
12. Öğretmenliğimin ilk yıllarında öğrencilerimi bilgi bombardımanına tuttuğumu düşünüyorum.					
13. Öğretmenliğimin ilk yıllarında öğrencilerime her şeyi öğretebileceğimi düşünürdüm.					
14. Öğretmenliğe ilk başladığım yıllara göre şu an mesleğimi daha çok önemsiyorum.					
15. Öğretmen olmadan önce öğretmenliğe ilişkin algımla şimdiki algım birbirinden farklıdır.					
16. Meslek hayatımın ilk yıllarında güçlü yönüm heyecanlı olmamdı.					
17. Meslek hayatımın ilk yıllarında öğrencilerin seviyelerine inemiyordum.					
18. Sınıfta kaynaştırma öğrencilerimin olması meslekî kimliğimin şekillenmesinde etkili olmuştur.					
19. Katılmış olduğum farklı eğitimler meslekî kimliğimin şekillenmesine katkıda bulunmuştur.					
20. Öğrenci profili sınıf öğretmeni olarak meslekî kimliğimi etkiler.					
21. Toplum içinde öğretmen kimliğim diğer kimliklerime göre daha ön plana çıkar.					
22. Sınıf öğretmeni kimliğim diğer kimliklerimi etkilemektedir.					
23. Üniversite eğitimi tüm öğretmenler için ortak kimlik yapısının oluşmasında önemli bir faktördür.					
24. İnsanlar sınıf öğretmenliğini tatili bakımından rahat bir meslek şeklinde tanımlar.					
25. Meslekî gelişime okul yönetimi tarafından gerekli önemin verilmediğini düşünmem mesleki kimliğimi olumsuz etkiler.					
26. Özlük haklarımın yetersiz olması meslekî kimliğimi olumsuz etkiler.					
27. Meslekî gelişime bakanlık tarafından gerekli önemin verilmediğini düşünmem mesleki kimliğimi olumsuz etkiler.					

Ek 2 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşumu veya yapılandırma sürecine ***yaşın etkisi*** var mıdır? Neden? Açıklayınız.

2) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşumu veya yapılandırma sürecine ***cinsiyetin etkisi*** var mıdır? Neden? Açıklayınız.

3) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşumu veya yapılandırma sürecine ***medeni hal durumunun etkisi*** var mıdır? Neden? Açıklayınız.

4) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşumu veya yapılandırma sürecine ***eğitim durumunun etkisi*** var mıdır? Neden? Açıklayınız.

5) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşumu veya yapılandırma sürecine ***mesleki kıdemin etkisi*** var mıdır? Neden? Açıklayınız.

6) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşumu veya yapılandırma sürecine ***çocuk sahibi olma durumunun etkisi*** var mıdır? Neden? Açıklayınız.

7) Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliğinin oluşumu veya yapılandırma sürecine ***ailenizde sınıf öğretmeni varlığı durumunun etkisi*** var mıdır? Neden? Açıklayınız.

İZİN BELGELERİ

Ek-3 Milli Eğitim İzni

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-79137285-605.01-46664517 29/03/2022
Konu : Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a)MEB'e Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri 2020/2 sayılı Genelgesi, 2007/1084 sayılı Yönergesi.
b)Fırat Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 02/03/2022 tarih ve 153392 sayılı yazısı.

Danışmanlığını Dr. Öğrt .Üyesi Seda KERİMGİL ÇELİK'in, yaptığı Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitm Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Kübra FIRAT'ın, "Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/ Yapılandırılmasının Seçilmiş Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışmasına veri oluşturmak amacıyla yapacağı Anket ve Görüşme Formu çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı tüm resmi/özel ilkokullarda görev Yapmakta olan sınıf öğretmenlerine yönelik uygulama izin isteği, ilgi (b) yazı ile bildirilmiştir.

Konu ile ilgili olarak İlgi (a) genelge ve yönerge çerçevesinde Müdürlüğümüz bünyesinde oluşturulmuş Bilimsel Araştırma İzin Değerlendirme Komisyonu 21/03/2022 tarihinde Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesi AR-GE Biriminde toplanarak başvuru hakkında gerekli incelemeyi yapmıştır. Söz konusu Görüşme Formu çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı tüm resmi/özel ilkokullarda görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerine yönelik gönüllülük esasına dayalı olarak, okul idaresininde izni doğrultusunda, çalışmaların eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde, **28 Mart 2022- 02 Haziran 2022** tarihleri arasında uygulamaya dahil edilen konularla sınırlı kalma şartıyla, yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet YİĞİT
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
İsmail ALSANCAK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek-4 Etik Kurul Kararı

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARI

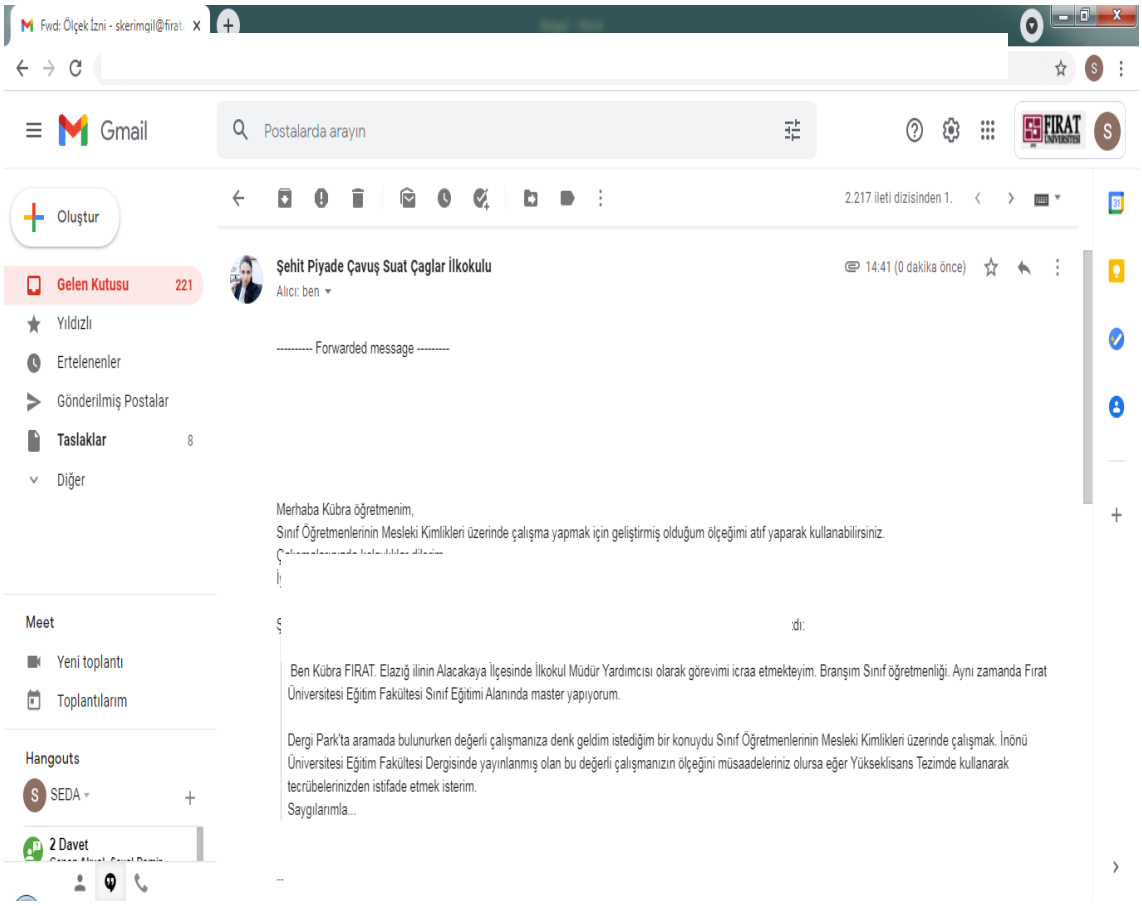
TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACILARIN ADI SOYADI
10.02.2022	03	5	Sorumlu Araştırmacı : Dr.Öğr.Üyesi Seda KERİMGİL ÇELİK Yardımcı Araştırmacı: Kübra FIRAT

KARAR

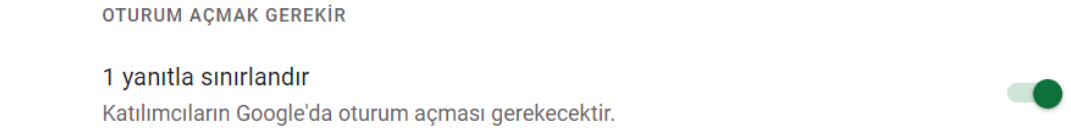
"Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum / Yapılandırmasının Seçilmiş Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

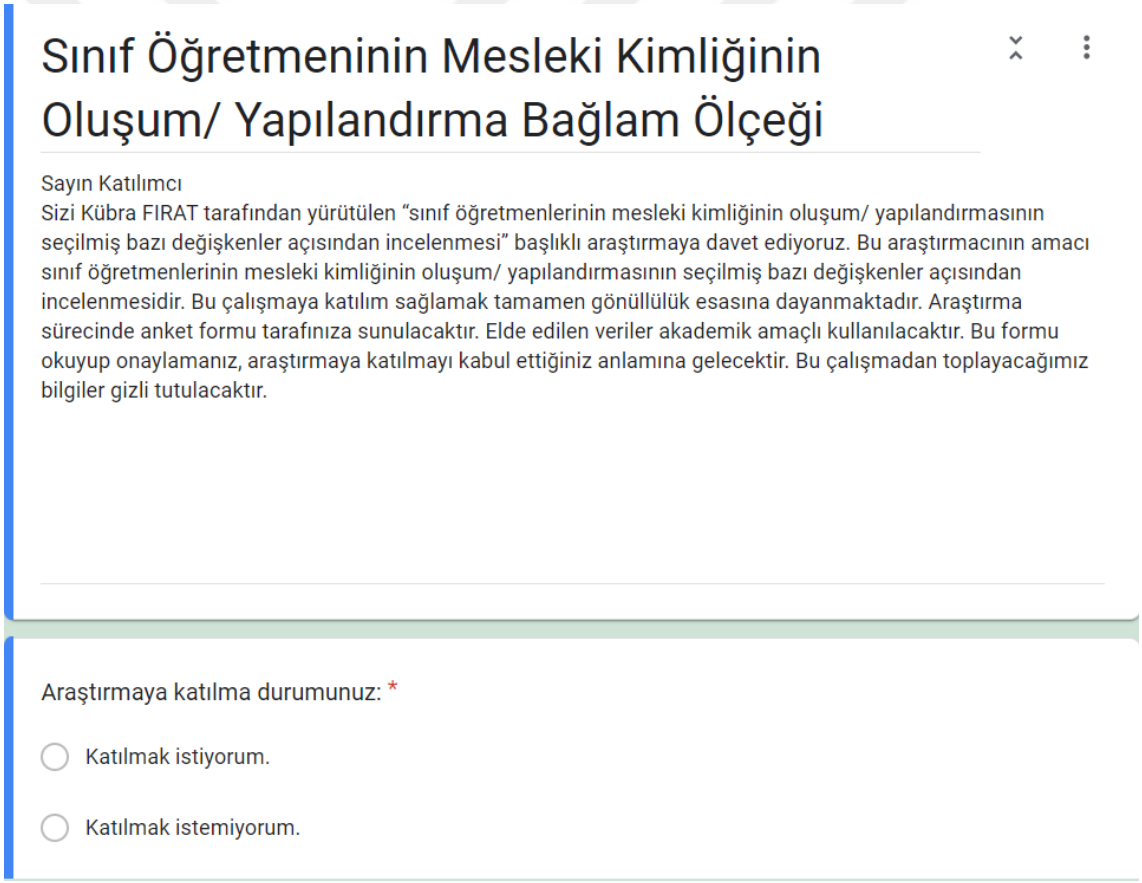
Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ (Başkan)			
Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	İmza	Doç. Dr. Rıfat BİLGİN (Üye)	İmza
Prof. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza	Doç.Dr. Haki PEŞMAN (Üye)	İmza
Prof. Dr. Kenan PEKER (Üye)	İmza	Doç.Dr. Yunus Emre KARAKAYA (Üye)	İmza
Prof. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç.Dr. Ayşe Ülkü KAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	İmza	Dr.Öğr. Üyesi Serkan BİÇER (Üye)	İmza
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Sekreteri: Pınar ARSLAN			İmza

Ek-5 Ölçek İzni

Ek- 6 Google Forms Güvenirlik ve Gönüllülük Ayarları

EK- 7 Orijinallik Raporu

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ BENZERLİK RAPORU

FORM 20

I – ÖĞRENCİ BİLGİLERİ		
Adı ve Soyadı	**Kübra FIRAT**	**Öğrenci No:**181406114
Bilim Dalı	**Sınıf Eğitimi**	
Programı	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora	

II – TEZ BİLGİLERİ	
Tez Başlığı (Enstitü Tescilli)	**Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kimliğinin Oluşum/Yapılandırmasının Seçilmiş Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi**
Danışman	**Dr. Ögr. Üyesi Seda KERİMGİL ÇELİK**
II. Danışman	

III - ENSTİTÜ BENZERLİK RAPORU

Yukarıda bilgileri verilen öğrencimizin tezi, CD ortamında MSWORD ve PDF formatında vermiş olduğu kopyaları kullanılarak aşağıda belirtilen filtreler uygulanmak suretiyle TURNİTİN intihal tespit programında analiz edilmiştir:

1. **Kaynaklar bölümü hariç**
2. **Özet ve Abstract dâhil, diğer ön bölümler hariç**
3. **Alıntılar dâhil**
4. **Benzerlik oranı %1 ve üzeri ise dâhil**

İntihal tespit programının üretmiş olduğu rapora göre ilgili tezin benzerlik oranı

Tez savunma sınavından önce taranan sayfa sayısı (70)	**%8**
Tez Savunma Sınavından sonra taranan sayfa sayısı (85)	**%10**

değerlerine sahip olup Enstitümüzce uygulanan kabul edilebilir üst sınır **%25**'dir.

Kontrol Personeli **Celal YILMAZ** **Bilgisayar İşletmeni**	**Tez, veri tabanına saklanmıştır.** ☐ **Saklanmamıştır.** ☐	24/05/2023

Sınav Jüri Üyesi (Unvanı, Adı ve Soyadı)	**Düşünce:**	İmza

AÇIKLAMA

1. Form öğrenci tarafından bilgisayar ortamında doldurulur ve üst yazı ekinde savunma sınavı jüri üyelerine gönderilir.
2. Her bir jüri üyesi bu raporu dikkate alarak Tez Bireysel Değerlendirme Formu'nda ve bu formda ilgili alanları doldurmalıdır.

Fırat Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
23119 – Elazığ / TÜRKİYE
http://ebe.firat.edu.tr/
Telefon : +90 424 237 0086
Fax: +90 424 237 0087
e-posta: egtbilens@firat.edu.tr

ÖZ GEÇMİŞ

İLETİŞİM BİLGİLERİ